

fără să fim în stare să le găsim vreo explicație logică. O asemenea poveste năstrușnică am auzit și eu de curînd la Reșița. Și dacă nu mi-ar fi povestit-o persoanele care au trăit-o și-au văzut-o cu ochii lor, aș fi zîmbit și eu neîncrăzător ca oricare și-aș fi dat-o pe seama fabulației ieftine, dar cînd ți-o spun un om de aproape 60 de ani și niște tineri care sînt acum elevi de liceu, cum să nu crezi și să nu te minunezi ?

Totul s-a petrecut în vacanța de vară a anului trecut, mai precis în seara zilei de 28 iulie 1979. Un grup de 15 pionieri temerari, băieți și fete, se adunaseră din nou în jurul inimosului lor profesor Iosif Vațulic, de la Casa pionierilor și șoimilor patriei, să organizeze o expediție pentru marcarea traseelor turistice în munții Banatului. Acești mari iubitori de natură aveau cunoștințe temeinice în această dificilă treabă — mai marcase trasee în munții Aninei și Semenicului pe o distanță de circa 35 km, înlesnind astfel plimbările turiștilor în locuri pitorești, dar acum aveau de atacat un traseu tare dificil — Cheile Nerei. Și numai cine nu a călcat pe-acolo nu a rămas fascinat de sălbăticia deosebită dar în același timp tandră și atrăgătoare a Cheilor Nerei, atît de puțin umblate. Zile în șir de marșuri oboseitoare, studiul serios și întocmirea de hărți i-au făcut pe neînfricații pionieri reșițeni să stabilească cu precizie coordonatele și toate punctele de atracție ale cheilor, care încă nu fuseseră descifrate de multă lume. Ei le cunoșteau aproape metru cu metru: desigur, poiene, cascade, grote și tot ce poate constitui o atracție turistică...

În ziua cu pricina marcase un traseu pe cît de greu, pe atît de fermecător, spre cascadele Beușniței... Cîteva ore de mers pe riul Beușnița, traversarea unui versant și întoarcerea pe Nera în aval pînă la lacul Dracului, lîngă care aveau fixată tabăra expediției. Drum anevoios, urcuș, oboseală, dar în suflul fiecăruia bucuria și satisfacția că s-a realizat o treabă cu temei. Așa că un popas într-o poienită plină cu flori și fin îmbătător era bine venit. Dar nu prea multă odihnă, că la vîrsta de 15—16 ani tot mai bună e o „biză“ sau o „capră mută“, jocuri care creează bună dispoziție. Cu zbenguiești, cu glume și risete, seara se lăsa pe nesimțite. Niște maldăre uriașe de nori negri ce amenințau dinspre miazănoapte l-au obligat pe profesorul Vațulic să strige adunarea și să-nceapă coborîrea. Pînă la tabără aveau aproape trei ore de mers, traseul era destul de accidentat, așa că numai de ploaie nu aveau nevoie. Coborînd grăbiți, în scurtă vreme au ajuns pe malul drept al Nerei. Ținînd firul apei, se îndreptau spre tabără. Înaintau greoi, întrucît nu aveau în fața lor un

drum bătătorit sau măcar o cărare cît de banală. Și cum munții, cu capriciile lor, joacă feste neașteptate chiar și celor mai înfocați iubitori de natură, neprevăzutul s-a produs brusc. Norii negri ce s-au așternut cu repeziciune deasupra pădurii dese, odată cu căderea serii, au învăluit deodată totul în întuneric. Bezna era atît de densă încît drumeții nu se mai puteau vedea nici la o distanță de jumătate de metru. Instinctiv s-au prins cu toții de mină. Lipsea însă un drum obișnuit pe care să se poată zări cît de cît pietrele calcaroase, de aceea înaintarea era aproape imposibilă. Ar fi fost necesară o sursă de lumină, chiar și un banal felinar cu petrol, dar de unde ? Bijbăiau ca niște orbi. Primejdia de-a cădea în vreo ripă îi păstrea la fiecare pas. Nici un chibrit, nici o brichetă, nimic... În fruntea șirului trecuse Bagi Valentin, cel mai dibaci membru al echipajului, dar nici el nu putea lupta cu întunericul. O rază de speranță a răsărit totuși. Monica și-a amintit că are la ea o lanternă mică de buzunar. Chicote de bucurie au izbucnit în grup, dar din păcate s-au curmat repede. Bateria era descărcată și lanternă nu arunca decît un palid punct roșietic la distanță de o jumătate de metru. Pe iarba verde, întunecoasă, nu avea nici un efect. După cîteva zeci de metri de mers ca de melc, bateria a murit definitiv. Cu toată cutezanța lor de drumeți încercați, cei 15 copii, în frunte cu profesorul, nu aveau nici o șansă de a ieși din impas. Nu le mai rămăsese decît posibilitatea de-a înnopta acolo, în pădure, cum vor putea, pînă la ivirea zorilor. Vîntul sufla în frunzișul arborilor seculari, amenințînd cu furtună, răcoarea nopții montane pătrundea prin cămășile subțiri, dar nu era nimic de făcut, decît să mai joace o biză... Tristețe, amărăciune, teamă. Lumina rămîne totuși cel mai prețios atribut al vieții...

— Și dacă ne atacă un urs ? Nu ne putem urca nici în copaci...

— O să-l rugăm frumos să-și amîne atacul pînă se face ziua, să nu ne lovim în ochi...

— Da, voi, băieții, găsiți oricînd cîte ceva de ris, dar acum !...

Orice s-ar spune, dar înnoptarea în mijlocul codrului, într-o beznă de păcură, este o aspră aventură... Cînd orice speranță părea spulberată, s-a petrecut o adevărată minune. Din înaltul cerului sau din vârful copacilor a început să coboare val-virtej peste echipajul disperat o uriașă buclă luminoasă de forma unei comete. Stupoare, spaimă, mirare, întrebări. Copiii citiseră destule cărți despre OZN-uri, căderi de meteoriți și altele, dar ce le vedea ochii de astă dată nu se putea defini. Virtejul luminos s-a oprit deasupra copiilor, bi-

zînd ușor, apoi a început să se rostogolească domol la vale, luminînd puternic malul Nerei, pe unde trebuiau să meargă copiii. Fără alte explicații, profesorul a ordonat echipajului să urmeze avalanșa luminoasă. Mister greu de explicat, dar bucla de lumină mergea la o înălțime de numai doi metri deasupra grupului, călăuzindu-i pe copii pînă ce-au ajuns la Scaune, o răscruce de drumuri de unde puteau merge ușor pînă la tabără și fără lumină, pe un drum larg, calcaros. Ajunși la Scaune, după ce i-a scos la drum bun, vîrtejul strălucitor (misterioasa călăuză) s-a mai rotit de cîteva ori deasupra copiilor, ca o urare de drum bun, apoi s-a întors înapoi spre pădure, tot pe unde coborîse, pe lîngă apa Nerei. Copiii mulțumeau fericiți, dar nu știau cui și continuau să se întrebe ce-a fost?...

Ce să fie altceva decît cîteva zeci de mii de licurici strînși în grup, ca un roi de albine, și care cu partea fosforescentă a corpului lor au putut lumina suficient copiilor ca să iasă din pădure. În ce constă misterul apropierii lor de membrii expediției? Este cunoscut faptul că licuricii posedă o instinctuală atracție spre oameni. De aceea ei pot fi observați în serile de vară prin curțile și ulițele satelor, jucîndu-se de-a prinsa cu copiii. După întîmplarea trăită de echipajul „Zori noi” din Reșița, cred că sînteți de acord cu mine că putem numi licuricii prietenii copiilor...

Și ce masă gustoasă au servit cu toții în tabără, unde au ajuns pe la miezul nopții!... Pioniera de serviciu la bucătărie în ziua aceea s-a minunat de pînțania colegilor și-a oftat ușurată că-i vedea pe toți nevătămați. Vîntul umbla parcă în vîrful picioarelor printre corturi să nu le sperie somnul atît de necesar, plin de vise care mai de care mai năstrușnice...

RESTITUIREA

de SILVESTRU PATIȚA

Ploaia se potolise brusc. Pîrîise ca o mitralieră pe acoperișurile caselor, vreme de aproape două ore, iar apoi se retrăsese în spatele cortinei de lumină jucăușă, întinsă de soare peste văzduh. Copiii își făcuseră apariția în fața porților caselor, păsînd veseli spre bălțile ivite la tot pasul. Primele bărcuțe de hîrtie își începură plutirea pe firavele pîrîiașe.

— Hai în cetate, își îndemnă Vicu prietenul poposit de ieri în satul lor.

— Nu ne udăm pe haine? dori acesta să știe.

— Nici poveste. Acolo solul e nisipos.

Cei doi ocoliră cîteva uliți desfundate de ploaie, mergînd din piatră în piatră ca pisicile, și pătrunseră în cetate pe poarta din față. Mai binezis, prin ceea ce fusese cîndva poartă, deoarece întreaga cetate zăcea în ruine pînă la briu. De pe un tăpșan situat spre latura opusă intrării, cei doi prieteni zăriră apele tulburi ale Dunării călătorind agale către mare.

— Ce privești trebuie să fi avut constructorii de odinioară ai acestor ziduri de pe meterezele lor! se minună Vicu.

— Într-adevăr, ei stăpîneau cursul Dunării în sus și în jos, cît cuprindeau cu privirea, preciză Vicu. Am văzut într-o carte desenul care reconstituie cetatea așa cum arăta la începuturile ei, cînd Dunărea curgea mai aproape de zidurile acestea.

— De cînd datează?

— De mii de ani. Dar ruinele de azi se pare că aparțin cetății lui Traian, durată după cucerirea Daciei pe locul alteia mai vechi.

— De unde știi aceste lucruri? se interesă orășeanul care-i întorcea localnicului o vizită din vacanța precedentă.

— Păi, la noi, după ploaie, mai ales în cetate, ies monezile din pămînt ca ciupercile prin alte părți.

— Cum așa?

— Uite, vezi grupul acela de copii din imediata apropiere a intrării?

— Da. Ce-i cu ei?

— Desigur, își dispută monedele găsite după ploaia ce tocmai a stat.

— Cum, chiar n-ai glumit cînd vorbeai de apariția lor ca ciupercile după ploaie?

— Hai să vezi și tu, își îndemnă Vicu musafirul. Pînă una-alta îți pot spune că pe o monedă cu chipul împăratului Traian pe o față s-a găsit pe reversul ei imaginea unei cetăți asemănătoare celei din desenul amintit, așezată pe malul unei ape mari. Deci constructorul s-a însoțit cu creația lui pe monedă. O ipostază, bineînțeles, nerăsturnată încă de altele.

Între timp cei doi ajunseră lîngă grupul copiilor care tocmai intraseră în faza de tratative.

— Îți dau trei Hadrieni pe „bărbo-sul” ăsta! prinseră cu urechea propunerea unui pici descult, care să tot fi avut vreo șapte ani.

— Dar îmi mai dai și doi Tiberius, își modifică oferta posesorul „bărbosului”.

— Nici să nu te gîndești ! Nu vezi că „bărbosul” e înnegrit și are marginile stîrbite ? ripostă băiatul.

— Pot să văd și eu moneda aia ? intră Vicu în vorbă.

— Uite-o ! Și copilul care o găsisese cu cîteva minute mai înainte i-o înmîină plin de importanță.

— Mai aveți și altele la fel ? dori Vicu să știe.

— Nu ! răspunse proaspătul ei posesor.

— Și ce-i dacă încă nu are nimeni una ca aia ? S-ar putea ca mine să găsim și noi o mulțime, ținu să-l combată cel aflat în tratative cu el. Și poate chiar mai frumoase, își rosti el avertismentul.

— Unde ai găsit-o ? se interesă Vicu.

— Lîngă intrarea de la băi, preciză băiatul.

Cei doi prieteni restituiră moneda cu pricina, după ce o examinaseră cu atenție, apoi se îndepărtară.

— Pe tine te pasionează numismatica ? își iscodi Vicu musafirul.

— Așa și așa ! Am adunat de-a lungul anilor cam tot ce mi-a căzut în mină. Cred că am depășit suta de bucăți. Printre ele se află și două paralele de pe vremea fanarioților și un napoleon. De la bunicul am primit cîteva coroane și creifari austrieci.

— Ei, dacă vrei, aici la noi îți poți îmbogăți colecția cu piese și mai vechi, din anii plămădirii poporului nostru.

— M-ar bucura să am măcar o monedă cu Traian.

— Îți dau eu unele și mai vechi, cu Iulius Cezar, Vespasian și chiar cu Nero.

— Bine, dar ție nu-ți trebuie ?

— Nu-ți dau decît dubluri, fii liniștit !

Cu aceste vorbe ajunseră la locul unde fusese găsit „bărbosul”. Se vedeau peste tot urme proaspete de tălpi desculțe în nisip. Între niște bălării zăriră o lespede lată și șlefuită, de pe lîngă care apele ploilor prelinseseră nisipul.

— Uite, o asemenea piatră trebuie să fi fost cîndva pragul băii, își dădu cu părerea Vicu.

— Mai știi ? Doar zace la mai mult de un metru și jumătate de locul ce i l-ai presupus !

— Hai să facem proba ! propuse însoțitorul său.

Cei doi se uitară în jur și găsiră în apropiere o rangă de fier ruginită, pe care o proptiră sub lespede paralelipedică, încercînd s-o urnească din loc. După cîteva eforturi, piatra se rostogoli lin spre prag. Dorînd s-o așeze în lăcașul ei presupus, scormoniră cu ranga pămîntul bătut în acel loc. La

un moment dat, ranga pătrunse în lut ca în mamăligă, dînd de o cavitate aflată sub prag. Lărgind locul acelei găuri, în fața ochilor le apără un vas dolofan de ceramică neagră.

— Ușurel, Vicule ! Vasul acesta pe noi ne-a așteptat. Poate de mii de ani. Să nu-l spargem !

— Ți-am spus eu că aici la tot pasul faci o descoperire. Dar de cînd m-am pomenit pe aceste locuri, afară de monede nu s-a mai găsit altceva.

— Uite, e neatîns ! Și Vicu încercă să-l scoată prin lărgirea intrării de sub prag. Dar vasul era parcă ținut de un magnet puternic.

După cîteva opintiri se trezi în brațe cu o oală cam de trei litri, plină ochi cu monezi de bronz. Ba lîngă ea mai zăceau vreo cinci monede amestecate cu țărînă.

— Fantastic ! Uite, sînt numai „bărbosi” !

— Ei, parcă ar fi avut gura aurită puștiul care în tîrgul de adineauri aruncase vorba că vor putea fi găsiți și alți „bărbosi”.

Cei doi prieteni uitară, fericiți de bucurie, să mai așeze lespede pe locul din prag, presupus al ei, și plecară glonț cu vasul la muzeul din localitate. Cele ce urmară le depășiră toate așteptările. Conducătorul muzeului, vestit cercetător al istoriei vechi, se arătă extrem de surprins de conținutul vasului adus de cei doi prieteni și mai ales de locul descoperirii lui.

— În primul rînd, dragii mei, în colecția muzeului nostru nu mai avem asemenea monede. Și-i pofti în fața sertărașelor în care erau sistematizate cronologic mii de monede dezgropate de-a lungul anilor printre ruinele cetății legendare sau în preajma ei.

— Vedeți, aici sînt tot felul de bani grecești, dacici, macedoneni, romani. Dar nici unul nu aduce cu aceștia descoperiți de voi. Totuși după forma lor ei par de origine dacică, asemănători cu cei găsiți în celelalte dave (cetăți) ale acestui popor.

— Vreți să-mi dați și mie unul, ca amintire, îndrăzni Vicu să-l încerce pe pasionatul cercetător.

— Dragul meu, ți-aș da și haina de pe mine, dar ce-mi ceri nu pot. Dacă te interesează, îți ofer dubluri ale unor monede aflate în sertărașele muzeului.

— Bine, dar și în vasul găsit de noi sînt multe dubluri, interveni Vicu.

— N-are a face. Descoperirea aceasta e singulară. Dar ia să vedem cîți sînt de toți.

În cîteva minute fură numărate o sută șaptezeci și trei de monede ce semănau una cu alta ca picăturile de apă

— După ce se va lămuri sursa lor, ele vor fi înregistrate ca o comoară unică și indivizibilă, ținute muzeograful să mai adauge.

— Atunci vă rog să-mi permiteți reproducerea citorva pe o bucată de hirtie.

— Asta da, câte vrei! conveni gazda, dându-le celor doi băieți creioane ce scoaseră în relief, pe hirtia apăsată, imaginea „bărbosului” pe o față și a unui arc încordat de o săgeată pe reversul ei.

— Nu o fi acesta Burebista? se interesă Vicu.

— Nu cred, deoarece se știe că el a înlocuit toate monedele dacice zonale prin denarii romani, spre a unifica și sub acest aspect statul său centralizat, ținut specialistul să precizeze. Dar mai știți?

Cei doi prieteni se despărțiră cu greu de comoara găsită. Întors peste câteva zile acasă, Vicu le povesti colegilor despre senzaționala descoperire făcută în cetatea dunăreană. Drept dovadă le arătă imaginea transpusă pe hirtie a profilului unui bărbat cu barbă deasă, nas ascuțit și privire semeată. În fața acestui „cliseu” presupunerile cele mai năstrușnice își făcură apariția.

Un coleg, membru al cercului de metaloplastie, realiză efigia mărită a acestui profil, ca o piesă aparținând galeriei înaltașilor ce tocmai se înmăpau la școală, decorând coridoarele și sălile de clasă. Probabil pe acestea cale ajunse imaginea necunoscutului de pe vechile monede să fie văzută și de profesorul de istorie. Interesându-se de proveniența acestui chip, află tot istoricul lui chiar de la Vicu.

Peste câteva zile, o comisie de numismatiști de la Muzeul de istorie a Republicii Socialiste România confirmă presupunerile muzeografului din Suci-dava. După toate indiciile de fabricație, moneda era dacică. Dar pe cine reprezenta ea? Tocmai atunci sosi la muzeu și profesorul lui Vicu cu profilul de pe monedă mărit prin tehnica metaloplastiei.

Dezbaterea promovă noi ipoteze. În cele din urmă, profesorul îl informă pe Vicu asupra concluziilor desprinse și care erau uluitoare prin noutatea lor.

— Specialiștii cred că recunoaște în profilul de pe monedele descoperite pe... Burebista.

— Bine, dar pe vremea lui circulau denarii romani, ripostă băiatul.

— Așa s-a crezut până acum. Dar se pare că descoperirea aceasta schimbă unele date ale problemei. Ori monedele au fost realizate în zona stăpinită de Burebista înainte de unificarea getodacilor, ori au constituit o încercare a sa de moment, după unificare, cople-

șită apoi de concurența denarilor romani. În orice caz, toți cred că emittentul nu ar fi altul decât Burebista.

— În cazul acesta, eu l-am văzut primul pe Burebista în zilele noastre! jubilă Vicu.

— Mai mult ca sigur. Dar ceea ce-i și mai important este că prin descoperirea ta ai restituit chipul marelui bărbat de stat întregului nostru popor, lumii largi.

Și profesorul îl felicită pe elevul său cu o căldură neobișnuită până atunci față de alt școlar.

Este oare de mirare că de la acea întâmplare pasiunea lui Vicu pentru numismatică a dobândit aripi nemaiîntâlnite? Monedele primite în dar de la muzeul dunărean, „dublurile” ținute din pământ ca ciupercile după ploaie se înșirau în ochii săi ca o salbă, vorbind despre începuturile îndepărtate ale istoriei neamului său. Iar în reflexele lor jucăușe se contura tot mai mare chipul strămoșului legendar.

CUTIA CU... HAPURI

de MIHAI STOIAN

Cînd rostești cuvîntul hap, gîndul ți fuge, numaiuicît, la sunetul pe care-l scoți cînd înghiți, la iuteală, ceva (în paranteză fie spus, e preferabil să nu scoți nici un sunet). În dicționar definiția sună astfel: „Medicament preparat în forma unei mici sfere netede, ca să poată fi înghițit ușor”.

Așadar, înainte de-a încerca să înghiți ușor micile sfere netede din cutia noastră cu hapuri, câteva indicații absolute necesare: a se feri de în ueric; a se feri de uitare; a se feri de adulți. Rămîne între noi...

★

HAP CONTRA ÎNTÎRZIERILOR. Vî se întîmplă, nu-i așa, să intrai pe ușa clasei în ultima secundă, cu limba scoasă și mintea în flăcări de grijă că profesorul s-a și instalat la catedră? Pentru a scăpa de repetatele frisoane pe care o asemenea împrejurare ți le dă, nu-i neapărat necesar să pui ceasornicul în piulița în care mama pisează zahăr, pesmet, nuci și, cu avînt, să pi-sezi roțițele, fusul, arcul, cadranul, limbile, mărunț-mărunț, pînă cînd obții un praf destul de fin; și nici nu-i nevoie să prepari apoi, din praf, hapuri, pe care să le iei de trei ori pe zi, înainte de sculare. Mai simplu ar fi să-ți

potrivești ceasul să sune cu zece minute mai devreme decât pînă acum, să sari din pat, să faci cîteva mișcări de înviorare cu fereastra deschisă, să treci prin cameră spre baie fără să te poată opri, din drum, nici o tentație (revistă, jucărie, carte), să-ți bei la timp laptele sau ceaiul, și pe drum. Pornește apoi spre școală (lasă grija pentru pisici, cîini și cutiile goale de conserve care se cer... șutate pentru momentul întoarcerii de la școală), intră în clasă odată cu ceilalți, pregătește-ți caietul și cartea pentru prima oră, salută-ți profesorul cu zîmbetul pe buze și... lasă ceasornicul nezdrobot.

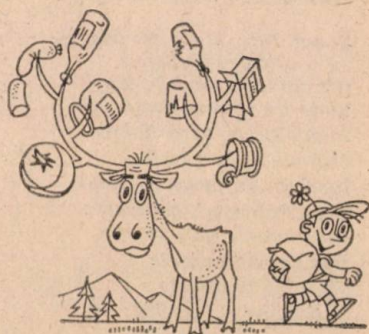
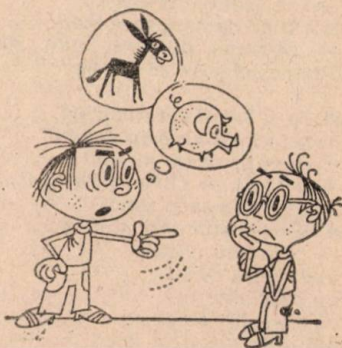
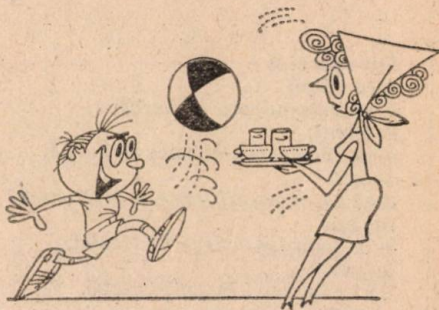
HAP CONTRA SPIRITULUI DE CONTRAZICERE. Taie o foaie de hîrtie în 20 de părți egale : 10 pune-le în stînga, 10 — în dreapta. Apoi scrie pe cele din stînga : NU. Pe cele din dreapta : DA. Împăturește-le la fel și amestecă-le într-o șapcă, pălărie, căciulă. Pune-ți o întrebare, de pildă : „Sînt eu un băiat isteț ?” Și trage un bilețel. Dacă-i DA, o să te bucuri ; dacă-i NU, o să te întristezi. Așa se întîmplă, fără discuție, și cu cei care așteaptă de la tine un răspuns la o întrebare, însă nu... scos la întîmplare din grămada de DA-uri și NU-uri pe care orice om le are la îndemînă. Atenție : cînd termini de citit despre hapul acesta, nu te grăbi să tragi un NU : respiră adînc, meditează profund și rostește, din toată puterea ființei tale, un DA (dacă încăperea n-are ecou, repetă-l).

HAP CONTRA MINCIUNII. Nu se ia nimic, dar absolut nimic, nici substanțe chimice, nici eprubete, nici retorte, nici linguriță de măsurat, ceea ce nici nu există, nu se agită înainte de întrebuintare, nu se repetă nimic de trei ori pe zi, cura nu durează maximum zece zile și minimum zero zile, nu se păstrează nici la rece, nici la cald, ci niciunde, cu grija și atenția cuvenită, dar, pur și simplu, se spune adevărul în orice situație.

HAP CONTRA HAPURILOR. Recitiți aceste rînduri de la coadă la cap, invers adică, în așa fel încît, de pildă, cuvintele „să spui adevărul în orice situație” să sune : ei! autis eciro nî lura-veda iups ăș... Și așa mai departe. Acest hap-antihap se folosește însă numai după ce dai semne de totală însănătoșire. Curaj !

Ghid ilustrat al manierelor (ne) civilizate

de NIC. NICOLAESCU

ION DODU BALAN

BALADA

Era războiul
spre sfârșit
și soarele-ncepea să fiarbă,
în Zenit,
cînd Dumnezeu dormea în barbă,
obosit,
cînd zei mărunți foșneau prin iarbă,
răgușit
și oamenii-și vedeau de treabă,
la prășit...
Un zvon, sosit în sat în grabă,
zăpăcit,
anunță c-al lui Băsărabă
a murit,
pe o cîmpie zisă Oarba-n
asfințit...

Pe brazda unde da cu sapa, bătrîna mamă
a auzit
și-o lacrimă ivită-n ochi i-ardea

ca soarele-n

Zenit
iar Dumnezeu dormea în barbă
obosit...

Tîrziu, cînd se trezi bătrîna,
își șterse lacrima cu mîna
șt, ca un bocet și-un blestem.
din sufletu-i chircit în ghem
lăsă să cadă peste-ogor
gemut de oameni care mor :
— „Doamne, doamne, mult zic doamne
Dumnezeu pare că doarme...”

Și, ca-n balada cea bătrînă,
se-ncinse cu un briu de lîină
și porni pe drum pierdut
întrebînd : — Cine-au văzut ?...
Întreba lumea și zarea
și pierdea sub pași cărarea...
— „Cine-au văzut,
unde mi-a căzut
un brad tinerel,
că mi-e dor de el...
Mă arde dorul, și jalea
aprinde sub mine calea”...

Și s-a dus... și s-a tot dus
cu Mureșul spre Apus,
întrebînd frunza de fag
unde-i e copilul drag,
întrebînd oi năzdrăvane,
regimente de cătane,
blestemînd pușca și tunul
și pe Fîhrerul, nebunul...
Blestemînd războaiele,
toate armamentele,
răscolea tranșeele
și plîngea și întreba
de l-au văzut cineva...

Pămîntul mut rămînea,
căzduhul nu-i răspundea,
Dumnezeu încă dormea...

S-a tot dus din piatră-n piatră,
doară l-o găsi vreodată,
s-a tot dus din urmă-n urmă
cu durerea ei de mumă...

O așteaptă de-atunci satul...
Ea-și tot cată-n zări băiatul,
întrebînd dac-au văzut,
dacă știu unde-a căzut,
dacă l-a plîns cineva
cînd țărîna se făcea.

Codrul trist îi răspundea,
dar măicuța nu credea :
— „Mureșul cînd murmura
prin cîmpie la Oarbă
frunza de plop cînd foșnea,
iarba-n zori cînd lăcrima,
luna, seara cînd ieșea,
cîntul cînd prin crengi gemea,
ploaia ce din cer cădea,
pămîntul cînd îl strîngea
în brațe și nu-l lăsa
să-și mai vadă măicuța”...

Prăbûșită pe-un mormînt
Maica-și făcu plînsu-n cînt :
— „Arză-te focu’ pămînt,
că tot plîng și mă frămînt.
Ce-am sămănat n-a ieșit...
C-am sămănat busuioc
și-a ieșit pară de foc,
și-am sămănat viorele
și-a ieșit amar și jele...
Arză-te focul război !
Mult ne-ai chinuit pe noi.
Ne-ai luat ce-am avut drag
și-ai adus pustiu-n prag.
Arză-ră focul de pusti —
lăsarăți părinții trîști...

Cine-o atîta iar focul,
să-i ardă în el norocul,
fie-i numele de-ocară
cu-i o vrea războaie iară !...”

Se-aud și-astăzi peste lume
Vorbele mamei bătrîne.
O chemare către pace
în numele celui ce zace,
ca o muștrare-n pămînt
și-o durere-ntr-un cuvînt...

Se aud, s-aud...
Tu, omule, să nu fii surd !

de LUCIA OLTEANU

M-ai întrebat ce e riul? Răspunsul e prea ușor: un covor umblător.

Cine-l pune în mișcare? După cum spun unii — morunii. Dar nu numai acești, ci și alte soiuri de pești. În circuli argintii, peștii mari și mici vin și vin, iar peste ei apa alunecă lin.

Cum nu se duce riul cu totul? În primul rînd îl ajută înotul și apoi racii, săracii, să știți și voi, îl aduc înapoi.

Ei, și pe riuri sau pe mare alunecă vapoare. Grozavă descoperire asta a lui Arhimede — nu prea se mai știe, dar se vede. Tu sau vaporul te arunci în apa cea mare și ea, în loc să te dea la fund, te duce în spinare.

Dealtfel vaporul, da, da, e și cinema. Stai pe punte și sub ochii tăi, toată vara, trec filme, trece țara.

A fi marinar, o spun tuturor, înseamnă a fi și un pic croitor: toată viața căutînd ceva, pe cineva, marinarul coase o zare cu alta.

Să le suflăm marinarilor că cerul albastru nu e marea cea mare, ci zare, să nu o taie așa, spre cine știe ce stea.

MAI TARE DECÎT GRAVITAȚIA

Pămîntul înflorit ca o grădină, ce-și făcuse rost și de piscină (oceanul fără scări pe maluri, dar cu valuri) era enervat: omul, atît de dorit, se lăsa prea mult așteptat.

Se spune că în acest mic răstimp, cîteva miliarde de ani în timp, de atîta dor și oftat, natura s-a astenizată și, după cum aflăm din cărțile de citire, pădurea și celelalte vieuitoare ar fi început să crească în neștire.

O șopîrlă atîtica, cum am văzut noi în curte la bunica, se făcuse cît un balastru și-și zicea, sclifosit, brontozaur. Înțelegem de ce omul, cum a apărut, s-a apucat să scoată din natură praful de crescut. Cu răbdare, a explicat la fiecare cum poți fi cît un munte de mare și să n-ai valoare nici cît o scobitoare. Așa a început în lume cura de mișcare, a intrat în namile frica și au ieșit în sfîrșit la iveală firul de iarbă și furnica.

Apoi apărură o nouă problemă care nu suporta amînare. Omul se născuse, dar ca să mai fie, trebuia să-și facă rost de calorii în farfurie. Și tot consumînd verdețuri nepreparate (nu se inventase cartea de bucate), i s-a aplecat și s-a apucat de vînat. Doar că brontozaurul cît un deal ceva mai mititel nu aflase încă de șeptel, nu înțelegea ce tot vrea omul de la el.

A răbdat să-i dea tîrcoale și să-l tot spioneze, dar după o mie de ani a început și el să se enerveze. Se pare că atunci s-a născut propriu-zis maratonul, doar că se desfășura după o regulă aparte, brontozaurul avea o țintă mobilă: omul. Iar strămoșul nostru îndepărtat, fiind descăltat, nu dispunea pentru deplasare decît de bițele picioare. (Să te mai miri că în acele timpuri cea mai grea lovitură n-o primeai sub centură, ci pe băta-tură?)

Dar ascultați la mine, orice rău e spre bine. Cînd un brontozaur a călcat omul pe băta-tură, în istoria civilizației s-a produs o cotitură. Încălțată cu sanda, omeniirea a făcut un mare pas: în primul rînd a ieșit din impas. Alerga cu mai mult spor, iar omul, meloman cum era, și-a pus și muzici la picior: un scîrț, ușor.

Între timp, cîte un pom dornic de plimbare s-a făcut baston și s-a aciuît pe lîngă picioare.

Abia în joc omul a găsit picioarelor obosite leacul. Observîndu-i pe copii, a descoperit că poți înainta dîndu-te de-a berbeleacul. Așa s-a născut roata, strănepoata bietelor picioare, sprintenă în alergare și cu o mare calitate: nu te doare.

Oamenii, ca să țină partea acelor savanți ce susțineau că orice ființă vie se mișcă, au început să se învîrtească în jurul Pămîntului ca o morișcă. Și-au pus pe roți și casa, și patul, dar cu o condiție, să le tragă altul, și anume calul, săracul.

Chiar și mînzul zburdalnic numit Pegas a fost chemat la ordine și pus la

tras, nu la diligențe, ci la care, și anume la Carul mic și Carul mare.

Toate au fost posibile pînă într-o zi : zădul, tresărind, și-a amintit de vremea sa de glorie, cînd pe cimpul de luptă era soldat și făcea istorie sau, galopînd fără hamuri în cimpie, scria poezie.

Atunci s-a răscolat și și-a luat lumea-n cap, săracul, iar omul a trebuit să-și bată capul și să găsească o soluție. Așa în civilizație s-a produs o nouă revoluție : omenirea, la picioare, și-a atașat motoare. Motor apoi la mașină, motor la turbină, la rîșnit cafea, la scos o măsea.

Dar omul modern, ca și omul antic, continuă să rămînă romantic, se complăce în iluzia că motoarele, aceste năzdrăvane cutii, ar fi trase tot de herghelii. Și, cu gîndul la cai, gingașii alergători care fără cuvinte au tras omenirea înainte, forța motoarelor de metal continuă s-o măsoare tot cu puterea unui cal.

Unii obezi, care-s lacomi și lăbărfați, se zice c-ar fi masați tot cu motoare, adică, în loc să-și pună mai puțin în farfurie, se aduce o herghelie să-l gidile pe gras și să-l subție. În astfel de situații, e lesne de înțeles cu cită neplăcere lucrează bieții cai-putere.

Oamenii și-au luat-o în cap că sînt ființe, nu semințe care stau cumînți pentru germinare, și își petrec mai tot timpul în mișcare : în sânni la pol, cu trenuri pe perne (să nu le fie tare), cu submarine pe sub mare, iar din cînd în cînd cite o escaladăre — suie muntele ca să-l coboare. Dealtfel oamenii cei mai triști se fac turiști.

Ba dorul de ducă l-a făcut pe om să-i observe pe porumbei și să-și pună aripi, să zboare ca ei. Acum vor să-și petreacă vacanțele în Marte sau și mai departe.

Noroc că pe oameni, în dorința lor de zbor, mai tare decît gravitația, altceva îi reține, tocmai sentimentele cele mai gingașe îi leagă pe Pămînt bine, bine.

★ ★ ★

Cu ciobu...

de MAGDA BARBU

N-aș putea să vă spun ce-mi place mai mult : să plec la școală cocoțat pe patinele mele cu roțile sau alergînd după ciobul cu care joc șotron. Și cum nu mă pot hotărî singur, uite, dau din nou cu banul. Poftim ! Patinele rămîn acasă. Păcat că avem lift la bloc

— cred că e grozav să privești cum sare un ciob pe scări. Ce s-ar mai deschide ușile apartamentelor : „A, tu erai ? Credeam că cine știe ce se petrece, că s-a spart ceva...” — Da, eu... numai eu. Și ciobul meu“.

„Da' mai lasă-l, maică, acu' ești băiat mare, tot cu ciobu' de la șotron...” ? Tot — aș fi răspuns eu zîmbind...

Deci, ies din lift, pun ciobul jos și... începe marea aventură. Ed și ciobul meu, mergem spre școală. Alerg vesel. Un șut și... ciobul o ia fuga înainte. A, dar ce-i asta ? S-a împiedicat de ghetuțele fetei cu ghiozdan roșu care stă la 6... ? Mă rog, nu e vina mea. Dacă nu se ferește... Și ce dacă s-a speriat și i-a sărit ghiozdanul din mînă ? Cîteva cărți pe jos... las' că le-adună ea.

Deci, să mergem mai departe... Încă un șut... Ce curbă, colosal ! Ca la fotbal... gol ar fi fost dacă... Aoleu... ia te uită unde și-a găsit dumnealui să sară... în fularul unui nene care privește acum foarte incrunțat la mine. Da' ce-am făcut așa de... nemai... ? Am tras puțin prea tare, e drept, dar... Ce, dumneavoastră n-ați fost copil ?

Ei, nu... atîta morală pentru... altă dată să nu mai fac ? Bine, bine... dar dați-mi ciobu'. Nu mi-l dați... ?

Poftim ! După ce m-a umilit atîta... s-a îndurat să mi-l arunce la picioare. Dragul meu ciob, ce bine că nu te-ai spart. Te-a aruncat așa... fără nici un pic de milă, de-am crezut o clipă că n-o să mai rămînă nimic din tine. Acu... hai să mergem mai departe... Da' hai mai repede... Uite, dacă nu alergăm, precis întîrzii și astăzi la școală. Nu, nu dau vina pe tine. Nu..., ci pe toți cei care n-au loc de noi, care ne opresc din drum.

Hei, hei, da' nici așa... prea ai luat-o... Unde te duci ? În mijlocul străzii ? Ți-am spus eu că vreau să traversez ? Uite, vin acum să te iau. Nu te las eu...

Ce-ai nene cu mine ? Văd și eu mașinile. Voiam doar... Cum s-aștept pînă apare culoarea verde ? Imposibil ! Întîrzii la școală... Eu... Mii de bombe ! Ce-a fost asta ? S-a spart un cauciuc ? Ia te uită ce supărat e nenea ăla. Da cine l-a pus să treacă cu ditamai mașina peste ciobul meu ?

Ah ! Ce situație ! Dacă stau pînă trec toate mașinile astea ca să-mi iau bietul ciob, întîrzii la școală. Dacă-l las acolo, îl mai găsesc la întoarcere ? Oare așa să se termine prietenia noastră ? Din cauza unui cauciuc spart ? Nu ! Mă duc să-l iau. Să treacă stopu', așa... Acu' ! Da'... ce-i asta ? E... e nemai-pomenit ! Picul care vine la frate-miu ? Picu' dintr-a-ntîia ? Cum ? Și el cu ciobu' ? Hm ! Atunci... nu mai are niciun haz... Chiar să și vreau.

Și... în definitiv, acu' nu mai vreau !

Vasul de lut

de M. DUMITRESCU

— Adriaan ! Adriaan ! Unde ești ?
Vino odată la masă, că se răcește mincarea !

Strigătele mamei se pierd însă în depărtare. Nimeni nu-i răspunde. „Of, copilul ăsta mereu dispăre unde nici n-ai gândi cu gândul“, își zice ea, ca pentru sine. Se întoarce în bucătărie, unde ceilalți din familie s-au și așezat în jurul mesei mari.

— Ei ? o întreabă tatăl.

— Nimic, ca de obicei, cine știe prin ce cotlon s-o fi ascuns.

— Eu știu unde e, sare din colțul lui Tiberiu, fratele cel mare.

— Atunci de ce nu mergi să-l chemi ?

— Parcă dumneata n-ai ști !... S-a urcat iar în pod, mi-a șterpelit ieri toate manualele de istorie. Are el o idee fixă că s-ar mai găsi, chipurile, dovezi de civilizație dacă pe aici, pe la poalele Măgurei. Culmea e că i-a convins și pe colegii lui.

— Hai, gata cu cearta, luați de mincați, îi potolește mama. O să coboare el singur, când i s-o face foame.

*

Într-un cotlon al podului, așezat pe o ladă, Adrian răsfoia atent un manual de istorie antică. Prin lucarna de pe acoperiș, lumina se furișă timid peste hăria întinsă alături și pe care băiatul își plimba din când în când degetul, urmărind niște contururi numai de el știute. Târziu, când soarele trecuse de mult de amiază, Adrian își luă cărțile sub braț și coborî atent scara podului. În casă nu mai e nimeni, toți sînt prin grădină, în curînd vor trebui să pună răsăturile de roșii și e mult de lucru. Cînd ia de pe plită cratița cu mîncare, Adrian se simte puțin vinovat că nu se află lîngă ceilalți. Uite, în frate-său e în vacanță, dar nu-și pierde vremea ca el. Alungă gîndul supărător cu o mișcare bruscă din cap. Altcuiva îl interesează acum : știe de la tovarășul profesor de istorie că nu numai aici, pe dealul Măgura, unde se află o cetate dacică, s-ar găsi multe obiecte interesante. Ah, dacă ar putea să-i convingă pe ceilalți ! Ușor înclinat, Adrian lovește cu piciorul în podea. Ce grozav ar fi dacă ar găsi chiar el ceva, măcar o fărîmă de vas, un ciob, indiferent ce, dar să fie din epoca dacilor. Casa lor se află chiar la poalele Măgurei, iar drumul pînă la Cetate e un fleac. A învățat pe dinafară aproape fiecare piatră, fiecare muchie de zid, de cît le-a cercetat cu de-amănunțut. Obiectele pe care le-au descoperit chiar ei, cînd au ajutat vara trecută la săpături, sînt acum la Muzeul din

Zalău. Cîteva, mai puțin importante, au ramas la ei la școală. Le-au aranjat cu grijă într-o vitrină, le-au pus și etichete cu numele celor care le-au găsit. De atunci, Adrian a învățat și „tehnica“ săpăturilor. Fiecare gest e ca un ritual, nu trebuie să dai brutal cu tirnăcopul, nu se știe niciodată ce se află dedesubt. „Ei, cioburi“, zicea mama, sceptică, ori de cîte ori el îi vorbea cu pasiune despre lucrările lor de la colțul „căutătorilor de comori“.

*

Vacanța de primăvară a trecut, a început din nou școala. Ultimul trimestru și apoi vacanța, cea de vară. „Ce-o să facă în vacanță ?“ se gîndește uneori Adrian. Anul acesta nu se mai sapă la Cetate, se pare că șantierul s-a închis deocamdată. O să meargă la bu-nici, o să se scalde, o să citească, o să se joace și se va sfîrși și vacanța.

...Dar planurile lui Adrian s-au schimbat. Tata a hotărît să mai construiască o cameră și cu ocazia asta să refacă toată instalația de apă. „O să ai ce săpa, băiete, îi zice el, ironic, acu' să te vîd ce-ai învățat anul trecut la șantierul arheologic. Mai știi, poate găsești și aici niscaiva cioburi de-alea cu inscripții.“ Adrian nu ride. Mamei, care îl înțelege cel mai bine, i s-a făcut puțin milă și îi ia apărarea. „Lasă-l, Traiane, nu-l mai necăji. Poate că are și el dreptate, în felul lui.“

Îndată ce a venit și Tiberiu de la Sibiu, unde urmează liceul, toată lumea a trecut la muncă. Băieții săpau cu un fel de ciudă, mai ales Adrian, se luaseră chiar la întrecere, care face mai mult pînă venea tata de la fabrică. „Stați măi, luați-o mai încet“, le mai strîi a mama din cînd în cînd, privindu-i pe fereastra bucătăriei.

Dar ei nici gînd. Se bronzaseră bineșor Adrian chiar se mai împlinise — cel puțin așa spunea mama. Oricum, aerul și munca îi făceau o poftă de mîncare grozavă. În curînd se îplineau două săptămîni de cînd tot dădeau cu cazmaua și tirnăcopul. În curte se înălțase ditamai mormanul de pămînt, iar locul pentru fundația camerei era gata. Urma la rînd șanțul pentru conducta de canalizare, de luni îl începeau și pe ăsta.

— Duminică — pauză, decretează Tiberiu după o ultimă lovitură. Si cu un gest brusc, a săltat cazmaua și tirnăcopul pe umăr și le-a dus în magazie.

La masă, din nou împreună, băieții ascultă ultimele noutăți din uzina în care lucrează tatăl lor. Mama aprobă din cînd în cînd, îi place cum povestește tata Băieții îl ascultă cu sufletul la gură. „bătrînul“ (cum îi spun ei cînd sînt singuri) are mereu ceva deosebit de spus.

Luni s-au sculat devreme, deși lui Adrian i-ar fi plăcut să mai zăbovească în pat. Duminică i se părușe prea scurtă. „Te-o fi ajuns oboseala, ai muncit și tu destul“, l-a consolat mama. Mai puțin înțelegător, fratele lui îl zorea, nerăbdător să înceapă săpatul. Adrian lovea pământul cu un fel de îndirjire. „De s-ar termina odată! gîndea el. Pur și simplu m-am săturat! De dimineată pînă seara nu facem altceva decît să scoatem tone de pămînt. Nu m-am mai văzut cu nici un coleg... Cică astai vacanță!... Și, cu o mișcare bruscă, aruncă lopata deasupra mormanului de lîngă el.

— Hei, Adriane!

— Ce-i, mîi?! Gata, m-am săturat. Am chef să citesc o carte.

— Stai, că nu te-a luat nimeni la zor. Vîno puțin încoa', să-ți arăt ce-am găsit, parc-ar fi niște cioburi ca alea pe care le-ai descoperit voi pe Măgura.

— Tu vorbești serios? Și fără să mai aștepte răspuns, Adrian se repede dintr-un salt drept lîngă Tiberiu. Apucă săpăliga cu grijă și pipăind pămîntul desprinde o bucată mare de lut ars, ce părea să fi fost toarta unui vas. Molipsit și el de emoția lui frate-său, Tibi scormonește încet locul.

— Încet, încet, vezi, ai grijă, îi strigă Adrian, preocupat să curețe obiectele.

— Mai bine vîno jos, să mă ajuți, cred că asta-i mai mare.

Cu migală, băieții îndepărtează încet straturile de pămînt de sub care se ivește forma rotundă a unui vas, aproape întreg.

— Ce poate fi asta?

— Cred că în el se păstrau cerealele. Hai să-l scoatem mai repede.

— Vezi, nu te grăbi tocmai acum. Graba strică treaba.

Băieții au apucat vasul cu infinite precauții și l-au dus la suprafață. Cu lama unui cuțit, Adrian îl curăță pînă cînd se ivește clar desenul unor linii, parcă zgîriate. Oare ce le spusese tovarășul arheolog vara trecută, pe Măgura? Că dacii își împodobeau vasele cu desene zgîriate cu un obiect ascuțit, deoarece, necunoscînd încă roata olarului, nu aveau posibilitatea unor ornamentații uniforme.

Adrian închide ochii, fericit. Parcă-i și vedea pe acei bărbați înalți, aplecați deasupra vaselor, punînd în desene ceva din viața de toate zilele, din durerile și necazurile lor. În închipuirea sa foșneau mătăsoș lanuri aurii și vorbe aspre și dulci în același timp păreau a veni din timp către el, urmașul celor de atunci.

— Hai, Adrian, sus, s-a făcut tîrziu.

Vocea mamei l-a trezit la realitate. I-a arătat fericit vasul „lor“.

— Vezi, mamă, că am avut dreptate? Și Adrian rîde bucuros.

★

Eroul povestirii este Adrian Tulbure, din localitatea Șimleu, județul Sălaj. Pentru descoperirea sa, apreciată cu deosebită căldură de către specialiștii muzeului gălățean, i s-a acordat, în vara anului 1979, diploma și insigna „Meritul pionieresc“.

TORTUL

de CORNELIA ICHIM

De cîteva zile, Alexandru era preocupat de un singur gînd. Stătea în fotoliu ore întregi, pe urmă ieșea pe balcon sau în parcul din fața blocului — mereu cu gîndul la același lucru. Nu se putea lămuri și cu cît căuta mai mult să înțeleagă, cu atît își pierdea timpul fără nici un folos.

Să fi fost vina lui, să fi fost vina lui Sandu, sau... poate a Soniei? Nu, asta era imposibil, Sonia nu avea nici o vină. Sonia avea prea multe calități ca să... Dar dacă, totuși?...

Își pierduse și pofța de mîncare, iar mama observase imediat:

— Pe tine te chinuie ceva, spusese ea, dar imediat se prefăcuse ocupată, ca să nu pară că îi pusese o întrebare.

Alexandru nu spusese nimic. Pînă și vecinii observaseră starea lui: nu mai sărea îndatoritor să le deschidă ușa

liftului cînd îi vedea cu brațele încercate; nu mai suna la ușa bătrînei Lascu să-i ducă laptele, nici nu-i mai învăța poezii pe cei doi nepoți ai lui moș Costea. Ba, mai mult, pînă și cunoștințele care-i sunau la telefon observaseră acest lucru (șeful de șantier îl întrebaseră chiar pe tatăl său: „Ce are Alexandru al tău de răspunde așa de morocănos la telefon? Altădată mă recunoștea de la primul cuvînt pe care-l rosteam, iar acum are aerul că nici n-a auzit de mine“). Tatăl său înălțase din umeri: „Știu și eu?“ și încercase toată după-amiaza să-l descoce. Însă el rămăsese ca un veritabil sfînx.

Alexandru era atît de prins de gîndurile lui încît rămînea deseori cu ciorba neatinsă, cu tortul abia început sau nici măcar nu observa coșul cu

pline. Cum putuse Sandu să-i facă una ca asta ? Erau colegi de atîta timp și cît a fost el președinte de unitate, Sandu niciodată nu i-a ieșit din cuvînt. Îl trimitea pretutindeni, să se intereseze de film, să se ocupe de pregătirea activităților, ce mai, era mîna lui dreaptă. Și nimic nu putea fi mai plăcut decît orele de după o activitate importantă cînd, acasă la el, sărbătoreau succesul — iar mama le pregătea tortul lor cu alune.

— Mai vreți ? îi întreba ea, iar ei răspundeau scuri :

— Mai !

Și imbecau feliile cu poftă, vorbind și rîzînd. Odată, de ziua lui, Sandu și Sonia i-au cumpărat un binoclu, un binoclu adevărat ! Sandu i-a spus că era ideea Soniei, dar el știa foarte bine că numai Sandu știuse că el își dorea așa ceva. Și apoi, excursiile, ziua aceea cînd Sandu se urcase să culeagă singura creangă înflorită de liliac... I-o pusese pe furie în mîna și el o dăduse Soniei.

Și acum... Acum totul părea de necrezut, iar el, Alexandru, nu găsea nici o explicație. De fapt, dacă se gîndește puțin, totul a început în ziua înmînării carnetului de U.T.C. Era o bucurie dar și puțină tristețe : nu mai erau pionieri ! Sonia își luase cravata roșie cu tricolor în mîini, se uitase la ea și șoptise : „Cum, să nu te mai port ?” El, Alexandru, încerca să pară mai tare, da nu se putea opri să nu-și privească pe furie cravata de la gît și să o mîngîie... Sandu, în schimb, se apucase să înșire ce făcuseră ei cît fuseseră pionieri. Șeful clasei spusese :

— Lasă asta, acum...

Sandu se opri și privi încurcat spre Alexandru. Acesta îi zîmbise și se prefăcuse ocupat cu lipirea unei etichete care se deslipise de pe un caiet. Pînă aici totul fusese bine, ba chiar foarte bine și lucrurile ar fi rămas așa dacă... dacă nu ar fi intervenit Radu :

— Ei, făcuse acesta, pe cine ai propune în locul tău, Alex ?

Întrebarea îl descumpănise pe Alexandru. Îl găsisse nepregătit. Spuse (ah, ce n-ar da acum să nu fi spus acele vorbe) :

— Nu știu... E greu să găsesc... Nu știu pe nimeni care să merite, care ar putea...

Se opri. Observase figurile speriate ale colegilor. „Cum, păreau că spun ochii lui Sandu, crezi că nimeni în afară de tine nu mai merită acest lucru ?”

Sonia vru să fie împăciuitoare, dar turnă gaz pe foc :

— Or fi ei, dar nu-i știi tu (subliniase intenționat ultimele cuvinte).

Alex sări, atins în orgoliul lui de om care știe tot :

— Ba-i știu, îi știu, sînt mulți buni, dar nu știu dacă ar face față, dacă, dacă...

Nu mai știa ce spusese. Se încurcase în vorbe ca într-o plasă. Niciodată Sandu nu îl contrazisese. Acum însă (și aici, amintindu-și, Alexandru strîngea din ochi) sărise de la locul lui ; nu ținea minte cum se exprimase, fiindcă urechile îi vijilau. Dar parcă îl mai frigeau ultimele cuvinte :

„Crezi că tu faci totul ? Că ai făcut totul ? Ești un egoist, Alexandre, îmi pare rău că trebuie să ți-o spun”.

După festivitate, plecase primul. Egoist, el ? Oare într-adevăr spusese asta Sandu ?

De atunci se tot chinuia să-și explice. Nu înțelegea nimic. Prima săptămînă de vacanță trecuse așa, fără nici o surpriză. Sandu îl căutase de cîteva ori la telefon, pe urmă renunțase. Îi spusese de fiecare dată că tocmai pleca la o mătușă... Același pretext. Nici nu se obosise să-i spună altceva. Acum totul se terminase. El, egoist ? El, care... dar ce mai conta acum ?

Simți ochii pătrunzători ai tatălui său care-l privea cum rămăsese cu furculița în aer. Aștepta să-l întrebe de ce nu mîncîcă. Dar nu-l întrebă. Avea aerul că știe, că aflase tot (ceea ce era de fapt adevărat, pentru că în dimineața aceea chiar îl întâlnise pe Sandu care-i povestise tot).

Tatăl său era maestru pe șantier. Brusc, lui Alex îi fulgerară prin minte laudele cu care tatăl îi copleșea mereu pe oamenii din echipa lui. Și-și mai aminti că tatăl lui nu vorbea niciodată despre el... Dar ce mai contau astea toate acum ? Ba contau, ba contau, auzea o altă voce, tocmai asta era... Îl revăzu pe Sandu. Mama tocmai îi puneă în farfurie tortul cu alune. Tortul lor.

— Mamă, se trezi vorbind Alexandru, n-ar fi bine să-l invităm și pe Sandu la o porție ?

Și vru să se scoale de la masă, să se ducă la telefon.

— Lasă, l-am chemat eu. Vine la noi pe la orele 5, spuse cu o voce moale tatăl.

Alexandru îl privi speriat. Ochii tatălui păreau să știe ceea ce știa și el...

„Știe sigur, își spuse Alex, știe, a aflat...” Vru să-și înalțe fruntea, să-l privească în ochi, dar nu găsi destul curaj. Zîmbi și se căzni să înghită ultima bucată din tortul cu alune. Tortul care altădată i se părea grozav.

FOTO- GRAFIA

de ROXANA PANA

Între mine și Mihai diferența de vîrstă este foarte mică. Doar patru luni. Dacă te-ai lua însă după ifosele lui din unele zile, ai putea crede că eu abia merg la grădiniță, iar el urmează facultatea. De fapt, intervalul de timp care ne separă este mult mai mare. Eu sînt într-a VI-a și el, avantajat de cele patru luni, într-a VII-a. Nu mi-ar fi necaz dacă Mihai ar lua-o razna mereu. Atunci nu m-aș mai fi împrietenit cu el și gata. Dar nu, el o face pe deșteptul doar cînd mai e cineva de față. În rest ne înțelegem bine, uneori îi las chiar clasorul pe mînă, ceea ce, trebuie să recunoașteți, e o mare dovadă de încredere.

Odată ne-am certat din cauza ifoselor lui. Ne-am întîlnit în fața școlii, el tocmai venea, iar eu plecam. Era cu mai mulți colegi de la el din clasă, băieți și fete. M-a întrebat, așa, în treacăt: „Ce faci, picuile?” Nu i-am răspuns, dar cînd mi-a întins mina, i-am strîns-o pînă a început să țipe. „Ei, ce zici, are picuile ceva putere, nu?” Mi-a reproșat că era să-i frîng degetele și că asta nu se cheamă prietenie. „Ba da! Dacă nu eram prieteni, o pățeai mai rău!” Oricum, de atunci nu l-am mai auzit spunîndu-mi picuile! Dar nu pierde nici un prilej să-mi spună că „la ei”, într-a șaptea, spre deosebire de la noi, într-a șasea... Cred că nici nu ne împrieteneam dacă nu eram amîndoi membri la foto și la cercul filatelic. Recunosc, la timbre Mihai se pricepe ca nimeni altul. Știe o geografie!... Îți spune imediat din ce țară e timbrul, unde e situată țara, care-i capitala...

Dacă nu le-ar spune însă toate astea cu un aer atît de important? Tata, cînd l-a cunoscut (atunci cînd n-are teze sau olimpiade, vine duminica pe la noi), imediat mi l-a dat de exemplu. „Ai văzut ce exprimare frumoasă are? Că băiatul e politicoș și cultivat...”

Sigur c-am văzut. Se vede cu ochiul liber. Dar de ce să-l iei de exemplu? Păi unde aș fi ajuns dacă semănăm cu toți cei care mi-au fost dați pînă acum de exemplu? Și-apoi, nu mi se pare nici o scofală să citești „Cei trei mușchetari” și pe urmă să vorbești ca acolo. Una, două: „En garde!” În schimb Mihai habar n-avea să pes-cuiască — eu l-am învățat. Nu stătuse în viața lui cu capul la fund în apă cu vizor și cu înotătoare. Noroc că a dat peste un prieten ca mine.

Prieten, prieten, dar se cam întrece cu gluma. Cine știe dacă n-o fi dormind la ora asta, în timp ce eu stau aici și-l aștept. Dar se înseală. Mai stau cinci minute și plec. Și așa am venit numai pentru că biletul lui mi s-a părut suspect de limpede și de categoric. „Te aștept la locul nostru, azi la ora 3.” M-a și mirat atîta claritate la el, care de obicei introduce în orice știre cuvinte greu de pronunțat. Atîta simplitate m-a pus pe gînduri. Înseamnă că, într-adevăr, e ceva important.

Cel puțin două lucruri din bilet erau respectate. Era ora 3 și eu mă aflam la locul nostru, din spatele terenurilor de tenis. Mai puțin adevărat era începutul, acel „te aștept”. De fapt, eu îl așteptam pe el. Am scos biletul, l-am mai citit o dată și am corectat pe loc: „Așteaptă-mă la...” Așa, acum era adevărat și puteam să stau liniștit pînă diseară... Nu degeaba mi se spune mie tribunul adevărului.

— Nu vă supărați, nu știți cît e ceasul?

— Salut! De ce-ai întîrziat?

— N-am întîrziat, e ceasul tău înainte.

— Pe cît pariezi? L-am pus azi dimineață după robot.

În timp ce ne certam, ca de obicei, din nimic și ne confruntam ceasurile, am avut timp să înregistrez că Mihai era în ținută de gală, cămașă albă, cravată de pionier, pantaloni lungi... Știu, mai sînt cîteva săptămîni pînă se termină vacanța și-o să fim oricum obligați să ne îmbrăcăm așa în fiecare zi. Dar nu putea fi nimic foarte grav din moment ce de umărul lui Mihai atîrna „Zorki”, celebrul lui aparat cu care realizasem capodoperele noastre „Trandafiri cu rouă”, „Asfințit de soare pe lacul Brateș” sau „Nave noi își iau zborul”. O poză din seria asta stătuse un an întreg în vitrina cercului foto de la școală și luase și premii. Deci asta era misterul! Mihai găsisse probabil iar unul din acele „subiecte” cărora trebuia să le vînam ceasuri în-

tregi „lumina optimă”. Cum altoeva mai bun nu aveam de făcut în după-amiaza aceea, mă pregăteam răbdător să-l ascult. De ce răbdător? Pentru că Mihai, trebuie să recunosc, e un pisălog sau, cum spune el, un teoretician. Deși vede că sînt cîștigat pentru o cauză comună din capul locului, simte nevoia să mi-o explice. Și cu atîtea amănunte!... Încît de fiecare dată eu îi spun o frază celebră din „Alice în țara minunilor”: „Degeaba bați la ușa. Nu vezi că ne aflăm de aceeași parte a ușii?” Dar el se face că nu aude. Cred că-i cam place să se asculte.

— Trenul e în gară la ora 4. Pînă atunci avem timp. Ce zici, vii?

— Ce tren? Unde?

— Păi, n-ai auzit? Unde te gîndeai?

— Credeam că ești la introducere. Eu te ascult numai la cuprins.

— N-am timp de introducere. Azi vine Ioana. De fapt, nu vine. Trece! Doar zece minute, cît stă trenul. Și tu trebuie să-i faci o poză.

Puteam să mă distrez făcînd-o pe naivul, să întreb: care Ioana? Dar mi-a fost milă de Mihai. Cît de serios putea să fie! Ioana era din Vatra Dornei, avea breton, ochelari și purta cămăși băiețești. În plus era de vîrstă noastră. Asta era cam tot ce știam eu despre ea. Mihai o cunoscuse astă vară în tabără la Timiș și tot anul, cum venea vorba (nu venea deloc, el de fapt aducea mereu discuția acolo), nu scăpa prilejul să-mi mai spună o poveste din tabără, în care, bineînțeles, apărea și Ioana. Dar cum știe el să turuie fără să sune esențialul, acum îmi dădeam seama că nu știam mare lucru despre fata asta. Chiar și puținele date le aflasem pentru că pusesem eu întrebări.

— Are ochi albaștri?

— Ești nebun, ce ți-a venit? Ți-am mai spus: negri, dar ce importantă are? Crezi că vine trenul mai devreme din cauza asta? Ai un talent de a pune întrebări stupide și neesențiale! Important e ca tu să faci o fotografie extraordinară. Una de zile mari. Numai cît stă trenul și fără să te vadă ea. Ți-am spus ce susține: că nu e fotografică. N-ai văzut că nu e în nici o poză de la Timiș? Vreau să-i demonstrez că n-are dreptate.

— Stai. Ai gumă de mestecat?

— Da, am. De unde știi?

— „Elementar, dragul meu Watson, elementar”. Se vede prin buzunarul de la cămășă!

— Îți aduc și ție mîine. Asta vreau să i-o dau ei. Adică... nu știu, să văd. Mi-a adus tata. E din aceea care face băloane. Mai am acasă... Hai, mișcă mai repede.

— Mai bine luăm autobuzul. Pe mine cum mă prezintă? Sper că știi atîta lucru. Eu sînt cel care trebuie prezentat și nu înveș.

— Aaa! Băiatul citește codul bunelor maniere, eciația prescurtată.

— Să fii tu sănătos, asta a fost lecția a doua la grădiniță.

— Dar ai dreptate. Cum să te prezint în halul ăsta! Nu te-ai văzut cum arăți? Da, stai! Nu e nevoie. Nici nu pot să te prezint. O să vadă aparatul. Unde-l lași în timpul ăsta? Și nici nu știu cît stă trenul. Da' oricum ai s-o vezi...

Am ajuns la gară cu un sfert de oră mai devreme. Pînă am băut un „Pepsi”, pînă ne-am interesat cît stă trenul — șapte minute —, pînă ne-am mai foit și-am ales unghiul cel mai bun... Cum să alegi unghiul cel mai bun cînd nu știi în ce vagon e și unde o să oprească vagonul? Bineînțeles că în momentul intrării trenului în gară ne certam de zor. Eu am început imediat să mă uit unde e soarele și să potrivesc diafragma. Cînd am ridicat ochii, l-am văzut pe Mihai alergînd de-a lungul trenului. Și pentru că tot eram pregătit, i-am făcut o poză. Apoi am armat, și căutam un loc în care să mă ascund, cînd l-am văzut venind în fugă dinspre locomotivă. Era limpede, n-o găsisse. Mă gîndeam tocmai să-i mai fac o poză. Avea o mutră!

— Mihai!

Ioana scosese capul pe geamul unui vagon din spate. Avea ochelari și breton. Ea era! Nu aveam nici o îndoială. De ce să nu mărturisesc, m-am emoționat. Așa, din senin, că doar nu pe mine mă strigase. În clipa aceea l-am învîditat pe Mihai. Să te afli la gară și o fată din alt oraș să vină cu trenul și să te strige! În clipa în care am declanșat (mi-am dat seama după o fracțiune de secundă), Ioana plecase de la geam. În locul ei, o bătrînă agita o sticlă, voia apă, desigur. O clipă am vrut chiar să las totul baltă — eu sînt un băiat politicoș de felul meu, dar nu se vede tot timpul —, să alerg să-i caut apă. Atît ar mai fi trebuit. Toată Dunărea nu m-ar mai fi spălat în ochii lui Mihai. M-am uitat după el. Era la scara vagonului unde apăruse Ioana. Dar ea nu se vedea nicidecum! Era și greu, pentru că tocmai pe acolo se urca o familie cu bagaje multe, cu damigene și cu doi copii. Toată povestea începea să mă distreze. Oricum, eram pe fază, pregătit de data asta să n-o mai scap. I' vedeam pe Mihai cum agită mîinile, cum se dă un pas înapoi, cum se ridică pe vîrfuri. Trebuia să schimb locul, să-mi caut o po-

ziție mai bună. Era să dau peste o tină ră care minca înghețată și peste doi soldați, cît p-aci să mă întind pe jos cît sînt eu de lung (dacă nu știți cît de lung sînt, vă spun : 1,45 metri). În sfîrșit, o văd pe Ioana în cadrul ușii și pe deșteptul de Mihai, cu mîinile în buzunare, jos, lingă scara vagonului. La grădiniță, precis el a lipsit la lecția asta. Cînd stai de vorbă cu cineva, scoți mîinile din buzunare. Abia am apucat să declanșez aparatul — exact cînd Mihai a avut nefericita inspirație să urce pe prima treaptă să-i strîngă mîna și s-a auzit semnalul de plecare. Ioana a dispărut în abur și l-am văzut pe Mihai alergînd încă multă vreme și făcînd cu mîna.

La întoarcere, Mihai mi-a luat aparatul și m-a întrebat scurt : „Cum a fost ?“ Era tăcut, nu-i trecuse încă emoția și eu am ridicat din umeri. Chiar nu-mi dădeam seama ce-a ieșit. Ne-am înțeles să ne vedem a doua zi la școală, să cerem cheia de la laboratorul foto și să dezvoltăm filmul. Eu nu puteam dîmîneața, trebuia să mă duc la dentist.

După amiază, la ora stabilită, ajung la școală. La laboratorul foto, ușa deschisă. Mihai nu mai avusese răbdare. Pozele erau puse la uscat. Iar el avea o mutră de parcă stătuse odată cu ele în baia de revelator. Mi-am dat seama că ceva nu era în regulă. Puțin spus ! Două poze, excelente, erau cu bătrîna de la geam, bătrîna cu sticla. Cu titlul „cap de expresie“ sau „Gară“ ar fi mers la orice expoziție. Astea erau și singurele bune. Restul erau fie voalate, fie neclare. Mihai alergînd, îngrămădeala de la ușa vagonului cu Mihai în amorsă și, în sfîrșit, una în care-și dădeau mîna și în care se vedea o lentilă din ochelarii Ioanei și ceva din breton. A, probabil cînd m-am lovit de soldații aceia s-a schimbat diafragma și n-am băgat de seamă. Se poate ! Mai erau cîteva clare, dar acelea le făcuse probabil Mihai acasă, pentru terminarea clișeului. Erau soră-sa și ciinele lor. Cine m-o fi pus să mai fac și glume ?!

— Soră-ta în schimb e foarte fotografică, pe cuvîntul meu.

Mihai s-a uitat fioros la mîne și a început să le strîngă. I-am propus să trimită la Vatra Dornei poza cu bătrîna și cea de pe scară, să-i explice cum a fost. Nici nu a vrut să audă. Și mie nu-mi place să insist. Poate se ivește altădată un prilej mai bun. Sau poate că, într-adevăr, Ioana nu e fotografică. Oricum, îmi dau cuvîntul de pionier să nu încerc niciodată să conving vreo fată că e fotografică atunci

cînd susține contrariul. Mai bine mai fotografiez un „trandafir cu rouă“. E fotogenic, stă pe loc, poți să schimbi și diafragma cît vrei...

Pasaj

de ION ANGHEL

Făurarul mușca nemilos din pămînt, măcinîndu-l și pustiind cîmpul cu valuri de nisip pînă la marginea bălții, unde stuful se apleca după fiecare suflare. Mai departe se întindea balta încremenită de ger și, doar undeva, un pumn de funingine stăpînea apa în locul unde nu îngheța niciodată. Pe marginea bălții, trei umbre îngropate în stuf așteptau nemîșcate și pline de speranță jocul de seară. Erau aproape, la cîte o bătaie de armă unele de altele, și așteptau. În dreapta era bătrînul care își mîngîia pușca visînd la vremea cînd era cel mai bun la pasaj. Din cînd în cînd își pipăia tolba.

Le aștepta de o săptămînă, în fiecare seară, să vină la joc, dar rar a trecut în zbor cîte una și prea repede ca să facă vreo mișcare. Doar chemarea scurtă, repetată din cînd în cînd, le vestea sosirea și totdeauna a fost prea tîrziu ca să tragă. În seara aceasta trebuia să vină jos, le știa el obiceiul, nu le lăsa vîntul ; trebuia să vină jos în zborul lor, strigîndu-se.

Dinspre ochiul de apă vîntul flutera prin trestii a pagubă. Fulgii negri se ridicau, cînd cîte unul, cînd mai mulți, se învîrteau, ca apoi să cadă din nou pe-aproape. Începuse să se întunece și dinspre cîmp șiruri de giște se destrămau, pierzîndu-se leneș pe deasupra bălții, departe, prea departe ca vreunul din ei să poată spera că va ajunge vreodată la ele.

Bătrînul privea cu ochi tulburi cerul, așteptînd, ca și-n alte dăți, vremea ninsorii și fluierul de aripi ce trebuia să cadă.

Cîteva focuri au palmuit vîntul uscat fără ca păsările de departe să tremure de neliniște. Cinci sulii în zbor brăzdau cerul spre bătrînul care, cu ochii la cătare, le urmărea, așteptînd clipa. acea clipă unică — și focul porni amestecîndu-se cu vîntul. Un zbor se rupse undeva la marginea gheții.

Dinspre ceilalți, armele se auzeau pocnind în dubleuri și cădea din cînd în cînd cite o fărîmă de cer peste stuful ce se închina în țipătul iernii.

Se întunecase și ei începuseră să iasă la margine, întîlnindu-se la cotul unde cărarea fusese tăiată. Un vîntător ducea în mînă trei păsări, dintre care una bătea dureros dintr-o aripă, altul purta cinci pete de întuneric spînzurate de umăr, iar bătrînul... una. Au mers pînă la drum, după care s-au despărțit, fiecare plecînd înspre cerul luminat dintr-o dată de atîta liniște.

Seara următoare i-a găsit în același loc, așteptînd jocul, și la fel ca data trecută s-au auzit focuri peste balta încremenită și mușcată de vînt. Și iarăși, spre seară, bătrînul a ieșit tînd ca întotdeauna în mîna dreaptă o pasăre — la care nu se uita niciodată.

Într-o zi, întîlnindu-se, s-au oprit la cotul cărării. Unul a scos o sticlă de rachiou. Au trecut-o din mînă în mînă. Cel cu rachiul îi spuse bătrînului: „Parcă ai avea abonament, numai cîte o rață împuști“. Un altul a rîs infundat.

Bătrînul a plecat mai departe spre locul de unde sufla crivățul, ascunzîndu-se sub malul înalt. Ah ! De data asta, poate... Ca odinioară... Aștepta ghemuit cu mîinile încheștate pe armă și ochii umeziți, poate de vîntul uscat. Se auzi fluierul cunoscut de aripi venind din dreapta. Erau două. El zbura înainte măcîind, iar ea sta în umbra lui. Veneau jos, luptîndu-se cu vîntul, cînd bătrînul ochi.

Trase.

Păsările parcă se prăbușiră o secundă, apoi dispărură spre ochiul de apă care nu îngheța niciodată. Nimic. Cîțiva fulgi risipiți de vîntul besmetic sfîrșeau căzînd peste maluri. Bătrînul auzea scîncîind neputința vîrstei, simțea dintr-o dată frigul ce pătrundea prin șuba veche purtată ani de așteptări. Scoase din traistă rața de care nu se despărțea și începu să o miroase. Clătîna din cap — nu, nu se împușe.

Crivățul îi aduse zgomot de zbor. Se pare că erau gîște. Încercă arma cu cartușe de cinci și le aștepta să apară după buza dealului. Veneau legănîndu-se dezordonat. Erau vreo cinci-șase și se strigau. Gîturile lungi și albe despica aerul; șase mirese dansau bătîndu-și joc de vîntul ce încerca să le doboare, cînd bătrînul trase. Toate s-au învîluit într-un țipăt de groază, una a început să alunece, beată, înainte, ca și cum ar fi vrut să înghită toată depărtarea aceea pînă la cerul de apă. Căzu pe gheață, istovită, neîntelegîndu-și sfîrșitul. Se mai zbătea cînd celelalte dispăruseră, apoi s-a ghemuit așteptîndu-și suratele, suratele dansului morții.

Țipătul scurt al păsării porni să cutremure balta, să biciuie malul, chemînd vulpile hămesite, ascunse în stuf. Omul se ridică în bătaia vîntului, aruncă mortăciunea cu pete albastrii împușcată la începutul iernii și se napusti.

Cînd îl găsiră, pe înserate, bătrînul sedea ghemuit într-o adîncitură a malului. În urma lui gheața spartă se lipise la loc, stîngaci, ca o cicatrice. În brațe, cu capul ascuns în descheietura șubei, o pasăre căzută din cer își odihnea moartea. Nu semăna cu cea dinainte — și surprinși de penajul ei viu oamenii uitară de ce au venit. Pînă cînd unul se aplecă, culese de jos căciula bătrînului și-l zgîlții de umăr.

— Trăiește ?

— Trăiește !

GEANTĂ NUL

de ILIE TRAIAN

— Și cum... cum s-a întîmplat, mamă ? — îndrăzni el.

Femeia tocmai înfipsese virtos bățul în ceaunul cu rufe și trăgea cu grijă, să nu sară stropii fierbinți. Abia acum băiatul observă că unealta, bățul acela noduros, se tocise la vîrf, se albise și parcă se și scurtase, mistuit de atîta sodă și fierțură.

— Dar ce-ți veni acumă ? N-ai ce face ? Caută-ți ciorapii ăia — și trecu lipăind apăsut cu ceaunul fierbinte pe lîngă el. Îl așază pe niște pirostrie în curte, lîngă albia de rufe și, răsufîind nițel, avu timp să-i arunce, mai domolit :

— Taică-tău știe. Eu nu știu.

Niculaie era sub polată, meșterea. Nu orice, ci tocmai ceva ce dădea aceste zile o importanță anume; anume pentru el. Punea tălpi unor pantofi ai lui; vechi, rămași de la Ion. „Fetele sînt ca noi; le pui o talpă nouă și gata !“ — asta era vorba lui Niculaie dintotdeauna. Fetele erau numai crăpături și cocoase, dar omul credea nezdruncinat în miracolul întineririi oricărei vechituri printr-o talpă nouă. N-apucă să deschidă gura și Niculaie i-o luă înainte.

— Zi-i măică-ti să puie nasturi noi la pantalonii cenușii.

— Ii zic.

— Și tu vezi de cată — se cîrmi **greci** și arată în spate, spre magazie —, cată prin hamurile alea vechi niste curele, uite — și-i arată măsura cu degetele lui osoase — p-așa de late ! Vezi, mă ?

— Văd ! — confirmă băiatul aproape răstit. Nu pentru asta venise el, să caute curele (la ce i-o fi trebuind ?), dar nu putea să-l întrebe fără să i le aducă mai întii.

— Lasă-le aci — și arată cu ciocanul unde.

— Am întrebat-o pe mama și...

— Ce-ai întrebat-o ?

— Dar matale știi mai bine.

— Ce să știu ? — și poc ! poc ! nu se oprea nici o clipă : lua țintele din cutie, le punea în gură cu măciulia afară și de-acolo le lua rapid și le înfigea cu degetul mare pînă la jumătate. Ce ur-

ma să facă ciocanul era o nimica toată „De ce nu le-o fi înfigînd direct ?” — îi dădu lui prin cap, dar cum nu pentru asta venise, reluă :

— Cu Bălănică. Cum a fost ?

— Ce să fie ? — se opri omul un pic și își îndreptă ochelarii spre el. Băiatul se așeză alături, pe-un scăunel de lemn scobit ca un căuș, să-l provoace în felul acesta la amintiri.

— Cum a murit, vreau să zic.

— Da' ce-ți veni acum ?

— Te rog. Matale știi : cum a murit ?

— E... Cum. Cum se moare.

Dete din umeri și iar poc ! poc ! țintele își reluă brusc ciudatul lor traseu. „Și cum se moare ?” — ar fi vrut el să întrebe, dar își dădu seama că bruma de chef de vorbă a tatălui ar putea fi pusă în pericol.

— De asta ți-e ție ? N-ai de lucru ?

Ei da : toată lumea astăzi se ocupă de el : hainele lui, pantofii lui — și el ?

— M-a întrebat nenea Mitu — minți băiatul.

— Aha ! — și iar poc ! poc ! Păi cum să fie ?

— De ce a murit — se repezi băiatul, vrînd să prindă momentul. De boală ?

— Care boală ? — se lăsă prins omul și mîna dreaptă dădu drumul, alături, ciocanului. Calul moare de muncă, nu de boală. El n-are timp să se îmbolnăvească. E ca o sculă. Vezi tu asta ? — și-i arată ciocanul. Dacă tot dai și dai cu el, se duce. Caii noștri, săracii, și cînd erau bolnavi, tot de muncă erau.

— Păi de ce l-ai... ? Brusc stăvili împutarea care era pe cale să dea buzna. Dar omul tot o înțelesese.

— Pentru că n-aveam încotro.

— Cum asta ? Calul era ajutorul cel mai important, nu ?

— Era singurul, băiete. Înțelegi ? Singurul. Nu mă puteam salva decît pe seama lui. Ori eu, ori el ! (Tăcu un timp Apoi :) Ori eu, ori el. Asta era !

— Și a căzut jos ?

— Da' cum vrei ? Să moară în picioare ?

Ei da, pe Bălănică nu l-a văzut niciodată culcat. Curios : de ce această poziție e atît de neobișnuită pentru cai încît neapărat seamănă cu moartea ?

— Vreau să zic, adică, dacă s-a chinuit, dacă... și simți că vinovăția care îi da tircoale de mai multă vreme începe să ia chip anume.

— Ce știi eu ? Cine știe ? — și iar poc ! poc ! Dar repede se opri. — Lasă calul și vezi-ți de treabă, că pînă-n seară mai e puțin și mine din noapte, gata !

Abandonă.

Singur însă nu-și aducea aminte nimic. Și simțea o aprigă nevoie de a-și aminti. O luă atunci spre grajd ; trebuie să se poată în felul ăsta. Uite :

portita, lanțul ruginit, ieslea. Dar nimic : pe-aici trecuseră prea mulți cai și imaginea lui Bălănică era călcată în picioare de cavalcada celorlalți. Atunci poate în grădină, unde păștea. Ba nu : cel mai bine în magazine. Acolo sînt lucrurile lui, numai ale lui : hamul, hățurile, ciucurii, piedica de cînepă... Tot nimic : simțurile astfel biciuite, hăituite, nu dădeau răgaz creierului să încorporească nimic. Sufocată de obiecte, imaginea calului se retrăgea, se destrăma...

Și totuși gîndul la el îl răscolea tot mai mult. Ce i-o fi venit lui Bălănică tocmai azi ?

Aproape fără să-și dea seama, urcă prîspă și ajunsese în casă. Îl izbi mirosul de busuioac : același smoc prins sub grindă cine știe de cînd. Se așază pe pat și privirea îi căzu pe geamantanul deschis, așezat pe masa de lîngă fereastră. Semăna mai mult cu o ladă, prima dată îi remarcasese prezența atunci cînd Ion se întorsese de la armată. Cînd plecase, nu-l observase.

Își înfipse privirile în el, ca și cum asta era ce căuta de-atîta vreme. Nu se gîndea la nimic și un fel de odihnă îi năpădisese deodată, pașnic.

Deci mîine o să plece la tîrg, la școală. Nu știe cum va fi acolo, ce o să se întîmple mai departe. Știe doar că pleacă de-aici.

Imaginea calului se contură deodată cu o concretă brutalitate : picioarele, capul, ochii lui veseli. Simți pînă și căldura spatelui său, mișcarea, alternativă, ca de pistoane, cu care picioarele din față navigau pentru amîndoi, în liniștea ierbii.

Bietul Bălănică. Bietul Bălănică — și mila care se adunase în el atîția ani în care uitase să-i fie milă îl luă pe sus, ca o apă de vis. În cele din urmă imaginea calului obosi, se subție și se trase afară, pe sub streșină. În fața ochilor lui rămase geamantanul căscat ca o primejdie, ca o amenințare.

Înțelese definitiv că mîine pleacă.

Lecturi primejdioase

Schiță științifico-fantastică de GHEORGHE SĂSĂRMAN

«Safir Safirian împinse la o parte flaconul pe fundul căruia trei capsule portocalii se rostogoleau jucăuse, ca niște picături de mercur, și se privi în oglindă. „Afurisită treabă — își zise, examinîndu-și cu atenție ochii de un albastru intens, transparent — n-aș fi crezut niciodată să ajung pînă aici”. Ochii, da, mai erau albaștri, albastrul cel mai pur, dar privirea lui de expert nu se putea înșela și n-ar fi avut nici un rost să se mintă cu bună știință : fusese atins și el de morb, enigmaticul virus lucra pe îndelete, dar fără cruțare, iar primele simptome — abia perceptibile, și care pentru un profan ar fi trecut neobservate — își făcuseră deja apariția. De cum izbucnise epidemia, muncise pe brînci, din zori pînă noaptea tîrziu, pentru prepararea unui vaccin eficace. „Poate că din pricina extenuării...” încercă el să găsească o explicație, inutilă dealtfel : dar, deși știa foarte bine că nu exista o imunitate naturală, nu se putuse opri să cocheteze pînă atunci cu iluzia — alimentată în atîția ani de luptă cu alte molute — că soarta îl va ocroti și de data aceasta.

Nu era o boală ca oricare alta : nu ucidea, nu schilodea, nu afecta sistemul circulator, nici aparatul respirator, nici alte funcții sau organe interne. Organismul rămînea perfect teafăr —

dar efectul era cu atît mai teribil. Căci invizibilul agresor făcea ca splendorii ochi albaștri să devină căprui, iar culoarea tegumentelor să se preschimbe oribil în brun. Își aminti înfiorat dimineața în care adorabila Lapislazuli, unica lui fiică, se pomenise cu ochii aceia dezgustători : fusese printre primele cazuri și, dacă n-ar fi fost la curent, ca specialist, cu izbucnirea epidemiei, ar fi alungat-o, desigur, din casă, convins că nu era ea, că i-a fost substituită peste noapte. „Nemernicii ăia sînt în stare de orice !” își spuse Safir, ca pentru a oferi o justificare repulsiei pe care nu și-o putuse stăpîni atunci, în pofida sentimentelor lui părintești — exagerate, după unele opinii. Și-o imagina cu groază pe plăpînda Lapis în viermuiala ghetoului, și-o reprezentă cafenie printre mîile de corpuri cafeenii ; se refugie apoi în contemplarea imaginii pe care o purta în memorie a făturii ei suave de adolescență, ca un palid boboc de trandafir.

Nimeni nu l-ar fi judecat dacă ar fi trimis-o în starea aceea la școală, deși ar fi putut să prevadă că, chîrț reușind a trece neobservată de gardieni (lucru puțin probabil), colegele ar fi izgonit-o din clasă și ar fi fost debarcată imediat dincolo de barajele aflate sub tensiune care delimitau cartierul Superiorilor.

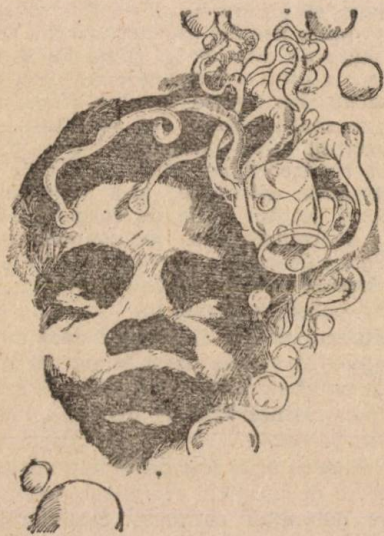
Nimeni nu l-ar fi judecat dacă ar fi refuzat s-o recunoască sau dacă i-ar fi interzis să mai calce pragul casei sub al cărei acoperiș văzuseră lumina zilei toți strămoșii ei. Și nimeni nu l-ar fi condamnat nici măcar dacă ar fi omorât-o sub impulsul ororii, ori cu singe rece, pentru rușinea fără precedent adusă stirpei sale nobile. El nu făcuse nimic din toate acestea; dar nu găsise putere să o împiedice atunci când, după câteva ceasuri în care evitase să o privească, ea plecă fără nici un cuvânt și pentru totdeauna.

„N-am nici o fiică, n-am avut nici-odată“, mormăi Safir, și simți un spasm dureros în toate articulațiile. Abia în lunile din urmă, de când se îndeletnicea cu descurajanta căutare a unui remediu, descoperise câtă splendoare și câtă abjecție poate zămislî deosebirea dintre ochii albaștri și ochii căprui. Nu chibzuisese deloc pînă atunci asupra temeiurilor care le îndreptățeau lor dominația, perpetuată de generații, și nici măcar asupra profunzimii reale a diferențelor pe care se baza împărțirea socotită de toți imuabilă și firească în Superiori și Inferiori. În fond, nici cei mai înverșunați dintre teoreticienii dreptului lor natural la supremație nu izbutiseră să invoce alte argumente decît culoarea ochilor și a epidermei. Deși din punct de vedere strict biologic aceasta reprezenta un suport insuficient chiar și pentru o pretinsă distingere a două rase, în realitate Inferiorii erau tratați de parcă ar fi aparținut altei specii. „Suflete de sclavi, niște animale menite doar să robotească, incapabile a

se înălța pînă la emoția autentică, pînă la sentimentul sublimului, pînă la rațiunea adevărată...“

A te îndoi, pur și simplu doar a te îndoi de acest lucru era o cumplită erezie. Și iată, perfidul virus făcuse incomparabil mai mult, anulase dintr-un condei toate teoriile; dacă n-ar fi presupus recunoașterea implicită a unei formidabile capacități intelectuale, mulți ar fi fost înclinați să îl considere o creație subversivă a Inferiorilor. Să fi fost vorba de cîteva cazuri izolate, întreaga poveste putea fi trecută sub tăcere, ignorată, bagatelizată; redusă la o sumă de drame individuale, asimilabile cu cele provocate de seria întîmplătoare a deceselor, ea n-ar fi avut nici un impact asupra conștiinței colectivității. Dar cum flagelul nu putea fi stăvilit, întreaga castă a Superiorilor se vedea amenințată. Zilnic, zeci de victime ale maladiei se exilau de bună voie sau trebuiau să fie expulzate; portul ochelarelor fusese interzis, iar perchezițiile și raziile se țineau lanț. Gardienii, păzitorii electronici ai Legii, patrulau pe străzi, pătrundeau în fiecare casă, controlînd încăperea cu încăperea. Pe cei dispăruți nu îi mai pomenea nimeni; deși umblau fel de fel de zvonuri despre primirea care le era rezervată în ghetou exilaților, a te interesa deschis de soarta lor ar fi fost o gravă imprudență. Legea trebuia înfăptuită cu orice preț: cine să fi cutezat să ceară abolirea segregăției? Virusul o surpa însă cu încetul, din interior, promițînd să o lipsească cu totul de obiect. Si în vreme ce valoarea premiului făgăduit pentru inventarea vaccinului urca de la o zi la alta, atîngînd cote fabuloase, fiecare se întreba îngrijorat dacă nu cumva i-a venit și lui rîndul la contaminare.

Pentru Safir, ceasul sunase. O, dacă sub coaja portocalie a capsulelor s-ar fi aflat miraculoasa substanță a vaccinului mult visat!... Deși ar fi fost, probabil, oricum prea tîrziu: cu tot sprijinul gardienilor, dominația puținilor supraviețuitori n-ar fi avut nici o șansă de perpetuare. Își mai examină o dată plătoșa sîdiei pe luciul căreia se și iviseră cele dintîi reflexe gălbui. „Brutele brune... murmură el și, brusc, îi veni să zîmbească: dacă boala ar fi continuat să lucreze în ritmul știut, în cîteva ceasuri ar fi arătat întocmai ca una dintre acele brute. Ceea ce îl amuza acum, confruntat cu o asemenea perspectivă, era gîndul întrucîtva năstrusnic că era imposibil ca schimbări exterioare, atît de superficiale totuși, să îi modifice în vreun fel personalitatea, era presupunerea absolut neașteptată că, de fapt, chiar cu ochii deveniți căprui, tot el ar fi rămas, același intelectual de mare

refinament, înzestrat cu aceeași inteligență, cu aceeași sensibilitate. Lucru mai ciudat, ideea — deloc ortodoxă, pe care, evident, n-ar fi avut curajul să o exprime cu voce tare — nu părea să-l scandalizeze. Surisul i se prefăcu însă într-un rictus de îndată ce încercă să-și imagineze înfățișarea lui concretă de după ce virusul își va fi desăvârșit opera : o puternică senzație de vomă îl făcu să-și alunge în grabă această imagine dinaintea ochilor minții.

Propusese menținerea sub observație a citorva dintre cei metamorfozați, pentru a se stabili în ce măsură prefacerile erau stabile, dacă erau definitive, ireversibile. Poate că unele cazuri, mai puțin grave, s-ar fi dovedit recuperabile. Poate că, mai adăugase el, modificările nu se manifestau și la urmași. Rezultatul tuturor investigațiilor se dovedi că se poate de categoric : maldia nu cunoștea decît o formă unică, deplină, iar stigmatul astfel dobîndit, fără leac, era transmis pe cale ereditară. Superiorilor nu le fusese hărăzită nici o speranță. Iar cei mai tari, cei bravi, își puneau singuri capăt zilelor de îndată ce aveau certitudinea molipsirii, preferînd unei vieți umilitoare moartea în rîndul aleșilor.

Evocă ceasul în care însuși Guvernatorul, Marele Duce Alb-Albastru de Kobalt, se jertfise pe altarul onoarei și al demnității, străpungîndu-și bulbul. Desigur, era nevoie de mult curaj, de o teribilă stăpînire de sine pentru a săvîrși un asemenea act — și nu oricine avea forța sufletească necesară. Dar în literatura de specialitate fuseseră descrise peste șase sute de modalități de a-ți face de petrecanie : pe alese, pentru toate gusturile și, mai cu seamă, pentru toate firile. „Nu, eu n-aș fi în stare“, recunosc Safir cu gîndul la mărețul, simbolicul gest al Duceului de Kobalt. Apucă flaconul și, cu o mișcare scurtă, făcu să-i sară dopul cît colo. Cele trei capsule portocalii se ciocniră zglopii, cu un sunet ca de grindină mărunță. Totul era să nu se gîndească prea mult la ce va urma : își alesese o cale ușoară, fără chinuri — iar dincolo, de bună seamă, n-ar mai fi fost nimic. „Un somn adînc, liniștit, iremediabil“...

Nu avea decît să înghită capsulele, una cîte una, sau toate trei deodată, cu puțină apă, ca pe-un simplu somnifer. Repetase scena în mai multe rînduri, cu o substanță inertă, și îi păruse că mergea. Totul era să nu acorde faptului prea multă atenție, să-l îndeplinească reflex, automat. Capsulele, apa, unu-
doi, și gata ! Iar apoi să aștepte cuminte ațipirea din urmă. Trebuie să admită că

nu era din cale afară de dornic și răci foarte zorit să înfrunte acele clipe de luciditate, cînd orice răzgîndire ar fi fost cu neputință. Și totuși, nici să mai amîne luarea unei decizii nu se putea. Se privi cu nostalgie : era încă în puterea vîrstei, timpul nu-și începuse încă asupra lui opera secretă de dezagregare, ar mai fi avut ani frumoși înainte. „Oare Lapislazuli o mai fi trăind ?“ Ar fi putut s-o regăsească dacă...

Dezertorul gînd îl făcu să se simtă rușinat : își căuta o justificare. De parcă dorința ireprimabilă de a trăi ar fi avut nevoie de justificare. Citi în proprii săi ochi, albaștri deocamdată, atîta compătimire de sine încît se lăsă înduioșat. „Cît sînt de nenorocit !“ exclamă el patetic. „Și cît de nemernic !“ adăugă imediat, sesizînd grotescul situației. Se disprețuia și se deplîngea în aceeași măsură, șovăind între vocea ascetică a demnității și șoapta insinuantă a instinctului de conservare. „Nu sînt în stare nici măcar de-atît !“ se căină Safir, incapabil să ia vreo hotărîre. În cîmpul ultramarin al ochilor i se deseneau cele dintîi filamente verzui ; le zări și, pentru o clipă, rămase ca hipnotizat.

Încet, cu o mișcare lentă, răsturnă flaconul. Capsulele dispărură în pilnia evacuatorului de deșeuri. Își roti caraghios globii oculari în jurul pedunculilor, se înalță deodată pe toate picioarele și izbi apoi cu putere, cu superbul său clește drept, oglinda, care se prefăcu în țîndări...

O tensiune acută și dureroasă în lobul urechii îl obligă pe Bobby să se ridice ; cartea căzu în iarbă.

— Văd că știi să citești. maimuțoi împuțit ce ești ! răcnii o voce răgușită, în timp ce o mină energică îl obliga, ținîndu-l strîns de ureche, să-și strivească nasul de placa fixată pe speteaza băncii, pe care scria limpede „FOR WHITES ONLY“.

Ilenuța și Alex în lumea bibliotecii aproape nemărgi- nite

Schiță fantastică

de ADRIAN ROGOZ

Pătrunzînd în apele oglinzii pe care scria VENIȚI POIMÎINE, Alex urmat de Ilenuța s-au pomenit într-o uriașă încăpere doldora de cărți, reviste și almanahuri, de casetofoane și magneto-scoape, cu ecrane TV și terminale de ordinator. Acolo cei doi copii au dat peste Jumătate de Șoricel ce-și pierduse partea dindărăt a corpului în Lumea Oglinzii, știți voi, aceea vizitată de Alisa. Dinspre cupola înaltă, lumina venea de parcă era cernută și, la început, pînă să-și obișnuiască ochii cu acest semîntunec, vizitatorii se cam poticniră de vrafurile de cărți și de obiectele ce zăceau vraiste în calea lor.

— Văleu ! Văleu ! auziră deodată un glas de sub ei.

— Ce e ? Cine e ? strigă intrigați.

— Văleu, nesimțiților ! Nu-mi mai călcați volumele ! Văleu ? Iarăși ?

Uimiți, Ilenuța și Alex rămaseră locului.

— Cu cine avem plăcerea să vorbim ? se adresă invizibilei persoane fețișta în stilul ei cel mai bine crescut.

— Cu cine ați putea vorbi aici. nă-tăfleteilor ?

— Iată o întrebare din cale afară de interesantă, replică șmecherește Alex ca să ciștige timp și, cu mutra unui elev care așteaptă să i se sufle lecția, își cîrni nasul către Ilenuța și șoricel. Văzînd însă că nici ei habar n-aveau, adăugă pe un tîon gales : Vreun zmeu ? ! Vreun balaur ? !

— Moși pe groși ! mormăi vocea. Par-don de expresie, dar la o nerozie nu se poate decît să răspunzi cu altă.

— Dacă-mi îngăduiți să vă zic țeva... bîgii sfios șoricelul.

— Îți îngăduim, zi ! făcu Alex.

— Eu cred că e vorba de o... biblio-tecă.

— Bravo ! Șoricelul ăsta e mai isteț decît voi laolaltă : chiar o bibliotecă vă vorbește. Voi n-ați observat unde vă găsiți ?

— Ba daaa ! Bineînțeles, dar nu bănuiam că și bibliotecile știu să vorbească, se scuză Ilenuța.

— Tu însă cum de ți-ai dat seama cu cine avem de-a face ? se întoarse Alex înspre șoricel.

— Păi eu sunt un șoricel de.. biblio-tecă.

— Asta-i cu totul altceva, spuse băiețelul. Înseamnă că ești profesionist...

— Asta înseamnă ? se minună șoricelul de ce era fără să fi știut ; și de plăcere prinse a ronțai dintr-un volum care trata despre „Cum poate fi obișnuit să trăiască în pădurile de fag pi-țigoii-moțat“.

— Asta înseamnă o măgărie ! se răsti biblioteca. Auzi dumneata, să-mi roadă bunătate de carte !

— Vai ! se extazie rozătorul. Nu sunt decît o jumătate de șoricel, iar Dom-nia Voastră m-ați măgărit. Ah, țe onoare !

— Ei, dacă mă iei așa, te iert, reluă gazda cu mîrînimia unui împărat gîdilat sub gușă. Ba chiar îți îngădui să te servești din tomul ăsta. Și dintr-un raft se rostogoli și căzu alături de ei un volum gros, legat în piele, al cărui titlu era : „Biografia incendiatorilor de biblioteci“. Hai, roade-mă cu poftă ! se auzi un glas. Viața unor asemenea nemernici nu se cuvine să fie cunos-cută.

— Nu pricep ! exclamă Ilenuța. Din cîte guri poți vorbi tu, biblioteco ?

— Din toate gurile mele.

— Și cîte ai ?

— Cîte lucruri mă compun : cărți, rafturi, benzi, reviste, toate sunt gu-rile mele...

— Dar ochi ai ?

— Toate sunt gurile mele și ochii mei.

— O, dar ești maaare...

— Tînd spre infinit, vui vocea biblio-tecii cu un fel de suverană modestie.

— Incotro te întinzi ? întrebă Alex.
— Spre in-fi-nit, așa cum se întâmplă cu numărul unu cînd îl aduni mereu cu el însuși.

— Atunci ești nemărginită...

— Aproape, aproape, preciză cu aceeași cumpătare biblioteca.

— Nu semeni cu noi, deși ai ochi și gură...

— Nu, spre deosebire de voi, oamenii, eu rămîn pururi tinăra, deoarece cresc neconținut.

— Chiar și acum ? făcu mirată Ilenuța.

— Bine-nțeles. Și cu cît trece vremea, cu atît cresc mai mult și mai repede.

— Ține... chițcăi șoricelul.

— Eu, răspunse biblioteca, obișnuită cu sîșiala bietului șoricel și crezînd că acesta rostise „Cine“ ?

— N-am întrebă „ține“ ?, te-am rugat „ține !“. Țineți-mi vă rog cartea asta ca s-o pot roade mai bine. De cînd am rămas doar în două lăbuțe, am cam flămînzit...

Într-adevăr, ca să meargă sau nu-mai să stea, șoricelul, lipsit de jumătatea lui dîndărăt, se folosea de lăbuțele din față, aducînd cu un acrobat care umblă în mîini. Și, vîzîndu-i biete la giumbușlucuri, Ilenuța se gîndi, pe cînd îi ținea cartea, că micul lor prieten era deopotrivă de caraghios și de vrednic de plîns.

Deodată simțiră ceva ca între un ușor cutremur și un puternic freamăt de vînt într-un crîng.

— Parcă ne-am clătina, spuse fetița.

— În momentul acesta, undeva, în spațiile mele, s-a ivit o capodoperă, adică o lucrare nemaipomenită, explică biblioteca. Și, după cum se și cuvine, răsunetul acestui eveniment s-a propagat pînă în locul unde vă găsiți voi. Dar acum, în liniștea care se lasă, auziți în jurul vostru o respirație profundă ?

— Da, auzim, recunoscură copiii.

— Această respirație este de fapt vîntul tuturor tomurilor, cărților, broșurilor, revistelor, ziarelor, benzilor obișnuite ce apar fără încetare în cuprinsul meu.

— Și în felul ăsta îți dau mereu de știre că au apărut...

— Aiurea ! Tu pleoscăi din limbă ca să-ți dai seama că mînci ? Nu. Acest zgomot se produce fără voia mea și, la urma urmelor, nici n-aș avea nevoie de el, fiindcă, în fiecare clipă, știu tot ce se-ntîmplă de-a lungul și de-a latul bibliotecii. Am citit toate cărțile, am văzut toate filmele, am auzit toate benziile care se ivesc în miliardele mele de săli...

— Mi-li-ar-de ? ! strigară uluiți, într-un suflet copiii.

— Sigur. Nu-i nimic de mirare. Unde ar putea să încapă toate cărțile care s-au scris, cele care se vor scrie și mai ales cele care nu se vor scrie niciodată ?

— Într-adevăr, cred că ultimele două feluri de cărți trebuie să ocupe o groază de loc, încuviință Alex. Dar stai, atunci nu vîd de ce mai este nevoie să crești. Doar există în tine tot ce poate să existe.

— Nu te grăbi, că dai în bară ! Știi tu vreo regulă care să n-aibă o excepție ? Tot ce v-am spus se referă la operele obișnuite. Capodoperele nu intră la socoteală, deoarece au o soartă cu totul aparte...

— Oricum, nu prea este frumos din partea lor să incurce socotelile, observă pe bună dreptate Ilenuța.

Fără de veste sala fu zguduită atît de puternic, încît peste ei începură să cadă obiecte desprinse din înaltele rafturi.

— Ce se-ntîmplă ? ! strigară speriați copiii, aciundu-se sub o stivă de cărți.

— Nu vă neliniștiți ! îi încurajă biblioteca. E doar un moment de adevăr. Se reasează valorile literare și artistice, după cum se spune. Asemenea fenomene absolut necesare nu pot fi prevăzute...

— Deci nici ele nu intră la socoteală ?

— Nici ele. Unele opere care fără vremei au trecut o vreme drept importante se dezumflă în cele din urmă, pînă devin mici, cît o gîmălie. Altele, în schimb, pe care contemporanii nu dădeau doi bani, se dovedesc totuși impunătoare capodopere și, ocupîndu-și locul cuvenit, le împing pe celelalte, astfel încît se produce o oarecare agitație. Cînd numeroase asemenea mări și descreșteri au loc în același timp, se-ntîmplă un cutremur mai serios, care incurcă puțin treburile, dar apoi, pînă la noi momente ale adevărului, știm pe ce lume trăim.

— S-a terminat țiclonul ăsta ? șopti șoricelul. Vă rog să nu vă supărați de țee țe zic, dar tare țiadată bibliotecă mai sunteți !

Rafturile din preajmă răbufniră în rafale de ris.

— S-a terminat ! rosti într-un tîrziu biblioteca. Și acum spuneți-mi ce vînt v-a adus pe-aici.

— Am venit... începu Ilenuța.

— Cine-i mai mare aici ? întrebă autoritar Alex și, nemaiașteptînd răspunsul, adăugă : Am venit în Lumea Domniei Voastre ca să-l găsim pe Jumătatea de Șoricel care este așteptat în Lumea noastră...

— Cine-l așteaptă acolo ?

— Jumătatea lui dîndărăt.

— Nu vreau să aud nimic ! Biblioteca mea nu poate renunța la un șoricel atît de inteligent.

— Dar...

— Singurul dar pe care vi-l fac este această cârtică de buzunar, cu ajutorul căreia veți izbuti să ajungeți în Lumea voastră. Vreți să fim cu toții mulțumiți? Plecați și aduceți-mi Jumătatea de Șoricel care lipsește. Dacă-mi satisfaceți dorința, cârtică „Știe tot” va fi definitiv a voastră. Dacă însă veți încerca să mă păcăliți, cârtică se va face nevăzută, iar prietenul vostru va rămâne pentru totdeauna așa cum este.

În momentul acela, prin aerul sălii vaste ca o catedrală, ai cărei pereți, în loc de orgi, aveau rafturi cu cărți, filii o carte ca două aripi întinse. De fapt

erau doar cotoarele unei cărțuții: pe o parte cu șiruri de clape ca la minicalculatoare, iar pe altă parte cu un mic ecran de televizor. Alex prinse din zbor acel obiect ușor ca o jucărioară.

— Și acum, răsună glasul bibliotecii, urcați-vă (nu, șoricelul rămîne aici!) pe volumul pe care scrie: „zborul indoor” * și duceți-vă în Lumea cărților care știu cum să ieși din oglinzi!

Copiii ascultară de porunca primită și într-o clipă se pomeniră plutind în văzduh.

* Indoor = pe teren acoperit (termen sportiv).

CEASUL CU TOANE

de CONSTANTIN DIACONU

Cu puțin înainte de a cobori din troleibuz în cartierul acela liniștit, cu case vechi și frumoașe, toate avînd în față grădinițe năpădite de verdeată, m-am uitat din nou la ceas și-abia atunci am observat că-l țineam de pomană la mîna. Arăta trei și douăzeci și șase, doar cu cîteva minute mai mult decît arătase cînd începusem să mă îmbrac, și de-atunci trecuse, acum îmi dam seama, mai bine de-o oră, poate o oră și jumătate. Iar stătuse, rabla dracului, nu știu cum se-ntîmpla, dar îmi făcea figura tocmai cînd aveam mai multă nevoie de el. Ca acum, de pildă. Și eu, care nu observasem nimic! E adevărat, la un moment dat simțisem că ceva nu-i în regulă, mi se păruse mie că timpul se scurge mai încet decît de obicei, dar, preocupat cum fusesem, nu-mi dădusem seama care-i adevăratul motiv și mă ghidasem după el. Făcusem imprudența asta, uitasem că are toane și-acum eram aproape sigur că din cauza lui întîrziaseam.

Întîrziaseam, bineînțeles, primul pieton care mi s-a părut mai accesibil — un tînar înalt, cu alură de sportiv, care mergea fluierînd — s-a uitat la ceas și mi-a aruncat din mers:

— Cinci fără douăzeci, puștiule!

Praful se alesese de hotărîrea mea de-a intra pe poartă exact la ora stabilită. Și mai aveam destul de mers, cel puțin vreo cinci sute de metri, cunoșteam drumul, deoarece nu mă mulțumisem cu explicațiile pe care Oana mi le dăduse în tabără, mă temusem că aș fi putut să mă rătăcesc pe străzile acelea întortochiate și într-o seară făcusem o recunoaștere amănunțită a „terenului”, așa că ar fi trebuit să mă grăbesc. Dar

ce rost mai avea, cu zece minute în plus sau în minus acum era totuna, trebuia să fac însă ceva cu prăpăditul meu de ceas. Acolo ar fi putut să mă întrebe cineva cît e ora sau pur și simplu să observe că-l țin la mîna doar ca decor și să mă fac de ris cu el.

Deși știam că am puține șanse, am încercat să-l urnesc din loc. „Cine știe — mi-am zis —, poate că de data asta voi avea noroc”. Am prins un moment cînd nu putea să mă vadă nimeni, l-am fixat la cinci fără un sfert, l-am întors pînă la refuz, apoi mi-am scuturat mîna de cîteva ori, cît am putut de tare. Și-ntr-adevăr, secundarul a prins să alerge pe cadran trezindu-mi o vagă speranță.

Dar, după ce a bătut vreo cincisprezece sau douăzeci de secunde, s-a oprit din nou, obosit și plictisit parcă. Gata, de-acum puteam să torn în el și apă vie și tot n-aș fi putut să-l fac să meargă. Avea să stea așa, cu acele înțepenite, o oră, două sau douăzeci, pînă-și făcea damblaua, și-abia după aceea, cînd îi va trăzni lui, va porni din nou, pe neașteptate.

Tocmai asta-mi lipsea. În clipele acelea l-aș fi aruncat cu plăcere aiurea sau l-aș fi trîntit de caldarîm, apoi l-aș fi strivit cu tocul pantofului. Dar n-am făcut nimic. Știam că nici mama, nici tata nu mi-ar fi trecut cu vederea un asemenea gest, că, deși își trăise traiul și nu mai era bun decît de aruncat la fier vechi, m-ar fi pedepsit totuși cu cea mai mare asprime. Îi cunoșc bine, așa sînt ei, țin cu dinții de lucruri, nu renunță nici la cele mai vechi, care nu ne mai pot fi de nici un folos și din cauza asta mai rău ne-ncurcă. M-am convins definitiv că-i așa cu prilejul

mutării noastre la bloc, unde am adus cu noi tot ceea ce avuseserăm la vechea locuință. Cărasem până și un butoiăș hodorogit, demult uitat în pivniță, pentru că tata susținuse că poate se va dovedi bun la ceva. Nu se dovedise bun la nimic și-l țineam pe balcon fără nici un rost, acoperit c-o bucată de mușama veche, și ea tot din aceeași categorie de lucruri inutile.

M-a cuprins o ciudă grozavă pe ei. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să-mi cumpere și mie un ceas nou, așa cum îi cum-păraseră soră-mi. Puteau, că doar nu era cine știe ce, mai ales că-mi trebuia și că meritam și eu atita lucru. Numai că pe mine mă considerau tot „ăl mic“ și mă lăsau totdeauna la urmă, miorlă-ita de soră-mea avînd întietate în toate, deși nu-i decît cu un an și jumătate mai mare decît mine...

Cel mai înțelept lucru ar fi fost să-l scot de la mină și să-i dau drumul în buzunar. Dar nici așa nu-mi convenea. Cînd nu-l știam acolo, la locul lui, nu mă simțeam în apele mele, parcă-mi lipsea ceva, și lipsa asta mă făcea să mă simt nesigur, stînjinit față de cei din jur. Am renunțat deci și la ideea asta, hotărîndu-mă să-l țin totuși la mină, dar să fiu cît se poate de atent acolo, să nu le dau prilejul să observe că rabla mea nu merge.

Cu asta însă nu mi-am găsit cîtuși de puțin liniștea. Buna mea dispoziție, convingerea cu care plecasem de-acasă că totul e-n regulă se topiseră dintr-o dată, așa cum se topeau bulgării de zăpadă pe care demult, în iernile pe cînd mai eram încă mic, îi aduceam de-afară și îi puneam pe plita incinsă. Acum descopeream că nici altele nu erau așa cum ar fi trebuit, cum mă străduisem eu să fie. Gulerul cămășii—spălată, apretată și călcată de adormita de soră-mea, care pesemne că băgase în ea un kilogram de făină—îmi strîngea gîtul ca într-o chingă de tablă, iar cravata cu elastic, prima mea cravată, se tot suceea cînd într-o parte, cînd în cealaltă, numai așa cum ar fi trebuit nu stătea. Dacă ar fi fost una obișnuită, normală, fără păcătosul acela de elastic adică, bineînțeles că n-aș fi avut nici un fel de probleme cu ea. Nu reușisem însă cu nici un chip s-o conving pe mama să-mi cumpere așa ceva. „Tu nu te pricepi să-i faci nodul ca lumea, iar asta îl are gata făcut“. Altlul fusese însă adevăratul motiv, costase exact de patru ori mai puțin decît o cravată obișnuită și mama, convinsă că mă puteam lipsi de acest articol vestimentar, îmi făcuse hatîrul, dar nu cum voisem eu, ci cum crezuse ea că-i mai bine. În plus, descoperisem acum că nici pantalonii de „taifun“, culoarea oului de rață, abia scoși de la croitor și de care fusesem încîntat atunci

cînd îi probasem, nu erau în regulă, mă cam țineau în spate și din cauza asta, cînd mergeam, se lipeau de genunchi, iar manșetele rămîneau în urmă, așa cum rămîn totdeauna în urmă manșetele pantalonilor de gata purtați de bărbații burtoși. Și, culmea-culmilor, ca și cînd toate astea n-ar fi fost de-ajuns, în troleibuz, unde fusese o-nghesuială amarnică, mă călcaseră pe pantofi și din lustrul lor de oglindă, pe care-l scosesem consumînd o groază de cremă și frecîndu-i cu o bucată de pluș pînă-mi amortiseră minile, nu mai rămăseseră decît vagi urme...

Simțeam că mă sufoc. Iar gîndul că peste cîteva minute doar urma să apar așa în fața Oanei mă înnebunea pur și simplu.

Încă din tabără mi-am dat seama că, în prietenia dintre mine și ea, punctul meu slab îl constituia ținuta vestimentară. Acolo fusese cu totul altceva. Improvizatia și chiar o anume neglijență—studiată, bineînțeles—erau dinainte acceptate, ba treceau chiar drept o dovadă de bun gust. Și dacă tot timpul umblasem îmbrăcat cu aceeași blugi vechi, vopsiți a doua oară, faptul nu deranjase pe nimeni. Iar pe Oana și mai puțin. Dimpotrivă, mai mult decît alții ea mă privise și mă tratase ca pe unul care știe foarte bine cum să se poarte și să se îmbrace în diverse situații. Iar eu, prinzînd din zbor părerea ei, i-o întărisem și mai mult prin aerul de nobilă blazare pe care-l arborasem și-l păstrasem pe tot parcursul celor trei săptămîni. O „citisem“ însă foarte bine și-nțeleseam că-n împrejurări obișnuite era de-o exigentă ieșită din comun, că unul dintre principalele ei criterii după care judeca și aprecia oamenii era tocmai felul cum aceștia erau îmbrăcați. De aceea m-am hotărît, încă de-acolo, să fac în așa fel încît să n-o dezamăgesc. Să-i confirm părerea bună pe care și-o făcuse despre mine.

Știam că-mi va fi greu. Mai știam însă și altceva: că nu-mi va fi imposibil. Și pentru a păstra prietenia asta nici un efort nu mi se părea prea mare. Numai că, pentru a realiza performanța pe care mi-o pusesem în gînd, aveam nevoie de timp. De cel puțin o lună de zile. Și, ca să cîstig luna asta, am mintit-o, i-am spus că imediat ce ajung acasă voi pleca la bunici, în Vrancea, împreună cu soră-mea, unde voi rămîne pînă la jumătatea lui august. Vestea a cam deranjat-o, s-a-ncruntat și cîteva clipe a rămas pe gînduri, probabil că ea ar fi vrut să ne-nfîlmim chiar a doua zi după sosirea la București. Apoi însă și-a săltat capul, aruncîndu-și părul pe spate cu gestul acela mîndru care o prindea de minune, și mi-a zis că nu-i nimic, e mai bine așa, pentru că și ea va lipsi vreo

două săptămîni, cît va sta la mare cu părinții, și că atunci o să ne vedem pe 29 august, de ziua ei, cînd toți prietenii vor fi prezenți la apel și va putea astfel să mă prezinte tuturor.

Nu mă dusesem la bunici, nici vorbă de așa ceva, stătusem tot timpul acasă și, pe lîngă faptul că muncisem din greu, de dimineața pînă seara, ajutîndu-l pe nea Nae Șchiopul la primirea, sortarea și expedierea sticlelor și borcanelor din cartier, procurîndu-mi în felul acesta ceva bani, mă și războisem, mai aprig și mai ne-nduplecat, decît oricînd cu mama și cu tata. Și pînă la urmă am reușit să mă îmbrac de sus pînă jos așa cum voisem eu, cu lucruri nou-nouțe, dintre care unele de comandă, după modele alese de mine. Învinsesem, dar, cînd să mă bucur de victoria mea, uite că mă înecam, cum se zice, la mal.

Era cald. Așa de cald cum numai în unele zile de august, prevestitoare de furtună, poate să fie. Asfaltul, înmuiat, dogorea, iar aerul frîgea de parcă cineva i-ar fi dat drumul peste oras trecîndu-l mai întîi printr-un cuptor încins. Iar eu eram trist, nefericit. Și-aveam o poftă grozavă să plîng. Cum nu puteam să fac una ca asta, am trîntit un pumn zdrăvăn într-o poartă de tablă pe lîngă care tocmai treceam. Poarta a zdrăngănit mult mai tare decît aș fi putut să-mi închipui. Un bătrîn, care tocmai tăia trandafiri dincolo de ea, a tresărit de parcă i-ar fi bubuit un tun la urechi și m-a întrebat :

— De ce dai în poartă, derbedeule ? !

Urechile au prins să-mi ardă și-n primul moment am vrut să-i cer scuze. Ar fi trebuit mai întîi să-i explic ce anume mă făcuse să lovesc în poarta aceea. Am renunțat. N-am făcut însă nici trei pași, cînd l-am văzut pe vecinul lui, un bărbat încă tînăr, îndreptîndu-se, grăbit și încrunțat, spre poartă. Poate că omul se ducea la treburile lui, mie însă mi s-a părut atît de hotărît să pună mîna pe mine și să-mi dea o lecție încet, fără să vreau, am rupt-o la fugă.

Speram să fie ultima încercare pe care mi-o rezervase destinul în după-amiaza aceea. Dar mă-nșelasem. Ultima picătură, cea mai amară dintre toate, mi-a servit-o chiar Oana. Nici vorbă să-mi reproșeze în vreun fel că întîrziase, nici măcar nu remarcase amănuntul. Cît privește ceasul de la mîna și ținuta mea vestimentară, pentru care-mi făcusem atîtea probleme și atîția nervi, mi-am dat numaidecît seama că aș fi putut să apar în fața ei chiar și în costum de arlechin și c-o pendulă la gît și nici n-ar fi observat. Cu-n „A, ai venit și tu, Tibi !“ și cu încă două-trei vorbe de complezență m-a și expedit în anonimatul hărmălaiei din jurul ei — unde, dacă voiai să te faci auzit, trebuia să țipi mai tare decît toți ceilalți

luați laolaltă —, după care nu m-a mai învrednicit nici c-o privire. Nu mi-a trebuit mult pînă să descopăr motivul atitudinii ei. Era un strălucitor atlet în blugi originali și c-o geacă galbenă, tip „foaie de ceapă“, care, răsturnat într-un fotoliu, se lăsa admirat și servit ca un pașă. Oana se vîntura de colo-colo, fără rost, își flutura printre noi, ceilalți, fusta lungă și părul despletit, își făcea drum prin hoi și de fiecare dată se privea în oglinda mare din perete, după care din nou se ducea întins spre fotoliul acela. Neașteptata atitudine a Oanei îmi luase graiul. Un timp m-am întreținut cordial cu unul dintre invitați, un băiat cam „a la Bran“ în miniatură, care tocmai își vîrfulise o farfurie cu tot felul de bunătăți luate de la bucătăria transformată în bufet cu autoservire și-acum, rezemat de perete, în salon, le-nfuleca, liniștit, dar perseverent, admirînd între timp spectacolul gratuit pe care i-l ofereau ceilalți.

— Pe tine de unde te-a mai pescuit „Gioconda“ noastră ? — m-a întrebat între două înghituri.

Din mai multe motive, îndeosebi pentru că mi-ar fi părut rău de bunătățile acelea din farfuria lui, nu l-am pocnit.

— Te las să-nghiți liniștit și restul dacă-ți ceri scuzele de rigoare — i-am zis eu pe tonul cu care te adresezi celui mai bun prieten.

— Îmi cer cîte scuze vrei dacă asta te poate încălzi. Da' mai bine ai merge și te-ai aproviziona și tu cu ceva de la „bufet“... Nu de alta, dar dacă-ți găsești o preocupare, s-ar putea să nu se mai vadă chiar de la o poștă că suferi...

I-am urmat sugestia, am ronțait niște alune și-am băut o sticlă de „Pepsi“, timp în care am mai vorbit de una, de alta, ca două vechi cunoștințe, ba ne-am dat și telefoanele, după care mi-am ridicat palma la tîmplă în chip de salut, i-am zis „Servus“ și-am ieșit afară, la aer...

Seara, tîrziu, cînd am ajuns acasă, tata tocmai mesterea ceva pe balcon. Era singur.

M-am descălțat în hol, apoi mi-am scos ceasul de la mîna, pregătindu-mă de atac. În clipa următoare însă am rămas încrămencat : rabla mergea. Și încă bine de tot. Ticăia ritmic și clar, iar secundarul alerga zglobiu pe cadran.

— Sandule, dacă tot ai venit, hai să m-ajuti puțin !

Am lăsat ceasul pe masă și am trecut pe balcon. Aplecat deasupra butoiașului, tata se chinuia să-l taie în două cu o pînză de bomfaier.

— Ține tu de el, fir-ar să fie, că se răsucește în toate părțile.

Am îngenunchiat, resemnat, în partea cealaltă a butoiașului, și l-am apucat zdrăvăn cu mîinile de margini.

— Ei, așa da! Uite ce bine merge acum.

Cu fruntea îmbrobonată de sudoare, apăsa cu încrîncenare pe pînza de bomfaier.

— A, ghicit ce vreau să fac din el?

— Nu! i-am răspuns indiferent.

— Atunci să-ți spun eu: două vase mari pentru arbuști ornamentali. După ce-l tai, le strîng bine cu cercuri de sîrmă, le dau cu vopsea verde și gata. Într-unul pun un ficus, iar în celălalt un lămii. Să vezi ce frumoase au să fie.

— Cu cercuri de sîrmă? !... N-au să fie nici prea rezistente, nici prea arătoase. Mai bine am cumpăra balot și am face niște cercuri ca lumea. Aș putea să le fac eu. Și nici vopseaua nu-i prea potrivită. Mai interesant ar fi dacă am freca doagele cu o perie de sîrmă și cu glaspapir pînă cînd lemnul ar rămîne curat, apoi le-am da cu lac transparent.

Tata s-a oprit din lucru și m-a privit lung:

— Să știi că ai dreptate. În felul ăsta or să arate mult mai bine. Așa o să facem.

S-a apîlecat să-și reia lucrul dar și-a ridicat din nou privirile spre mine:

— Nu mi-ai spus, cum a fost acolo? Cum ai petrecut?

Nu mă așteptam la întrebarea asta, pentru moment uitasem de neazuri. Am strîns însă din dinți, mi-am încleștat și mai tare mîinile de marșinile butoașului. După cîteva clipe i-am răspuns liniștit chiar vesel:

— Bine, cum să petrec...

PORTRETE ÎN PENIȚĂ

MPIOPIE CALCULATĂ

*Ifosion pășește,
cînd l-ntilnești pe drumuri,
zorit... Nu te zărește
din norii lui de fumuri...*

COCOAȘA CARE NU SE VEDE

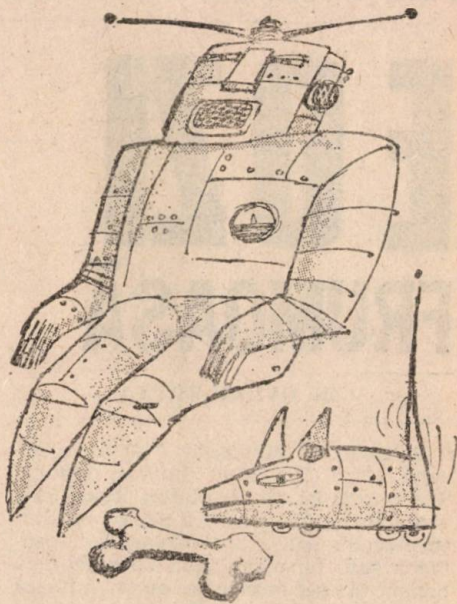
*Cămila... greu a crede...
cocoașa ei nu-și vede.
Dar ride strașnic, tartora,
cînd vede, totuși, martora,
în cale, pe-ale altora...*

DIALECTICA ÎNVĂȚĂTURII

*O-nvățătură bună are,
cînd pe-o ureche nu te culci
— spunea Laertiu, mi se pare —,
doar rădăcinile amare,
dăr rozzele nespuse de dulci.*

AUREL TITA

BOZO STEFANOVICI,
Iugoslavia

NIC. NICOLAESCU

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

E O ZI FRUMOASĂ

de OVIDIU ZOTTA

Probabil că Mandache Florin va începe așa: „S-a lăsat liniște deplină. Spectatorii își țin răsuflarea. Toate privirile sînt ațintite asupra neobișnuitului spectacol“. Sau extraordinarului spectacol; sau formidabilului spectacol, că banal, să recunoaștem, nu e, oftează Gigi Gonța. (Îi vine să urle de ciudă.) Acum de ce-oi mai căsca eu gura aici, de ce nu plec? Aș pleca, dar se poate crede că sînt invidios. Nu le fac eu plăcerea asta! Ori te pomenești că, fără să vreau, țin ca să văd bălciul ăsta?! Ar trebui să-mi fie rușine. Ah, de ce nu dă o ploaie, poate că totuși plouă, așa spunea Sergiu, a fost de serviciu dimineață la stația meteo — dar nu văd nici un nor, soare și numai soare. Insuportabil.

Cîinele Sfinx e foarte vesel, exact pe dos de cum îl recomandă numele și înfățișarea — mare, negru, cu botul lung și plin de dinți. Scheaună a cumsecădenie, privirile i se opresc cu atenție și simpatie asupra oricui îl pronunță numele. Butufei Cezar se uită în carnețelul unde și-a notat tot ce trebuie, are o expresie de profundă concentrare, din pricina căreia, surprinzător, seamănă cu cîinele.

— Ai de gînd să începi odată? se aude glasul tăios și batjocoritor al Magdei. Dacă e o păcăleală, te dresez eu pe tine, și încă fără zahăr.

Curtea e plină, spectatorii s-au așezat în cerc, spațiul din mijloc are un diametru de 16 metri. Butufei l-a măsurat enigmatic cu o ruletă special cumpărată și cine n-a vrut să se dea îndărăt a primit cîteva ghionturi. Dimensiunea asta o au arenele tuturor circurilor din lume, zice el, trebuie respectată în mod strict, deoarece artiștii sînt învățați cu ea, dacă încalci regula se zăpăcesc.

De la ferestre privesc neamurile Magdei, bărbații sînt mai toți somno-

roși, unii au venit aseară din cursă, alții urmează să plece. Se arată fără fașoane în maieuri și chiar goi pînă la brîu, negri de soare la față și caraghios de albi la trup, au pectorali proeminenți și mîini noduroase, ciudată această familie în care toți bărbații sînt șoferi pe vehicule cu tracțiune grea. Oamenii ăștia muncesc strîns, vād multe și pot multe, naivitatea nu le stă în fire. Poate mai mult decît Sfinx, pe spectatori asta i-a atras, ocazia nesperată de a pătrunde în curtea cu gard masiv de beton, unde descoperă casele dispuse circular, nu prea arătoase, dar gospodărești, largi, cu marchize, verande, magazii numeroase, grădini de zarzavat mici, dar foarte ordonate (cu ceapă, roșii, ardei), îngrădituri în care cotcodăcește și guîță și behăie averea cu pene, lînă și șorici. Unii au în cap cîte-un fes ornamentat din belșug, pe pervazuri cîntă radiocasetofoane sofisticate, pe frînghii se aerisesc covoare persane veritabile, din Irak sau Libia, sau Iran, care, odată țesute, sînt așternute în praful drumului, să le calce și să le bătucească trecătorii, automobilele, măgărușii. Această agoniseală de pe itinerare exotice nu pare nelalocul ei în arhaica gospodărie.

Butufei — cu ochii în carnețel, bineînțeles — pocnește din degete, fluieră într-un anumit fel și Sfinx pornește. Incredible. Din grămada de obiecte, apucă precis și trage cu dinții panourile cotețului, pe care le montează la iu-feală — și sînt șase: pereții, podeaua, acoperișul — după care se instalează satisfăcut în locuința construită de el însuși, scoțînd afară doar un bot întredeschis, din care limba roșie se agită ca un steguleț de triumf. „Uragan de aplauze. Butufei urcă treptele gloriei. Gigi Gonța a slăbit într-un sfert de ceas patru kilograme“ — o să scrie Florin Mandache. Însemnările lui sînt înfiorător de precise — cel puțin așa susține Sergiu Poamă, singurul care, cu prețul forțării broaștei de la servieta lui Mandache în timpul orei de sport cînd special se prefăcuse că e bolnav ca să poate rămîne în clasă, își aruncase înfrigurat ochii prin acel misterios „Jurnal zilnic, în care se scrie de către mine, Mandache Florin, adevărul-adevărat, și nu permit a fi cunoscut decît peste douăzeci de ani“. Probabil că respectiva cifră are o anumită însemnătate pentru el, întrucît tot douăzeci au fost și pumnii pe care, plîngînd de necaz, i-a aplicat apoi lui Sergiu pe unde a nimerit. Lucru neașteptat însă: acum cine e mai misterios în privința jurnalului? Sergiu personal, de parcă el l-ar scrie.

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

Butufei se zgîiește în carnețel — exact ca în clasă, unde nu răspunde în ruptul capului dacă nu apucă să se uite nițel prin maculator — și iar fluieră, plescăie din limbă, pocnește din degete. Sfinx înțelege tot și face minuni. I se dă batista Magdei și o găsește pe Magda. Bate la tobă cu labelle ritmul melodiei emise de casetofon. Umor : Butufei dă foc cercului de carton poruncindu-i să treacă prin el. Sfinx latră alarmat, dă fuga, își pune casca de pompieri în cap, ia furtunul în dinți, acționează ventilul cu labelle, stinge flăcările și abia acum trece demn prin cercul stins și aburind.

În topăiala, exclamațiile și aplauzele de încântare — ești mare, Butufei, bravo, Sfinx, cuțu-cuțu, excepțional, copii, nu-i așa ? — Gigi Gonța e mai singur decît puntea unui rîu secăt. Ce mi-a lipsit ca să fiu eu în locul lui Butufei ? Mîntea mi-a lipsit, spiritul de prevedere mi-a lipsit, consecvența mi-a lipsit. Mă întreb dacă există ceva care să nu-mi lipsească.

Sfinx sosise prin poștă, instalat într-o cușcă solidă, pe care scria „fragil”. Se știa însă cu zece zile înainte de venirea lui, de cînd apăruseră în revistă rezultatele concursului „Zoorama”. Timp de cîteva numere apăruseră fel de fel de întrebări — cum se orientează delfinul, cît poate răbda de sete o cămilă, la ce treburi sînt folosiți cîinii, care e cel mai rapid animal, cel mai mare, cel mai mic, cel mai rar, cel mai... Plus fotografii : trebuia să recunoști și să scrii numele păsării, peștelui sau animalului, înfățișîndu-i ciudățeniile. Butufei în viața lui n-ar fi sperat să participe la un astfel de concurs, dar mi-te să cîștige premiul trei — un cîine dressat, oferit de circul „Globus”. Gigi Gonța, da, el ar fi meritat, pentru că aproape un an decupase poze, articole și curiozități care apar prin reviste la rubricile gen „din viața animalelor”. La casa meticulos într-un biblioraft aproape bun, salvat în ultima clipă din roaba cu care era cărată maculatura. Era foarte mîndru de noua lui pasiune și își trimbea orgolios isprava ca să arate cît este el de profund în comparație cu colegii care strîngeau fotografii de actori, de sportivi sau de cîntăreți de muzică ușoară. Zoologie, biologie, ecologie — altă viață, denotă preocupări științifice, serioase, cu adevărat moderne. Prost am putut să fiu cînd i-am dat comoara asta lui Butufei pentru amărîtul ala de motorăș ! Adevărul era

că motorășul arăta dezolant de prăpădit atunci cînd Gigi îl găsisse în beciul casei demolate. Din mîinile lui Butufei ieșise însă ca nou. Nu mai mare decît o cutie de grisine, avea 25 cmc și, așa cum îl reparase Butufei, că din acest punct de vedere n-aveai ce să-i reproșezi, se pricepea la mecanică — motorășul putea să pună foarte ușor în mișcare o bicicletă. Cu benzină cît să poată căra în cioc o vrăbie — atît că nu s-a pomenit vrăbie care să se atingă de așa ceva — te duce cu aproape 15 km pe oră. — Perfect. Mulțumesc, e o reparație clasa întâi. — Bine, dar ce-mi dai ? — Ce vrei tu. Na colecția mea. — Nu-i o achiziție prea grozavă. — Pentru tine ar trebui să fie. Natura, Butufei, mediul ambiant ! Tu nu citești ziarele ? Trebuie să-l cunoaștem, să-l păstrăm, să-l ocrotim !

E o afacere bunișoară să te alegi cu un motor ca nou dînd în schimb niște hîrtoage. Pasiune nouă : Gonța se plimbă motorizat, și-a pus la bicicletă două retrovizoare, semnalizatoare de stînga-dreapta, și stop, și claxon de mașină, și-ar pune și ștergătoare de parbriz dacă ar avea ce șterge.

Acum ar renunța cu plăcere la bicicletă cu tot cu motorășul și cu grămada ei de accesorii ca să-l aibă el pe Sfinx. De motorizat n-ai loc pe stradă, dar cu un cîine ca Sfinx cine se poate lăuda ? Numai Butufei. *Tocmai Butufei !* Cum de a avut el răbdare să învețe pe de rost tot ce era în „colecția Gonța”, cum de a înțeles, cum de și-a procurat cărți ? Că, e clar, nu s-a mulțumit cu ce era acolo. E un mister, întrucît Butufei trece drept puțin cam greu de cap. Acum degeaba caut explicații, mormăie abătut Gigi Gonța. A luat premiul ? L-a luat. Îl are pe Sfinx ? Îl are. Și-a transcris în caiet îndrumările trimise de dresorul care a învățat-o pe jigodia asta toate minunile și acum nimeni nu mai e ca el. Cînd te gîndești că în urmă cu șase luni n-ar fi deosebit un pitpalac de o găină !

— Mrrr ! face Sfinx, atingînd cu botul genunchii lui Gigi Gonța care, înghetă, biigui : — Ia-l de-aici ! — Ham ! latră amical Sfinx, apoi se face colac la picioarele lui, dînd cumințe din coadă și scheunînd, ca să-i arate că n-are gînduri rele.

Aplauze. Ce-o să scrie Florin Mandache în jurnalul lui ? O să scrie adevărul, așa cum obișnuiește : că Sfinx a executat fără greș comanda dată de Butufei în stilul unui experimentat artist de circ care știe să-i captiveze pe

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

spectatori: „Și acum, Sfinx, atenție: cineva din public nu se distrează, a, păi trebuie să îndreptăm greșeala asta, ce, noi am venit aici ca să-i înfristăm pe oameni? Ia găsește persoana și înve-selește-o!”

Gigi Gonța se trezește surzind. Ce să facă, doar n-o să plîngă! La urma-urmelor, nu e nici o rușine, dimpotrivă, reiese că dintre toți eu sînt unicul tip serios, care nu leșină de admirație pentru orice fleac. E mare lucru să-ți păstrezi demnitatea!

Grav, Gigi Gonța mîngîie cu un aer de lord blana cu peri aspri a lui Sfinx. Gestul e comentat favorabil, spectacol-spectacol, dresaj-dresaj, însă nimeni n-ar fi avut curaj să pună mîna pe distinsul dulău care, oricum, tot cîine rămîne. Lui Gigi însă nu-i e frică — bravo, Gigi!

Gonța mulțumește înclinîndu-se discret în dreapta și-n stînga. Ceva din gloria acestei zile a trecut și asupra lui. Simte că s-ar putea să redevină prieten

cu Butufei, căruia îi strigă cu glas poruncitor: — Ia aruncă, domne, o bucă-țică de zahăr, să-l răsplătesc pe uriașul ăsta pentru bunele lui maniere!

Butufei nu îi azvîrle, ci îi aduce, supus, zahărul. Gonța ordonă: — Sfinx, sus, în două labe. Hopa!

Sfinx se ridică, gîfîind amical. Gonța, într-un moment de nesperat curaj, îi întinde palma, de pe care Sfinx culege cu delicatețe zahărul. Glasul cald al Magdei (cu atît mai plăcut cu cît ea de obicei se răstește): — Ia uități-vă la Gigi, nu i-a dat, ca lui Butufei, sfaturi nici un specialist, totuși se pricepe! Cred și eu, omul îndrăzneț le descurcă pe toate.

Să zică Magda, de față cu toți colegii, plus bărbații ăștia solizi din familia ei că ești cutezător — asta nu se întîmplă cu oricine. Sper că Mandache o să descrie ca lumea acest episod, își spune Gonța, umflîndu-și cu mîndrie pieptul. E o zi frumoasă astăzi, cine zicea că o să plouă?

DRESURĂ ÎNALTĂ

de ȘTEFAN ZAIDES

Un motan, un cer — neapărat roșu! — trei felii de parizer...

Rică recită pe de rost tot acest inventar de recuzită — absolut necesar —, apoi mai aruncă o scurtă privire de vultur rufelor întinse pe frînghie și cerului albastru-albastru, dar care la orizont se chenăruia tot mai amenințător cu niște nori negri ca blana motanului. Se furișă apoi pe scară, în jos. Oricum, pe terasă n-avea să plouă iar rufele mai trebuiau să atîrne o vreme la uscat.

Gorovei îl întîmpină zburîndu-și mustățile lungi și albe de patriarh. O panglică mare, roșie îi înfloreă la gît, impozantă ca o paftă de voievod, iar blana de un negru intens, lucios, odihnea pe fotoliu. Proaspăt adus de la Predeal, de la o mătușă a tatii, Gorovei încă nu se obișnuise cu peisajul — captivant, ce-i drept — al apartamentului

de la etajul șapte. Poate tocmai de aceea se gîndi și Rică să-l ia cu binișorul, să nu-i pună, adică, de la început blana la grea încercare. Pentru care întîmplare și adăugase — știut numai de el — la scurtul inventar de mai sus și bătătorul de covoare, proaspătă achiziție de plastic pe care propria sa mamă o inaugurase într-un mod!... (Mă rog, să nu insistăm asupra amănuntelor.)

Așadar, Rică privi cu duiosie în ochii verzi ai lui Gorovei, spuse un pis-pis blînd și-i arătă cercul cel roșu prin care — dacă ar fi fost să se împlinească întocmai spusele lui Petrică Bîrsan în timpul orei de chimie — motanul avea să sară fără greș încă de la primele trei-patru încercări.

— Pis, pis, pis! îl mai ademini o dată Rică. Pentru a fi și mai convingător luă o bucată de parizer și, ca un adevărat și demn dresor ce se afla, descrie pe la nasul motanului o elipsă care trecu prin cerc și se opri în partea cealaltă. Într-o frîntură de secundă negruțul mustăcios se destinse ca un arc și, dîintr-un salt prin cercul cel roșu, înfășcă cu atîta precizie parizerul încît Rică rămase perplex. Gorovei înghiți pe nemestecate prețiosul trofeu, se lînsă pe buze și pe mustăți cu limba lui mare și roșie și, tacticos, își reluă locul pe fotoliu pe care — deși nemîncat încă de la Predeal — tronase, chipurile, nepăsător.

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

— Un adevărat virtuoz, Gorovei ! Are talent, ce mai, e ceva înnăscut în el pentru circ ! făcu băiatul. Cît despre Petrică, ce să mai zic, se pricepe, mi-a spus clar cum o să reacționeze husarul ăsta negru și așa e !

O altă bucatică de parizer parcurse iar cunoscuta elipsă și, spre fericirea lui Rică, avu aceeași soartă ca și prima. Exulta ! „Gorovei ăsta ! !...” Dar parcă mai găsea cuvinte să-l laude ? !

La a treia încercare Gorovei renunță să-și mai lingă tacticos buzele, iar la a patra efectiv uită să mai pară indiferent și se cocoță înapoi, pe fotoliu, la fel de iute cum trecuse și prin cerc. Ceea ce îi dădu lui Rică speranțe. Iar la a cincea și a șasea încercare motanul atinse asemenea performanțe încît mulțumirea băiatului fu, deplină. Pentru o clipă — dar numai pentru o clipă, vă rog să mă credeți — „dresorul” își propuse să renunțe să meargă mai departe și să arunce fie și numai cîteva priviri fugare în manualul de zoologie. Dar una e să-ți pronui și alta să te notărești ! În hîrtia unsuroasă se mai lăfăia o felie de parizer, nu ? Ce, nu merita năpăstuitul ăsta de Gorovei, după toate cîte îi fuseseră date să trăiască numai în ultimele 24 de ore (venise aciuît într-o sacoșă din care n-avea voie să scoată capul nici pentru o clipă ; n-avea voie să miaune ; de aseară Rică veghease cu străsnicie ca nu care cumva să-l învrednicească cineva pe motan cu vreun duminat de mîncare ; volens-nolens, cotoiul trebuise să accepte la gît funda mare și roșie etc., etc.), să sacrifice pentru el și a treia felie de parizer ? Iar o felie puteai s-o planifici la trei sau chiar patru încercări ! !

...Pe la a zecea rundă saltul lui Gorovei nu mai fu atît de spectaculos. Iar la a unsprezecea... lăsa serios de dorit ! „S-o fi ghiftuit ! ?” căută Rică să ghidească. Totuși n-ar fi avut sens ca ultima bucatică de parizer s-o rupă de la gura motanului. Așa că repetă figura. Dar cînd ajunse, ca de obicei, cu salamul lingă mustățile lui Gorovei, acesta doar ce întinse rapid o labă și hărșt ! i și înghiți bucată de parizer.

— Ești nebun ? ! se sperie băiatul.

Hulpavule ! !... îl mai certă el destul de blind.

Gorovei se mulțumi să-l gratuleze cu o privire apatică, după care puse botul pe labele din față și se cufundă, chipurile, într-un somn adînc.

Degeaba îl pisăi Rică răbdător, degeaba îl stimulă, trăgîndu-l îndrăcit de zgarda cu fundă de la gît : motanul nu

se învrednici defel să repete spectaculoasele salturi prin cerc.

Un orologiu bătut de unsprezece ori. Și o dată cu primul fulger de afară, în țările de necuprins, îi fulgeră și lui Rică prin minte ideea că nu apelase încă la argumentul suprem : bătătorul de plastic.

La început îl mînuia numai așa, să vadă Gorovei că dresorului — cu care, e drept, motanul se cunoștea încă de cînd era numai un motănel jucăuș — nu-i mai arde de glumă. Bătătorul intra aprig în acțiune. Se întunecase brusc afară — și, deci, și în sufragerie — și în lumina tot mai puțină se vedeau ieșind scînteii firave ori de cîte ori blana încăpățînatului era scuturată de bătătorul de plastic.

O dată, de două ori... În sfîrșit, Gorovei simți că nu-i a bună ; deschise oțeste un ochi, apoi pe celălalt... Și cînd se dumiri bine dincotro venea pericolul, odată își zburli blana ca țepii unui arici și unde nu se stropși la Rică și nu mi țî-l zgîrie peste dreapta care minuia din ce în ce mai cu temei bătătorul ! Dresorul scăpă arma din mînă și abia de mai nimeri drumul spre bucătărie, unde trase și ușa după sine. Gorovei zgriptăi o vreme furios, dorind să intre după nenorocos, apoi cedă unor instincte ceva mai puțin feline și se cuibări iarăși, leșez, în fotoliul din sufragerie.

Rică adăstă un timp la pîndă. Abia apoi se încumetă și se întoarse în sufragerie tocmai cînd pendula — de asta lată prin bătăi pareă mai lungi, mai rău prevestitoare — bătut ora 12.

— Cred că am zbîrcit-o eu pe undeva... se autocritică în gînd, să nu-l audă cumva năbădătosul de motan. O să-l întreb și pe Petrică, poate că a uitat el să-mi spună ceva sau poate ceva mi-a spus și n-am înțeles eu bine... Dar acum — gata, la școală, rapid !

Uniforma și ghiozdanul se aflau pe un scaun chiar în zona operațională a hainului de Gorovei. Hoțomanul îl simți imediat pe cel care îl necăjise și arată nu numai ghiarele de tigru, ci și colții lui vestiți — spaîma vrăbiloilor de pe Polistoacă.

— Nu face pe nebunu' cu mine !... se îndrîji Rică, făcîndu-și singur curaj și dînd să se apropie de scaun. Dar la primul pas diavolul cel negru se și pregăti de săritură.

Rică se-ngrijoră de-a binelea :

— Âstuia i-a făcut rău parizerul ! zise el bănuitor. Și doar i-am cerut vin-

zătorului să fie proaspăt... Se dădu iar un pas înapoi, apoi încercă cu vorba bună : Mă, Gorovei, mă ! pisoiașule, poznașule, cu mine vrei tu, mă, să...

Gorovei sări. Ca o nălucă trecu peste tînărul dresor, ghemuit cu iuteala fulgerului pe covor. Miorlăitul de luptă al motanului, se infipse ca un glonț, cu toată puterea celor patru labe, în perdeaua de la fereastră. În clipa aceea afară bubui năprasnic trăznetul, iar în încăpere ceva trozni imediat, sec, și galeria se prăbuși pe parchet. De sub perdele ceva se mișcă cu repeziciune și curînd se ivi capul tuciuriu al lui Gorovei; ochii lui — două guri de pușcă în căutarea inamicului. Dar inamicul era și el decis, de data aceasta, să atace. Roșu de furie, Rică apucă bă-tătorul cu ambele mîini și, cînd chiti că va nimeri cu siguranță chica motanului, izbi cu sete în... vaza cea mare, de cobalt, care sări în zeci și zeci de cioburi. Gorovei, înspăimîntat, o tui el în bucătărie; dar numai un biet motan fiind, n-avu putere să tragă și ușa după sine. Se ascunse sub dulav. Într-un ungher unde cumplita armă a dresorului se strădui în zadar să-l ajungă.

Dar ce piedică mai putea sta în calea furiei asediatorului !? Rică trase de dulap cu bărbăție, să scoată la lumină blana motanului. Dulap greu însă, pas de-l urnește ! Farfurii, crătiți... tot tacîmul, de ! Greu al naibii ! Rică își concentră toate forțele, le mobiliză într-un singur punct și trase iar. Mai cu furie. Izbîndă totală : dulapul se urni deodată cu atîta ușurință, cîtînd să se abată peste intrus, încît Rică abia reuși să-l mențină într-o poziție precară, dar cît de cît verticală ! Ceștile din bufet însă... O, ceștile alunecară în voie, trecură prin geamul-vitrină și se întîlniră toate într-o țintă nedorită — că-păpîna tînărului dresor. Care de această dată se dovedi deosebit de tare : ceștile se sparseră cu consecvență, toate, una cîte una !

Asediatul profită cu abilitate de p-nica ce se crease și se strecură iarăși în sufragerie. Dar blana lui nu mai trona acum în fotoliu ; tactic, cotoiul se aciui în spațiul nevănuit de mic dintre parchet și scaun.

Rică reveni — vînat la propriu și la figurat — în sufragerie. Cu gînduri mai puțin belicoase. Abia de mai avu răgăzul să-și ia ghiozdanul și s-o șteargă, așa, fără uniformă, la școală.

Cîrsă contra cronometru ! Și totuși — degeaba. Profesoara intrase, copiii scriau de zor despre porumbel — tema lucrării din ziua aceea. Din priviri, profesoara îl invită în bancă. I se șopti ce anume avea de făcut și se porni și el pe scris. Despre porumbel ?! Aș, de unde ! Prin fața ochilor n-avea decît imaginea lui Gorovei : cu aripi ninse, de porumbel, motanul zbura în cercuri, lin, iar limba lui mare, roșie ieșea zeflemitor printre mustățile din pene.

— Zît ! se trezi el strigînd.

— „Zît !“ — îl necăji Constantin — dar dă-mi lucrarea c-a sunat de mult și trebuie predată...

Rică îl întinse moale caletul, ca într-un vis. Constantin îl luă și, pachet cu altele, le predă pe toate. Profesoara începu să le răsfoiască distrată. Deodată, rămase cu privirile ațintite asupra unuia dintre caiete. Îl luă și așa, deschis, îl arătă clasei :

— Al cui e acesta ?

— E... al meu... îl recunosc Rică.

— Bravo ! mai spuse profesoara, ție ți-l pot nota acum, pe loc, n-ai scris nimic !

Un motan mare, negru... ba nu, roz parcă !... trecu în zbor prin dreptul ferestrei. Rîdea și scutura zeflemitor din coadă.

— Ți-arăt eu ție, scînci Rică, și-l făcu cu pumnul.

— Poftim ? Ai spus ceva ! ? întrebă profesoara contrariată.

— N-nu, nimic, mai apucă să răs-pundă Rică. În clipa aceea clopoțelul vesti că recreația s-a sfîrșit.

Începea o nouă oră de curs.

Ghid ilustrat al manierelor (ne) civilizate

de NIC. NICOLAESCU

CONTINENTE

● **CEL MAI MARE** continent este cel eurasiatic, cu o suprafață de 54 539 000 kmp, adică mai mult de o treime din suprafața uscatului de pe glob (149 390 000 kmp).

● **CEL MAI MIC** continent — Australia — este totodată și cel mai puțin populat. Pe cei 7 631 000 kmp ai săi locuiesc 11 360 000 de oameni. Aceasta înseamnă ceva mai puțin decât populația Olandei, care are o suprafață de 230 de ori mai mică.

● **CEL MAI ÎNALT** continent este Antarctica; altitudinea lui medie este de 2 500 m, de 2,5 ori mai mare ca a Asiei.

MĂRI ȘI OCEANE

● **CEA MAI SĂRATĂ** apă este cea din Marea Roșie. Ea conține până la 4 la sută sare.

● **CEL MAI ÎNALT** munte subacvatic a fost descoperit în 1953 între Insulele Samoa și Noua Zeelandă. El se ridică cu 3 555 m deasupra fundului oceanic.

● **CEA MAI CALDĂ** apă marină, cu o temperatură de 35° C la suprafață, se află în Golful Persic.

● **CEL MAI RAPID** curent marin din lume este curentul Soltford, de pe țărmurile Norvegiei; viteza sa ajunge la 30 km pe oră.

LACURI NEOBIȘNUTE

● **LACUL MORTII** se află în Sicilia. Pe țărmurile sale nu crește nici un fel de vegetație, iar în apele lui nu se află nici pești, nici plante. Explicația: pe fundul lacului își nasc izvoare care, prin conținutul lor, otrăvesc apa.

● **LACUL KARIBAD** din Africa este acoperit de un strat atât de compact de ferigi încât poate fi trecut cu piciorul fără riscul de a te uda. Grosimea acestui covor de ferigi atinge pe alocuri 15 cm.

● **LACUL TOREL** din Italia

devine roșu atunci când timpul este călduros. Specialiștii susțin că existența unor micro-organisme de această culoare, aflate pe fundul lacului încă din vremuri preistorice, ar fi cauza acestui fenomen neobișnuit.

● **LACUL MOGHILNII** de pe Insula Kildin din Marea Barents are patru straturi de apă și în fiecare din ele trăiesc reprezentanți ai faunei și florei marine sau de apă dulce care nu mai sînt întîlniți în celelalte pături. Această ciudățenie a lacului se explică prin faptul că, foarte demult, el era un golf, dar cu timpul legătura cu marea a dispărut. În prezent, apa marină se infiltrează în lac încet, dar în doză suficientă pentru a asigura «felia» respectivă a acestui lac-«sandviș».

ORAȘE ȘI CAPITALE

● **UNICA AȘEZARE** omenescă situată exact pe Cercul Polar este orașul Salekard din Siberia. Recent, în împrejurimile orașului s-au descoperit, la o adîncime de 300 de metri, importante zăcăminte de petrol.

● **UN SINGUR** oraș este situat exact pe linia ecuatorului — Quito, capitala republicii sud-americane Ecuador.

● **CAPITALA** cea mai veche din lume este orașul sirian Damasc. «Stagiul» lui de metropolă a început în mileniul al II-lea înainte de erea noastră.

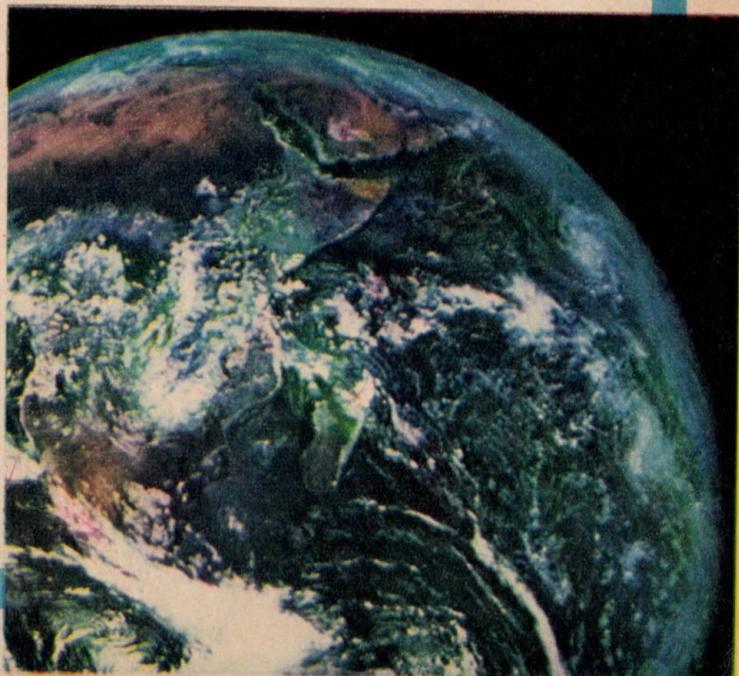
● **ORAȘUL** cel mai sudic din lume este Punta Arenas din Chile, situat pe coasta strîmtorii Magellan.

● **AEROPORTUL** din La Paz, capitala Boliviei, este cel mai «înalt» aeroport din lume. El se află situat la o altitudine de 4 138 m!

INSULE DE... SĂPUN ȘI DE... SARE

● **INSULA KIMOLOS**, care face parte din Arhipelagul Cicladelor, situat în Marea Egee, are un sol gras și spumos, care este folosit din cele mai vechi timpuri de localnici drept săpun. Insularii se îmbăiază și își spală rufele chiar și în zilele noastre cu acest «săpun natural».

● **ÎN GOLFUL PERSIC** există Insula Ormuz, alcătuită în întregime din sare curată «de bucătărie». Insula se află la 90 m deasupra nivelului mării și are o suprafață de aproximativ 30 kmp. Pe insulă nu crește absolut nimic!

FIȘE
PENTRU
UN OCOL AL LUMII:
AFRICA

METAMORFOZE CONTEMPORANE

DE LA TERENURI ARIDE

LA GRĂDINI RODITOARE

Întinderi nesfârșite de pământ, în proporție ridicată fertile, dar în cea mai mare parte nefolosite, înapoiere și sărăcie într-o țară bogată erau, cu ani în urmă, trăsături definitorii pentru Sudan care, cu cei 2 505 813 kmp ai săi este cel mai întins stat din Africa. Dar, în prezent, pe aceste meleaguri se produc importante prefaceri în domeniul social-economic. Principalul obiectiv al autorităților sudaneze îl constituie valorificarea cât mai completă a uriașului potențial agricol de care dispune țara. La ora actuală, doar 6 milioane de hectare sînt cultivate, iar dintre acestea circa 1,6 milioane de hectare sînt irigate. Experții apreciază la 50 de milioane de hectare pământul agricol al țării și la 80 de milioane de hectare terenul care poate fi amenajat pentru pășunat. Posibilitățile pentru irigații sînt mult mai mari decît lucrările ce s-au întreprins în această direcție, dacă se are în vedere că între frontierele acestei țări își croiesc drum o optime din cursurile de apă ale continentului african. Pentru recuperarea în folosul agriculturii a unor suprafețe cît mai mari din teritoriul Sudanului, au fost puse la punct mai multe proiecte de dezvoltare. Unul dintre ele, și anume proiectul Gezira, a fost finalizat. Aceasta înseamnă irigarea a 800 000 de hectare și stabilirea în noua zonă agricolă a 100 000 de persoane. Se desfășoară, de asemenea, lucrările la proiectul Rahad. Prin înfăptuirea sa vor fi irigate peste 300 000 de hectare, permițînd așezarea a 14 000 de familii ce

vor cultiva bumbac, arahide și vor planta pomi fructiferi. Fermierilor li se vor pune la dispoziție, pe credit, semințe selecționate și îngrășăminte chimice.

În vederea extinderii culturii trestiei de zahăr a fost întocmit proiectul Kenana. Acesta prevede crearea unei plantații uriașe, irigată printr-o rețea de canale cu apă din Nilul Alb, construirea unei fabrici ce va prelucra zilnic 17 000 de tone de trestie de zahăr, înălțarea unei termocentrale de 40 de megawați. Pe lângă plantațiile de la Guneid, Khasm el Girba și Sennar, altele, noi, urmează să fie amenajate la Assalava, Melut și Mongalla. Astfel, Sudanul va deveni, pînă la sfîrșitul deceniului 1981—1990, unul dintre marii exportatori de zahăr din lume.

Pentru dezvoltarea zonei sudice a țării, un rol deosebit de important îl va juca realizarea canalului Jonglei, în lungime de 200 de mile (1 milă = 1,6 km), avînd lățimea de 40 de metri și adîncimea de 4 metri. El se va întinde de la micul oraș Bor pînă la Nilul Alb, undeva la sud de Malakal. Într-o primă etapă prevăzută a fi încheiată în prima parte a acestui deceniu, vor fi redat agriculturii, ca urmare a irigațiilor, ce vor folosi apa fluviului amintit anterior, circa 800 000 de hectare de teren arid. Lucrările de irigații vor continua însă, în vederea recuperării pentru agricultură a unor suprafețe cît mai mari de pământ. Noile terenuri agricole vor fi cultivate cu bumbac, cafea, orez, palmieri de cocos. Vor fi, totodată, amenajate vaste pășuni, 350 000 de membri ai unor triburi seminomade urmînd să se așeze în această regiune. Canalul, suficient de adînc și lat pentru a permite navigația precum și șoseaua ce se va construi în apropierea sa, vor îndeplini una din vechile năzuințe ale sudanezilor, aceea de a scoate sudul țării din izolare. Faza a doua a proiectului Jonglei va avea drept obiectiv regularizarea cursurilor de apă care izvorăsc din lacurile din estul Africii. Producția agricolă, care în anii ce urmează va sporii substanțial, va putea să fie în parte exportată prin noua poartă maritimă a țării, portul Suakin, ce va fi și el terminat la sfîrșitul deceniului care începe.

T. PRELIPCEAN

Flageluri și speranțe

Studii recente indică faptul că în lume 350 de milioane de copii trăiesc în mizerie și lipsuri. Ei sînt alimentați necorespunzător și nu se pot dezvolta normal. În țările cele mai slab dezvoltate din Africa, din fiecare mie de copii care se nasc, mor 129. Majoritatea deceselor sînt urmarea unor boli care, în condițiile unei vieți îndestulate, nu ar fi fost contractate. În lipsa apei potabile consumîndu-se o apă necorespunzătoare sub raportul igienei, se dă frîu liber unor grave boli epidemice, precum febra tifoidă și holera.

Țările africane depun mari eforturi pentru depășirea stării de subdezvoltare. Alături de promovarea activității industriale și modernizarea treptată a agriculturii, alfabetizarea reprezintă una din marile promisiuni pentru un viitor mai bun pe continentul negru.

DOUĂ ADRESE
BUCUREȘTENE

DOUĂ MAGAZINE
DEOSEBIT
DE ATRĂGĂTOARE
PENTRU
TINERII
CUMPĂRĂTORI:

MAGAZINUL DE BICICLETE

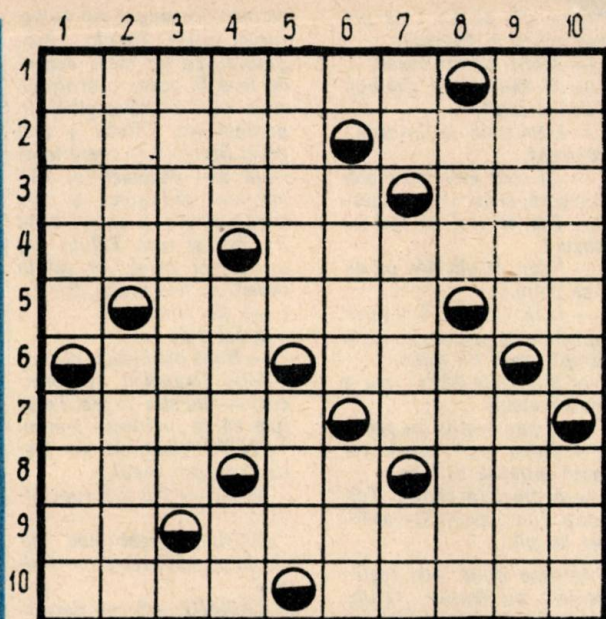
FELIX

DIN STR. 30 DECEMBRIE NR 22

MAGAZINUL
TINERETULUI

DIN CALEA DOROBANȚILOR 1

Magazinele **FELIX** și **TINERETULUI** sînt unități a
DIRECȚIEI GENERALE COMERCIALE
BUCUREȘTI.

FILE DE POVESTE

ORIZONTAL: 1) Autorul minunatelor povestiri «Dănilă Prepeleac», «Harap Alb», «Stan Pățitul». Lingă foc! 2) Felinarul lui Aladin, în stare să îndeplinească orice dorință a stăpînului. «... ca Zăpada», frumoasa celor șapte pitici. 3) Locul de origine al celor «O mie și una de nopți». Păcălit de șireata vulpe, a rămas fără coadă. 4) Frate cu Haplea. Armăsarul din poveste. 5) Autorul popularului basm «Căluțul cocoșat». Cinci din zecel 6) Literă grecească. Balaurul beneficiază de mai multe (sing.) 7) Eroul principal al povestirii «Punguța cu doi bani» de Ion Creangă. Bătut la cap! 8) Biruit în finalul tuturor basmelor. Un povestitor neîntrecut. Sawyer, erou, alături de Huckleberry Finn, al unui roman de Mark Twain. 9) ...încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa! Mîncată de lup într-un basm de frații Grimm. 10) Cei trei «cucuieti» ai caprei. Cănuță cel ciudat dintr-o povestire de I.L. Caragiale.

VERTICAL: 1) Un cioc. Și un împărat ca-n basme. 2) Nestemată. Fructe. 3) Neasemuitul autor al poemului «Călin — file din poveste». 4) Produse de larg consum pentru Setilă. Riu în America Latină. În plus. 5) Naș. Traista cu povești. 6) Schimb în natură. În împărăția zmei-

lor. 7) Una și alta. Istetul deținător al unei turbinci miraculoase. La scufundare. 8) Personaj negativ din basmele noastre, prezentat în chip de moralist într-o binecunoscută fabulă de Gr. Alexandrescu. Micuț și bărbos, de obicei păzitor de comori. 9) Față. Din cap pînă în picioare (pl. masc.). 10) Palat ca-n basme! Epilog... șahist.

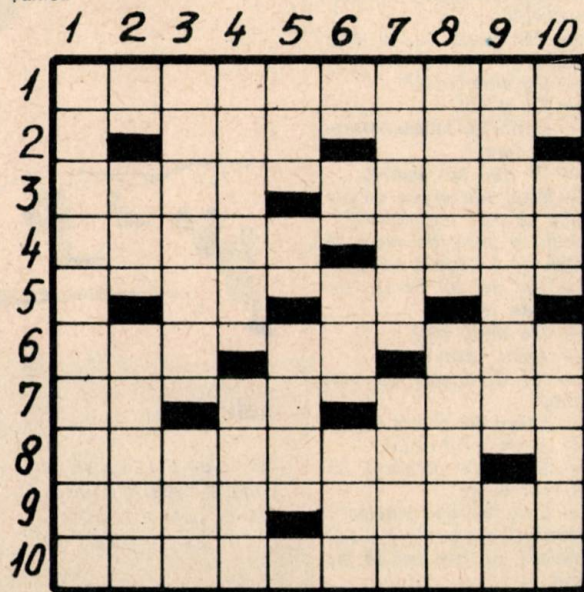
PE GHEAȚA

ORIZONTAL: 1) Își dovedesc măiestria pe luciul gheții. 2) Republica Socialistă România (abr.). Perioada glaciară. 3) Apă înghețată sub formă de... fulgi. A pași. 4) «Patinoarul din Rue Blanche» este una din pinzele acestui pictor francez. A se topi. 5) Sete! Nea! 6) Marcă de lampă de radio. Maestru al gheții. Dușmanul.. gheții. 7) Scor alb la un meci de hochei. Din apă! Riu în Belgia. 8) Ghețuș. 9) Căldare glaciară. Un om excepțional. 10) Continentul gheturilor eterne.

VERTICAL: 1) Gheață care îmbracă iarna arborii și casele, provenită din vaporii de apă sau din picăturile de ploaie. 2) De o parte și de alta la mantinelă! Autorul basmului «Mesterii muntelui de gheață». 3) A rezolva rapid o dificultate. Comună în Franța. 4) Dezghețat (fig.). Nume de față. 5) Perene! Materie primă pentru gheață (pl.). 6) Nins! Controlul tehnic de calitate (abr.). 7) Îți îngheață sîngele în vine. Ajuns pe creasta ghetarului. 8) Localitate în Nigeria. Tre-cuti. 9) Ghetar. Gheata din zăpadă. 10) A bisa! Poet român din a cărui creație cităm poezia «Ghetarul de la nord».

DICTIONAR: RCA, SORF. URT, ORLU.

GEORGETA DUMITRU

PLICUL

DE

*Indec
F. H. H. H.*

Baruțu vrea un plic.

— Nu-ți mai dau plicuri, că le strici, îi răspunse Tătuțu, și mă costă unul cinzeci de bani.

— Veau să chiu la Bașov...

— Tot scrii și nu mai înveți să scrii. De un an, de când «chiu», au mai ieșit opt romancieri și zece poeți. Te rog, Baruțule, fii serios. Și să nu-mi mai mîzgălești plicurile, că mă supăr.

Pauză.

— Dă-mi un plic, că nu mai chiu.

— Dacă nu scrii, de ce-ți mai trebuie plic? Acum nu e timp de plicuri. Du-te de te culcă: mi-ai făgăduit că ai să dormi două ceasuri, în toate zilele, după masă, ca să te duc la cinematograful. Ține-te de cuvînt.

— Mă cunc cu ell zice Baruțu.

— Cu cine cu el?

— Cu plicul.

— Și mi-l dai înapoi nemîzgălit și curat?

— Îl pui su' pennă.

— Bine, uite un plic. Să dea naiba să mi-l mototoleşti!

Mițu a prins de veste că fratele ei a căpătat un plic.

— I-ai dat lui Baruțu un plic, zise Mițu.

— De unde știi?

— L-am văzut.

— Și dumneata ce vrei acum?

— Să-mi dai și mie ceva...

— N-am nimic de dat.

— Să-mi dai ochelarii, să mă culc cu ei.

— Cum să-ți dau ochelarii? Trebuie să citească. Dacă-ți dau ochelarii, nu mai pot să fac nimic.

Mițu știa că nu i se pot lăsa ochelarii. Repede:

— Atunci dă-mi ceasul.

— Ai să-i spargi geamul. L-ai mai spart.

— Eram mică. Acum sînt... frumoasă.

— Și cînd erai mică erai frumoasă, și tot ai spart geamul. Dar ce vrei să faci cu ceasul?

— Îl pun la gît. Mă uit cît o să dorm...

— Lasă, cînd o să cunoști numerele de pe ceasornic, îți cumpăr unul de mîină.

— Știu, zice Mițu: acu e douăsprezece.

— Ai pus deștiul pe patru.

— Patru nu-i douăsprezece? Intreabă Mițuca.

— Ai dreptate, Mițule. Tot-una e. Ține ceasul. Stai să-ți-l pui de gît.

Aproape două ore reglementare au trecut. Tătuțu uitase, furat în povestirile unei cărți cu poze, pe care o ascunde de copiii lui, lacom

să mănînce singur din dulciturile scrise. Baruțu căsca gura, cu un mare accent de lene în vocea căscatului, scos dintr-un mare gîtlej. În privința lui, Tătuțu e fără grije: Baruțu o să ceară toată viața să-l dezbrace și să-l îmbrace, să-l culce și să-l scoale cineva, și cum e băiat frumos, și cum Tătuțu are un singur băiat, iar tătuții ceilalți au fete multe, Baruțu o să fie fericit.

A bătut de 6.

— Bună dimineața, purcei! Mițu (înapoind ceasornicul): — Nu știu ce are, Tătuțule că se învrîtește mereu. TĂTUȚU (tehnic): — I-ai rupt desigur, arcul.

MIȚU: — Nu s-a rupt nimic.

BARUȚU (restituind plicul în perfectă stare): — Pof-tim!

TĂTUȚU: — Bravo, Baruțule!

BARUȚU: — L-am și lipit.

Din «CARTEA CU JUCĂRII»

AMICALĂ

Un coleg al meu, vă spun,
Cînd ia zece, e păun.
Dar ce pare mai bizar
E că i se-nîmplă... rar!

UNUI ȘCOLAR

Un coleg al meu, Grigore,
Mi s-a plîns cu tainic glas
Că nu poate sta la ore
Chiar în fiecare ceas!

GH. ZARAFU

PRIMĂVARA, VARA, TOAMNA SAU IARNA,

cele mai frumoase haine
pentru fete și băieți
sînt prezentate
de magazinele
și raioanele
de
confecții
ale
**COMERȚULUI
DE STAT.**

NEGRU VODĂ, DESEN DUPĂ FRESCA DE LA CETĂȚUIA.

UN VOIEVOD DIN LEGENDĂ: **NEGRU VODĂ**

Într-un act emis la 8 ianuarie 1569, Alexandru II Mihnea, domnul Țării Românești, menționează numele unui voievod nemaiconsemnat pînă la acea dată în vreun document: Negru Vodă, căruia i se atribuie «întemeierea Țării Românești». Despre Negru Vodă vorbesc și alte acte, din 1576, ale aceluiași voievod. Negru Vodă este amintit, la sfîrșitul secolului al XVI-lea, și de călătorul francez Iacob Bongars, de cronicarii Baltasar Walther, Nicolae Istvánffy, Giacomo Luccari.

În secolul al XVII-lea, numele lui Negru Vodă, enigmatic prinț român, apare tot mai frecvent în cronică, pisanii, documente, inscripții. Cetăți, orașe, biserici domnești, munți, ape sînt amintite ca fiind ale misteriosului voievod.

Cronicile încep cu faptele sale legendare, desprinse din negurile unui timp fabulos.

Legenda. Trăia pe vremea tătarilor în Țara Făgărașului un viteaz român renumit prin frumusețea și înțelepciunea lui. Auzind de suferințele îndurate de frații de peste munți, și-a strîns tovarășii, voinici și viteji, pornind să lupte cu tătarii. Au trecut Carpații și, într-o zi de sărbătoare, au ajuns în orașul Cîmpulung, unde au fost primiți cu mare bucurie de români.

După o luptă aprigă, încheiată prin alungarea tătarilor din țară, falnicul prinț Negru Vodă «a început să așeze lucrurile în țară — scrie cronică —, a făcut cetăți, mănăstiri, sate și orașe pe la toate poalele munților și pe văile rîurilor».

ENIGMELE ISTORIEI • ENIGMELE ISTORIEI •

Despre Negru Vodă vorbește cu admirație, între mulți alții, savantul italian L.F. Marsili, care, la începutul secolului al XVIII-lea, nota că legendarul principe a fost «primul voievod ales de întregul neam în deplinătatea conștiinței sale».

În tradiția scrisă sau nescrisă atât a românilor cât și a lumii, voievodul venit din Făgăraș, cu nume el însuși plin de enigmatice scripuri, își are, de veacuri, locul între ctitori.

Istoricii. Identificarea misteriosului prinț constituie, de mai bine de un secol, una dintre problemele de capătii ale tuturor cercetărilor privind începuturile statului feudal de sine stătător, Țara Românească. La fel ca fratele său întru legendă Dragoș, cel venit din Maramureș să ctitorească țara românească neatrnată a Moldovei, Negru Vodă închide în enigma existenței sale temeiurile realității istorice complexe în care statele feudale românești s-au constituit.

Bogdan Petriceicu Hașdeu vede în Negru Vodă o personificare a familiei domnitoare a Basarabilor. A.D. Xenopol — imaginea unui voievod, Radu, care ar fi domnit la sfârșitul secolului al XIII-lea. D. Onciul — pe Radu I (1377—1383); N. Iorga consideră însă că acesta a fost «un voievod de oarecare importanță... dar de la care nu ne-a rămas nici un document». C.C. Giurescu îl identifică pe enigmaticul voievod cu Basarab Întemeietorul (1310—1352). În fine, s-a mai emis ipoteza că legendarul Negru Vodă ar fi existat și domnit încă pe la 1215.

Descălecatul. Și Dragoș în Moldova, și Negru Vodă în Țara Românească vin însoțiți de cetele lor de viteji credincioși, întemeind așezări noi, aducând rosturi noi. Ei nu vin însă cotropind. Ei doar trec, frățește, dintr-o țară în altă țară românească.

Descălecatul este o realitate simbolică. Întemeierea fiecărei țări românești s-a făcut, la capătul unui complex proces istoric, prin participarea și prezența celorlalte două țări surori.

Într-o Europă biciuită, în secolele al XIII-lea—al XIV-lea, de cohorte războinice pornite să-și impună dominația pe teritorii cât mai întinse, asupra unor țări și popoare felurite, românii au izbutit să-și păstreze, prin jertfe, prin înțelepciune, prin unire, neatrnată țărilor lor.

Legendarul Negru Vodă reprezintă astfel, peste secole, amintirea acelui eroic timp de început.

Portretul. Fiind legendar, Negru Vodă are chipul celei mai curate frumuseți: aceea izvodită de aspirațiile unui popor;

aceea păstrată în cugetele unui popor de frați.

Numele său dăinuie. Îl păstrează ruinele unor cetăți falnice. El este întemeietorul legendar al orașelor Cîmpulung și Argeș; este fondatorul satului Dragoslavele; un pisc de munte din Muscel îi poartă numele. Chiar și soția sa, Marghita, este pomenită într-un document din 1656.

Negru Vodă trece prin cîntecele poporului, ducîndu-se «cu tovarăși zece», «Pe Argeș în gios/ Pe un mal frumos», purtîndu-și tulburătoarea enigmă.

Enigmă pe care s-o descifreze, alături de istorici, s-au încumetat poeții. Unul dintre aceștia, Aron Densușianu, i-a închinat un vast poem eroic, **Negriada** (1874—1884). Pentru poet, Negru Vodă este domnul ce «străbătînd Carpații, la Dunărea bătrînă/ A Daciei domnie din nou a-ntemeiat». Dacia străveche, din al cărei trup s-au desprins cele trei țări române, Moldova, Muntenia și Transilvania — a căror istorie trece, în secolele al XIII-lea și al XIV-lea, și prin legenda voievodului Negru Vodă: țări de frați, care, după secole, s-au reunit iarăși, în 1918, în hotarele uneia și aceleiași țări-mume.

IOAN LĂCUSTĂ

PE ADRESA GENERATIILOR VIITOARE

Bine cunoscut cercetătorilor ca și turiștilor, templul lui Jupiter Heliopolitanul de la Baalbek (Liban) este ridicat pe o celebră platformă de piatră alcătuită din blocuri gigantice, dintre care unele au peste 20 m lungime și cîntăresc 2 000 de tone. Studiile cele mai atente nu au reușit să răspundă la cele două întrebări pe care și le pune oricine vizitează complexul: 1) La ce folosea marea platformă? 2) Cine a construit-o și cu ce mijloace tehnice?

Această ultimă întrebare își capătă întreaga semnificație dacă notăm că nici tehnica modernă cea mai avansată nu dispune de mașinile necesare pentru a desprinde asemenea blocuri de piatră din cariera aflată la un kilometru, a le transporta la locul dorit și a le clădi pînă la

● ENIGMELE ISTORIEI ● ENIGMELE ISTORIE

7 m înălțime. Iar terasa are 134 m lungime și 113 m lățime...

Unii autori au calculat că pentru deplasarea celui mai mare dintre blocurile de piatră ar fi necesară forța a 40 000 de sclavi. Practic însă nu există și după cît se pare nu au existat mijloace pentru a uni efortul unui asemenea

număr de oameni într-o singură mișcare. Cele mai mari blocuri de piatră ale piramidelor cîntăresc a 200-a parte din greutatea sus-amintită. Dacă ele au fost deplasate prin tracțiune de către mai multe zeci de oameni, zecile de mii de sclavi care ar fi trebuit să deplaseze lespezile de piatră de

la Baalbek, așezați în rînd cîte șase, s-ar fi răspîndit pe o distanță de 5 km! În aceste condiții cum ar mai fi putut acționa ei în ordine?

Cititorul poate calcula singur lungimea totală și greutatea funiilor necesare tracțiunii (de ele trebuiau să apuce 40 000 de oameni) și cantitatea de lemn necesară

Meditație la Stonehenge

Istoria Angliei începe la Stonehenge. Cînd în anul 55 înaintea erei noastre, Cezar pune piciorul pe teritoriul Britaniei, sanctuarul preistoric de la Stonehenge avea o vîrstă respectabilă: 2 200 de ani. Astăzi, la peste patru milenii de la edificarea lui, monumentul se prezintă ca o incintă circulară cu diametrul de o sută de metri, înconjurată de un șanț de apărare. În centrul ei se ridică un inel format din 30 de lespezi verticale de piatră,

fiecare depășind 4 metri înălțime și 25 de tone. Pe crestele acestor monoliți erau plasate alte lespezi, la fel de gigantice. Multe dintre ele s-au prăbușit.

Majoritatea arheologilor nu se pronunță asupra semnificației monumentului. Cei mai temerari avansează însă ipoteza calendarului. Nu ar fi prima dată cînd o construcție din epoca pietrei ar reproduce în structura sa ciclul unui an. Calendarul de piatră al Sarmii

ENIGMELE ISTORIEI •

sub forma trunchiurilor de copac rotunde menite să se rostogolească sub imensa greutate a blocurilor de piatră.

Înscris în inventarul întrebărilor la care nu s-a răspuns încă, misterul platformei de la Baalbek rămîne să fie lămurit mîine de generația cutezătorilor de astăzi.

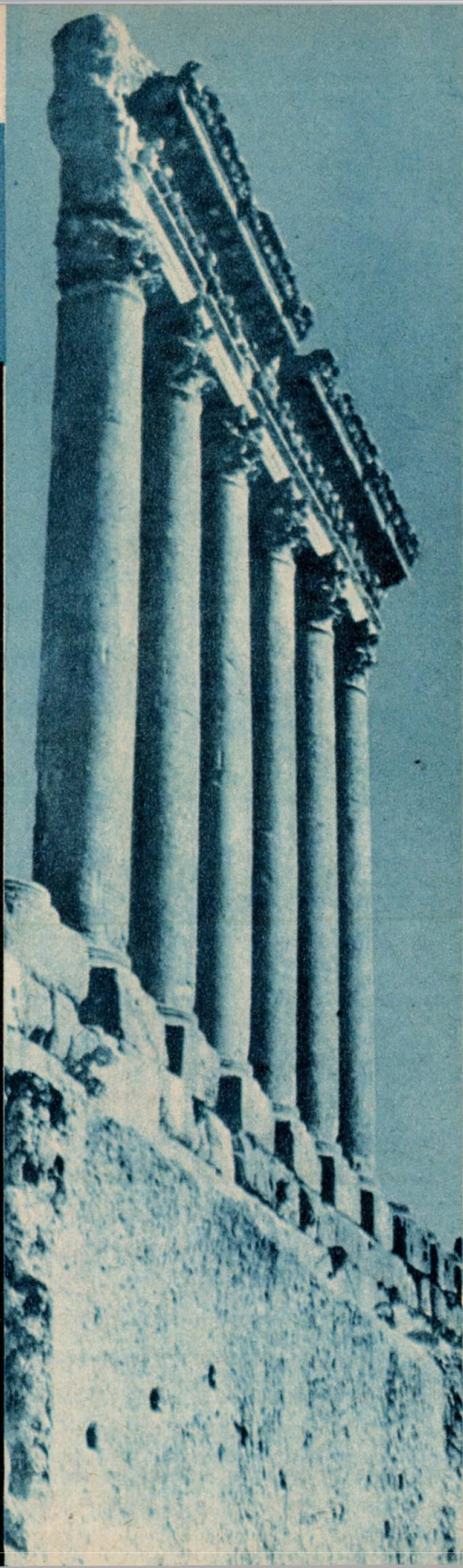
zegetusei nu este decît o expresie tîrzie a tradiției neolitice.

Istoria nu ne spune cine este constructorul monumentului. Desigur, în aceste condiții, nimic nu infirmă ipoteza conform căreia, înaintea civilizațiilor istorice din bazinul mediteranean s-a putut afirma o alta, a cărei influență a radiat pînă în Anglia.

Reiese din toate acestea că nu știm nimic despre populația preceltică din sudul Marii Britanii? Dimpotrivă Stonehenge ne furnizează asupra ei date fundamentale.

Cunoaștem, astfel, că populația primitivă din sudul Angliei știa să observe natura terestră și evoluțiile astrilor, generalizînd ciclurile lor pînă la sinteza superioară pe care o reprezintă invenția calendarului. Mai știm că avea destulă fantezie ca să dea o formă plastică monumentală acestui calendar. Dar mai ales avem dovada inventivității lor tehnice și a tenacității lor, fără de care nu ar fi fost cu putință nici desprinderea marilor lespezi din carierele Țării Galilor, nici transportarea lor cale de 390 de kilometri și nici instalarea lor în incinta de la Stonehenge.

Misterioasa populație neolitică din sudul Angliei a dispărut de mult. Asupra ei au acționat infiltrările celtilor, cucerirea romană, invazia saxonă. Ceva din trăsăturile sale trebuie să fi pătruns totuși în aliajul rezultat din creuzetul istoriei, în poporul englez, cel care a inventat, deopotrivă, democrația modernă și locomotiva, cel ce produce acele minuni ale industriei, care sînt motoarele avioanelor «Concorde» și se pregătește pentru cea mai mare întreprindere a secolului, perforarea tunelului pe sub Canalul Mîneci. Ne place să credem a recunoaște în el firea încăpățînaților de geniu care, sfidînd înapoierea istorică și negura culturală a timpului, au ținut să lase lumii semnul de neșters al trecerii lor.

Culorile acționează asupra omului în mod diferit. Ele produc senzații, trezesc emoții, nasc gânduri odihnitoare sau enervante, provoacă tristețe sau veselie.

GOETHE

(«Tratat despre teoria
culorilor»)

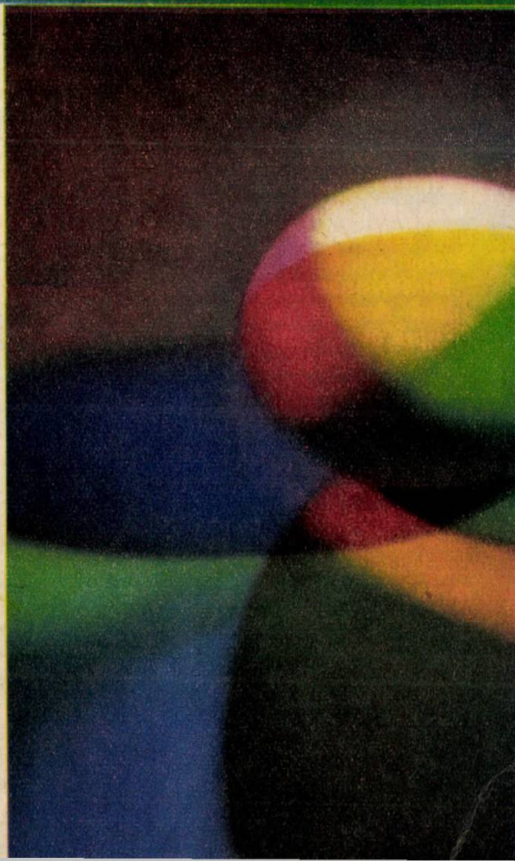

CULORILE ȘI NOI

După ce s-a întors din călătoria în Lună, baronul Münchhausen ar fi povestit că astrul nopții era argintiu, că locuitorii săi veneau pe lume din niște nuci ce creșteau în copaci cu ramuri purpurii. În vremea când el s-a aflat pe Lună erau la modă ochii verzi și galbeni, iar ochii de alte culori — roșii, portocalii, liliachii — puteau fi procurați, la un preț convenabil, de la orice tarabă. Conform relatărilor «celui mai cinstit om». Luna impresiona, în genere, prin abundența ei de culori.

Dar ceea ce ne interesează acum este nu frumusețea culorilor, ci înfrigurarea pe care ele o exercită asupra organismului uman, a sistemului nervos. Întemeietorul institutului francez de estetică tehnică a scris, de pildă: «Culoarea poate orice: ea naște lumină, calm și iritare. Ea poate crea armonie, dar și emoții puternice; din partea ei ne putem aștepta la miracole, dar și la catastrofe».

Influența culorilor în viața și munca oamenilor este, de altfel, cunoscută din cele mai vechi timpuri. Cezar a fost adânc impresionat de vechii britani, a căror piele era vopsită în albastru, ceea ce făcea, se pare, o impresie înspăimântătoare. Tacit povestește și el despre vechii germani vopșiți în negru, semănând cu niște «arătări de pe altă lume». La fel, indienii nord-americani își ungeau pielea cu vopsele roșii în timpul expedițiilor războinice, pentru a-i înfricoșa pe dușmani. De aceea, primii europeni care i-au văzut le-au dat denumirea de

«piei roșii». Numeroși savanți și filosofi au studiat efectele psihologice sau chiar fiziologice ale culorilor. Democrit, precursorul teoriei atomice, Aristotel, Teofrast, Leonardo da Vinci, Newton, Helmholtz, Goethe, Lazarev... Și enumerarea ar mai putea continua.

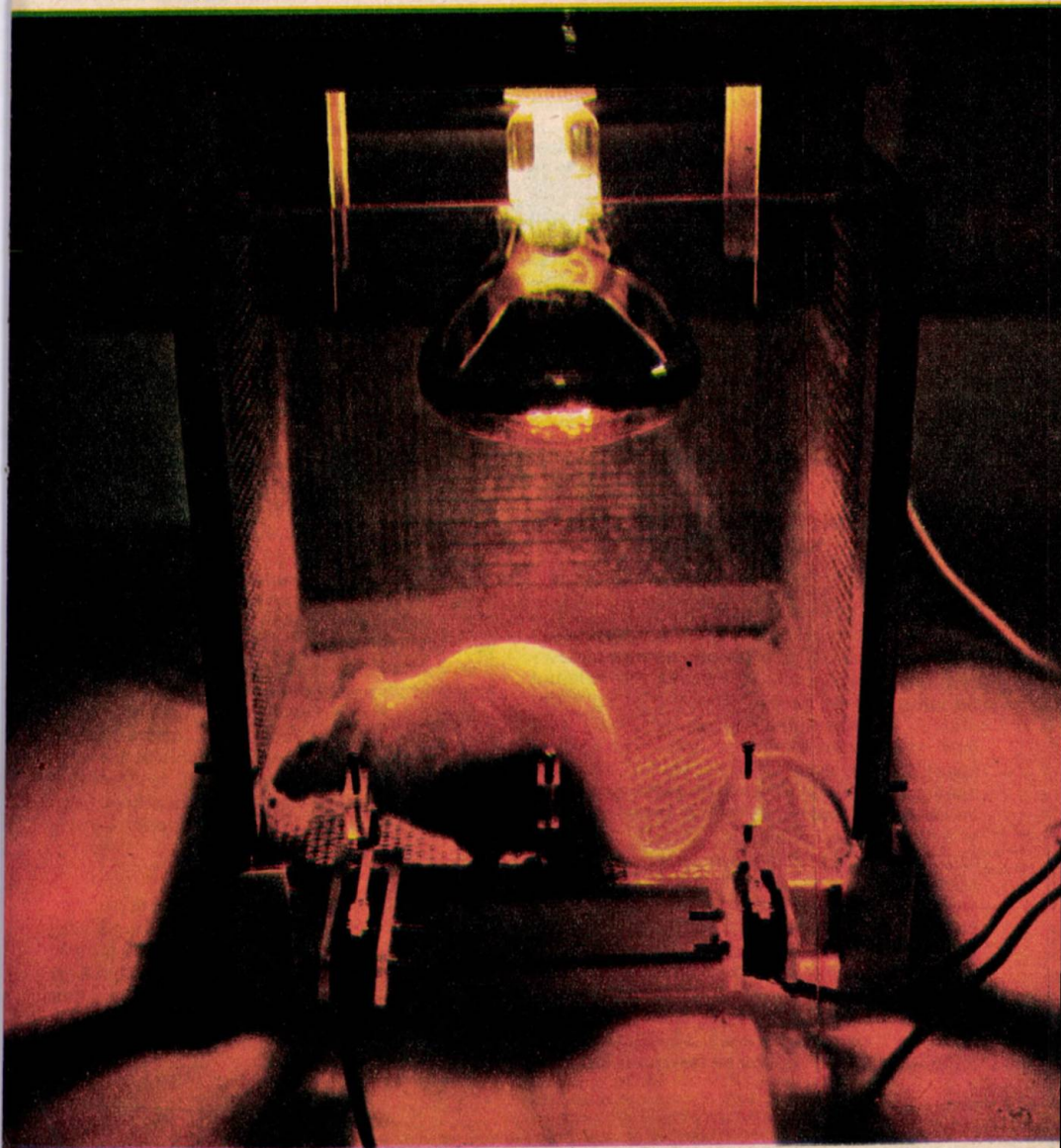
SECRETELE CULORILOR

Pe baza unor experiențe îndelungate s-a ajuns să se stabilească un adevărat alfabet al culorilor. Prima împărțire s-a făcut în culori «calde» și «reci», ceea ce corespunde senzațiilor pe care le încercăm când sîntem plasați într-un mediu în care predomină una din culorile respective. Astfel, culorile «calde» (galben, portocaliu) sau «reci» (albastru, violet) pot da senzația de creștere sau scădere a temperaturii. De aceea, în locurile de producție cu exces de căldură specialiștii recomandă «rețeta cromatică»: verzui-albastru pînă la albastru închis, iar în cele cu temperaturi joase: portocaliu pînă la ocru-galben verzui.

Se poate vorbi apoi de culori «grele» și culori «ușoare». Ca dovadă, la muncile de încărcare și descărcare, muncitorii se apucă mai degrabă la o ladă de culoare deschisă, galbenă, de pildă, pentru că o simt mai «ușoară» decît de una de aceeași greutate, vopsită într-o culoare închisă.

Crearea unui confort cromatic produce și alte efecte favorabile, mărind capacitatea de muncă, micșorînd numărul accidentelor, și realizînd mai bune condiții vizuale. În atelierele de filatură, mașinile de țesut, vopsite în culori cenușii sau negre, obosesc ochii din cauza contrastului lor cu firele de culori deschise. În schimb, mașinile colorate în roz sau în alte nuanțe deschise dau maximum de randament.

Există apoi culori care pot «ameliora» parțial zgomotele (culori pastel, pale); altele care compensează mirosurile penetrante (albastru sau galben), chiar umiditatea excesivă (culorile «uscate»: culoarea nisipului, ocru, portocaliu) sau aerul prea uscat (albastru-verzui).

IDEALUL SOS ALBASTRU

Pornind de la observațiile asupra acțiunilor multiple pe care culoarea o poate exercita asupra omului, s-a ajuns și la alte aplicații interesante. Există astfel o strânsă legătură între culoarea bucatelor pe care le consumăm și reacțiile noastre. Alimentele verzi dau o senzație de prospețime și de răcoare, cele roșii sporesc pofta de mâncare, cele albe scad apetitul. Un cercetător a observat că prăjiturile rotunde, de culoare galben deschis, cu garnituri mov au fost cele mai solicitate dintr-un set de cofeturi variat colorate, dar cu aceeași compoziție. Cei mai mulți consumatori le-au apreciat pe acestea, afirmând că ele creează bună dispoziție. După părerea aceluiași psiholog, o friptură ideală ar trebui să aibă «culoarea bronzului» într-un sos albastru ca cerul, iar carotele ar fi mai «bune» dacă ar fi colorate în violet.

Acțiunea luminii colorate asupra digestiei a fost și ea studiată. Experiențe desfășurate în restaurante au stabilit că în timpul mesei o lumină albă, echilibrată este mai utilă decât o lumină colorată. După masă, în schimb, lumina portocalie este aceea care provoacă o senzație plăcută.

Despre cromatoterapie, adică folosirea culorii în scop terapeutic, se vorbește din ce în ce mai mult în ultimul timp. Culorile pot fi tranchilizante sau stimulante. Mediul în care culoarea are o funcție de o importanță deosebită este salonul de spital. În mod teoretic, ar fi necesar ca pentru fiecare tip de boală să existe o culoare specială și bolnavul să poată fi mutat în medii diferite colorate după modul cum evoluează boala. De exemplu, camerele în care predomină albastrul au un efect calmant și liniștitor asupra persoanelor în stare de excitație, în timp ce aceeași culoare are — cel puțin după unele constatări — un efect deprimant asupra celor psihic normali.

FLACĂRA UNEI LUMINĂRI DE LA 200 DE KILOMETRI!

Despre ochi se știe, în general, că este un aparat optic extrem de complex și de perfecționat, unul din cele mai importante organe de simț. S-a stabilit că omul percepe prin intermediul văzului circa 80—90 la sută din volumul de informații pe care le primește întreg organismul. Sensibilitatea acestui organ de simț este realmente uimitoare: într-o atmosferă absolut clară, omul ar putea vedea, de pildă, flacăra unei luminări de la distanța de 200 de kilometri! De asemenea, ochiul poate percepe și o licărire de lumină, cu o durată de numai 0,0003 secunde. El distinge mai bine de 25 000 de nuanțe din spectrul solar. În sfârșit, să nu uităm nici de uriașa putere de adaptare a ochiului la condițiile în continuă schimbare ale mediului. Ceea ce face ca omul să se poată orienta foarte bine atât la o lumină orbitoare cât și la întuneric.

Specialiștii au apelat și la «probleme de vedere», atât de cunoscute amatorilor de teste: unui om i se cere, de pildă, să rețină într-un minut-două, pe un tablou cu mai multe obiecte,

pe cele identice. Astfel de probleme se dau de obicei după ce, în prealabil, respectivul subiect a privit diverse culori spre a se adapta la ele. Cu astfel de prilejuri s-a constatat că un ochi adaptat la galben, verde, alb rezolvă mai ușor problemele, în timp ce unul adaptat la roșu și albastru are o capacitate scăzută: reacțiile îi sînt încetinite, sensibilitatea la culori micșorată etc.

Constatări de mai sus au fost confirmate și de experiențe făcute în școli. E adevărat, n-au fost date spre rezolvare probleme de vedere speciale, ci probleme de aritmetică. Textul acestora n-a fost însă copiat numai pe foi albe, ca de obicei, ci și pe hîrtii colorate în roșu deschis și verde deschis. Numărul de probleme corect rezolvate a fost cu 21,3 la sută mai mic pe hîrtia verde și cu 19 la sută pe hîrtia roșie față de cea albă.

PREFERINTELE MIMOZELOR

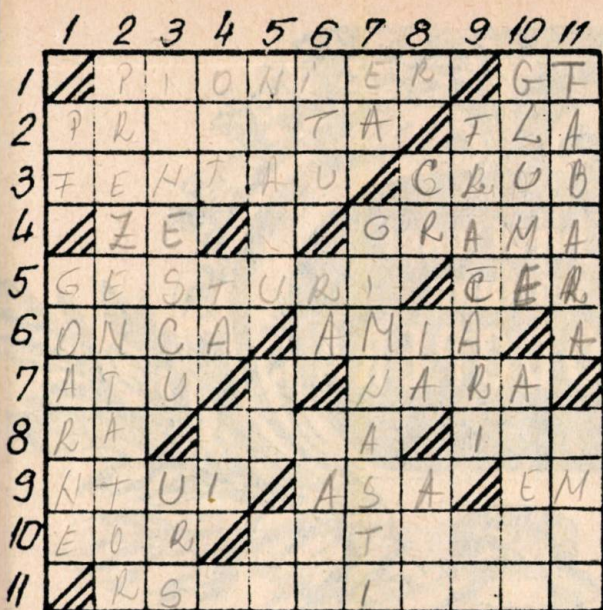
Specialiștii au mai arătat că pentru bolnavii cu afecțiuni acute sînt indicate culori delicate, pastelate; pentru cazurile cronice, care necesită o spitalizare prelungită, se vor prefera culorile cu tonuri calde; în saloanele de copii se vor folosi culorile vii, care vor stimula ochiul și-l vor distra pe bolnav.

Dar efectele cromatice au și unele influențe directe asupra procesului vindecării. În secția de ortopedie a unui spital, bolnavilor cu fracturi li s-au aplicat pansamente de ghips roșii; ca rezultat, osul s-a sudat mai repede! Culoarea roșie a avut un efect activizant asupra unor procese biologice, care au accelerat vindecarea prin intermediul glandei hipofize, al bulbului și al sistemului nervos vegetativ.

Alte experiențe au demonstrat că, folosită în tratamentul copiilor apatici și anemici, culoarea roșie mărește numărul de hematii, favorizează creșterea greutateii copiilor, îi face mai activi și mai bine dispuși. Lumina albastră și violet a fost folosită cu succes în tratarea nevralgiilor. Influența culorilor este manifestă și în lumea plantelor și animalelor. Mimoszele crescute în sere cu lumină roșie depășesc de zece-cincisprezece ori înălțimea plantelor «mortore» plasate în lumină normală.

Insectele sînt atrase sau respinse de anumite culori. Unele specii de gândaci fug de albastru și de violet. O experiență ingenioasă a fost făcută de un cercetător francez. El a confecționat un perete din pătrățele de hîrtie colorată și a numărat o vară întreagă cîte muște se așază pe fiecare culoare. Concluzia a fost că foarte puține preferă verdele închis și mai ales albastrul închis. Studiile sale au fost imediat aplicate în practică. Pereti unor abatoare franceze au fost vopsiți în albastru închis, pentru a nu atrage muștele.

Punem punct acestei succinte incursiuni în mirifica lume a culorilor, făcînd o singură precizare: se pare că atât de cunoscutul dicton «Gusturile nu se discută» nu acționează în totalitate în cazul culorilor. Rîndurile de mai sus pledează în favoarea ideii de a se ține seama de recomandările specialiștilor atunci cînd este vorba de relația om-culoare.

Foc de tabără

ORIZONTAL: 1) În jurul focului de tabără (sing.). 2) Autorul compozițiilor «In tabără la noi» și «Să cînte copii». Termen la toboșari. 3) Își păcăleau adversarii. Din vâpaei! Un cerc de vacanță. 4) Primele din zecel! A mia parte dintr-un kilogram (pl.). 5) Din interpretarea mimului. Luminat de flăcările ce se înalță ale focului de tabără. 6) Localitate în Brazilia. Un fel de thon. 7) Avantaj. 8) A povesti. 9) La plecarea din tabără. Autorul corurilor «Cînt de pionieri răsună» și «Lecții de... vacanță». Focul ale cărui flăcări au început să se potolească, marcînd sfîrșitul programului. 10) Localitate în Camerun. Acesta (pop.). În temă! 10) Aur (pop.) Montaj nelipsit din programul focului de tabără. 11) Declamă poezii (pl.).

VERTICAL: 1) Petre Florescu. Anunță împreună cu tobele ceremonialul pionieresc. 2) Face cunoscut programul. 3) Autorul corurilor «Partid, lumină vie» și «Școala nouă-n țară nouă». În pădure! 4) Regret. În sunetul goanelor. Din piesă! 5) Autorul cîntecului «Foc de tabără». Notă muzicală. Pe 10! 6) Oraș în Brazilia. În horă. A scoate patele de pe arie. 7) Dînsa. Oferă un spectacol de grație, gingășie și virtuozitate. 8) Costea Raluca. Poftestel Mic fluviu în Franța. 9) Luminează pe cel adunați în jurul focului. Literă grecească. 10) Provoacă ris și veselie (pl.). Arbore

cu lemnul alb și tare. 11) Locuri de petrecere a unor minunate zile de vacanță, încheiate cu un rămas bun în jurul focului de tabără. Momente de neuitat, cînd se obișnuiește să se înceapă carnavalele sau să se aprindă focurile de tabără.

DICTIONAR: FLA, ONCA, AMIA, NTUI, ITU, TET.

Dulciuri

ORIZONTAL: 1) Zahăr... pi-sat. 4) Dulce (fig.). 5) Monedă portugheză. 6) Faimoasă podgorie și vin din județul Iași, obținut din soiul grasa. 10) Trage Țele. 11) Felle de pepene! 12) Sortiment de bomboane. 15) Produs de butaforie în vitrinele cofetăriilor (fig.). 16) Dulce... în împărăția lui Morfeu. 18) A se plînge într-una pe același ton. 19) Cetel 20) Exclamație dureroasă. 21) Moneda de ciocolată. 22) Autorul scrierii «Brigada gură-dulce». 24) Două localități în India. 26) Scriitor italian (1265-1321), unul din cei mai mari poeți ai lumii, influențat de reprezentanții «dulcelui stil nou». 28) Organizația statelor americane. 30) Cunoscută cofetărie bucureșteană și prăjitură în același timp. 32) Suc dulce de struguri. 34) O linguriță dintr-o «Violetă! 35) Cap în Africa. 36) Prăjitură al cărei nume are o rezonanță carpatină. 38) Din frișcă. 39) Nelipsit din cozonac. 40) Materie primă pentru ștrudel. 41) Servită după ceva dulce. 43. Întocmai.

VERTICAL: 1) Prăjitură de formă rotundă formată dintr-o succesiune de straturi de aluat și cremă. 2) Un om de zahăr! 3) Plantă ale cărei semințe sînt folosite și în produsele de cofetărie. 6) Autorul schiței «Vizita», în care eroul principal varsă cheseaua cu dulceată în soșonii musafirului. 7) A înconjură. 8) Localitate în Italia. 9) Un cord din turtă dulce. 13) Costea Simion. 14) Rîu în U.R.S.S. 15) Bomboană preparată dintr-o compoziție asemănătoare cu a șerbetului. 17) Se face din albuș de ou, zahăr, nuci și foi de aluat. 19) Preparat din lapte, zahăr, ouă cu adaus de ciocolată, cafea, vanilie ș.a., servit ca desert sau ingredient la unele prăjituri. 21) Încă o înghețată! 22) Beți! 23) Piesă la daracul de bumbac. 25) Poet clasic german, autorul povestirii «Ceaiul». 27) Un poftim... nepoliticos! 29) Respect deosebit. 31) Corp geometric. 33) Mare amator de dulciuri. 34) Perioadă de asalt a centrelor de dulciuri și răcoritoare. 36) Plus. 37) Mobilier pe care se servesc dulciurile la cofetării (pl.). 39) «Pot-coave!» 42) Perel

DICTIONAR: ONE; RERO; GOH.

DAN GRIGORESCU

Iată un cuvînt asupra căruia nu numai filologii, ci și istoricii literaturii și artei, esteticienii și artiștii înșiși au discutat îndelung. **Dicționarul explicativ al limbii române** dă următoarea definiție: «capodoperă = operă artistică de o valoare excepțională».

Cum se stabilește, însă, valoarea excepțională a unei opere literare sau de artă? Iată o întrebare la care, firește, filologia nu mai are cum și nici nu își propune să dea un răspuns.

Despre valoarea artistică s-au scris multe volume, fără ca autorii lor să fi căzut întotdeauna de acord. Mai mult decît atîta: sensul acceptat aproape de toți esteticienii unei epoci a fost, nu o dată respins de cei ai unei epoci mai noi. Se înțelege, astfel, că însăși capodopera trebuia să întrunească anume condiții în fiecare perioadă a istoriei culturii. O piesă de teatru, o poezie sau o pictură proslăvită, de pildă, în vremea clasicismului, socotită drept model al creației în secolul al XVII-lea, putea să fie ironizată de scriitorii și de pictorii secolului al XIX-lea și să fie «redescoperită» după aceea, către sfîrșitul secolului, cînd estetica romantismului devenise un fapt al trecutului.

Așa încît, rezultă — mi se pare — limpede că o capodoperă nu poate fi revelată decît de o comparație cu operele create de-a lungul unor mari epoci ale istoriei culturii.

Dar criteriul rezistenței la timp e numai o **144** trăsătură esențială, desigur, a capodoperei.

Pentru a rezista timpului, o operă de artă trebuie să cuprindă adevărurile, ideile cele mai reprezentative, mai generoase, elanurile înnoitoare cele mai puternice ale vremii în care a fost creată. Pentru a spune ceva istoriei, ea are nevoie de această forță de a grăi convingător despre propria epocă, de a fi martoră și părtaşă la marile probleme ale existenței și ale gândirii contemporanilor. Mai mult, să le anunțe pe cele ale epocii care va veni. Nutrindu-se din substanța esențială a filosofiei umanității, reflectînd o atitudine morală semnificativă, ea «luminează drumul spre desăvîrșire», cum spunea marele poet Rainer Maria Rilke despre creația shakespeariană.

Dar, nu încape vorbă, ca să-și împlinească un asemenea rost, ea are nevoie de o **formă a expresiei**, care să-i asigure un ecou adînc în conștiința oamenilor de totdeauna și de pretutindenii. O capodoperă înseamnă și un model al construcției artistice, un moment important în evoluția conștiinței artistice a lumii.

Un crîmpei al universului și al eternității, dar și un reflex al spațiului sufletesc al unui popor și al istoriei sale dintr-un anume moment. De la Homer și Shakespeare pînă la marii scriitori ai secolului nostru, de la Phidias și Michelangelo la Brîncuși, conștiința de sine a umanității s-a înnoit necontenit: semnul cel mai sigur al acestui proces e capodopera.

ISTORIA UNEI CAPO- DOPERE

HORIA HORȘIA

Într-un roman pe care Luigi Ugolini, fin cunosător al istoriei Italiei și mare admirator al lui Lorenzo de Medici, îl consacră epocii Magnificului, relatându-ni-se vizita făcută de Galeazzo Sforza, ducele Milanului, la Florența, autorul își imaginează un dialog între Galeazzo și Lorenzo Magnificul, purtat în palatul amfizionului care spune:

— Să trecem în bibliotecă. Codicele pe care le vedeți vin din Bizanț... Iată un Vergiliu din secolul al treilea...

— Tabloul acela, Magnifice Lorenzo! Galeazzo are vocea răgușită de emoție (scrie Ugolini).

— Reîntoarcerea primăverii a bunului meu Sandro, a marelui meu Sandro.

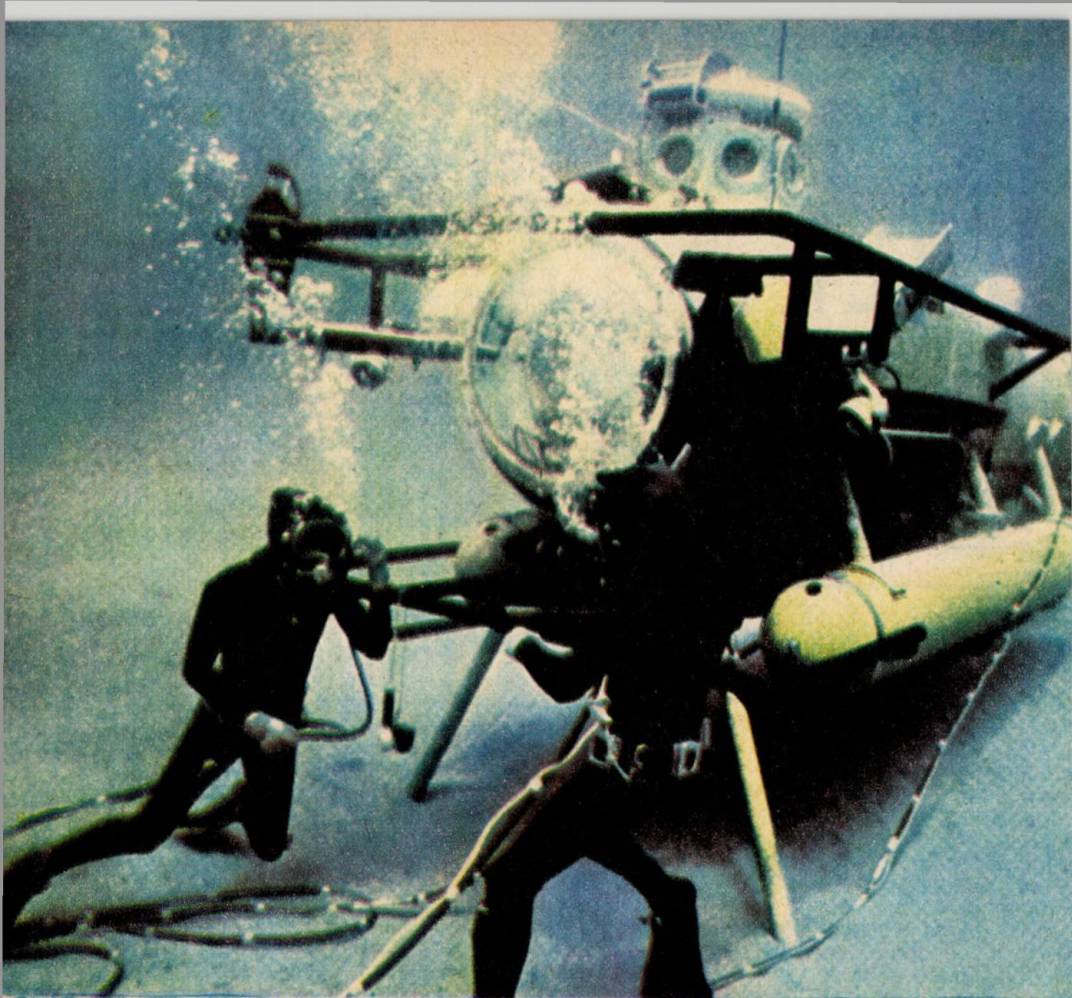
— Nu am mai văzut niciodată ceva asemănător. Privindu-l, simt parcă zefirul care face să palpitate florile acelea și le respir parfumul.

Este vorba, asadar, de «Primavera», celebra capodoperă a lui Sandro Botticelli. Tabloul însă, nu a împodobit niciodată biblioteca lui Lorenzo Magnificul din palatul Medici de pe via Larga din Florența. El nici nu a fost în proprietatea Magnificului. Întimplarea a imaginat-o scriitorul, ficțiunea literară neavînd obligația de a respecta întru totul adevărul istoric. Cu atât mai mult cu cât, după cum vom vedea, «Primavera», ca aproape toată opera lui Botticelli, este strîns legată de Lorenzo Magnificul, de cercul său de artiști, scriitori, savanți, ca și de viața socială a Florenței din acea vreme. Cînd Giorgio Vasari publică la Bologna, în 1568, a doua ediție a cărții sale «Viațile pictorilor, sculptorilor și arhitecților», tabloul, «o veneră pe care grațiile o împodobesc cu flori, închipuînd astfel primăvara», se afla la Castello, vila ducelui Cosimo de Medici. Într-adevăr, unul din înaintașii lui Cosimo, Lorenzo di Pier Francesco di Medici, văr al Magnificului, îi comandase lui Botticelli, prin 1485, două mari tablouri pentru reședința sa de la Castello: «Primavera» și «Nașterea lui Venus». Lorenzo di Pier Francesco făcea parte din cercul de intimi al Magnificului, ceea ce explică legătura strînsă dintre aceste opere și ideile filosofice și artistice ale Magnificului, reflectate nu numai în poeziile sale, dar și în cele ale lui Poliziano

sau în opera filosofului Marsilio Ficino. Astfel, confuzia între cei doi Lorenzo s-a făcut cu ușurință și s-a perpetuat ani la rînd. Multă vreme, pe urmă, tabloul a fost considerat pur și simplu o alegorie a primăverii.

În secolul nostru însă, cercetători din ce în ce mai numeroși au încercat să-i descifreze în profunzime semnificațiile, adăugînd fiecare noi interpretări. Între acestea, deosebit de interesantă ni se pare opinia istoricului de artă Pierre Francastel care dedică tabloului un studiu publicat în volumul «Realitatea figurativă».

Cînd treci pragul Muzeului Uffizi din Florența, în sălile consacrate quattrocento-ului italian te întîmpină și te captivează tabloul «Primavera» al lui Botticelli, care și-a păstrat neștirbit farmecul după aproape patru sute de ani de cînd a fost pictat. Nu vom greși dacă îl vom citi ca pe o alegorie a anotimpului tinereții. Dar nu numai atât. Avem în fața noastră o paletă zălmăuită de flori, învăluită într-o atmosferă de vis. Tot ceea ce se întîmplă aici, personajele și relațiile dintre ele, poartă semnificații simbolice. Astfel, înnoirea naturii este în același timp o înnoire a ființei umane. Pusă sub semnul lui Venus, este vorba, fără îndoială, despre o înnoire prin sentimentul de iubire. Pajiștea pe care evoluează personajele este adeseori comparată, în poeziile lui Lorenzo Magnificul, cu paradisul. Nu este vorba despre «celălalt tărîm», ci despre frumoasele grădini din apropierea Florenței, unde, într-o atmosferă de mare simplitate, Magnificul și cei apropiați își petreceau timpul liber, odihnindu-se, ocupîndu-se cu vînatul ori delectîndu-se cu poezia și muzica. Dacă identificăm personajele, vom observa-o în centrul tabloului pe Venus. S-au făcut multe speculații în legătură cu modelul real al personajului și, deși nu există suficiente dovezi, se poate presupune că o reprezintă pe Simonetta Vespucci, una dintre marile frumuseți florentine. Venus este însoțită de cele trei grații, care simbolizează aici virtuțile și darurile femeii iubite. Grupul este însoțit de zeul Mercur (sub trăsăturile căruia unii comentatori l-ar fi identificat pe Giuliano, fratele lui Lorenzo). În partea din dreapta a tabloului evoluează Flora, nimfa Chloris și perechea acesteia, Zefirul, grupul simbolizînd astfel venirea primăverii. Privind cu atenție personajele, vom observa că unele au o atitudine statică, în timp ce altele sînt surprinse în mers. Desigur, aceasta contribuie la realizarea echilibrată a compoziției, dar tocmai compoziția ne evocă viața socială a Florenței lui Lorenzo Magnificul și anume marile serbări populare care aveau loc în fiecare an, în luna mai, cu prilejul venirii primăverii, cînd se organizau alaiuri și triumfuri, florentinii participînd cu înșuflețire la asemenea acțiuni. Propunînd această «lectură» a tabloului nu pretindem că epuizăm descifrarea lui, dar credem că realizăm o sensibilă apropiere de semnificațiile sale diverse și multiple. Celebrul tablou al lui Botticelli ne apare astfel nu doar ca o operă singulară, concepută pe temeiul fanteziei pure, ci ca un adevărat document de cultură și civilizație, ideile și obiceiurile vremii fiind transfigurate în imagini și ridicate de marele Botticelli pe cele mai înalte culmi ale artei universale.

SE DESCOPERĂ UN CONTINENT:

MAREA

Portul din care pornim în călătoria noastră pe orizontală și verticală supercontinentului albastru nu este nimic altceva decât o picătură de apă. Altfel spus, un strop de viață. Căci apa nu înseamnă altceva decât viață. Sub aparență sa banală sînt ferecate toate secretele vieții pe Pămînt. Dacă Terra e vie, trebuie să recunoaștem că viața ei n-a pornit decît din această picătură de apă. Apa înseamnă vegetație, înseamnă viață. Ea înseamnă nici mai mult nici mai puțin decît 70% din organismul uman, ea înseamnă bulgăre de zăpadă și brumă, ploaie și rouă.

De ce apa reprezintă viața? Pentru că nici o viețuitoare de pe planeta noastră, nici chiar organisme elementare, care se pot lipsi de aer, nu pot trăi fără apă. Dacă omul pierde circa 12 procente din volumul de apă

conținut de organism, pielea i se încrețește, limba i se usucă, începe să halucineze. O pierdere de 15 la sută din cantitatea de apă necesară corpului său devine mortală.

Deschideți un robinet și șuvoiul de apă va curge, dîndu-vă cel mai vechi și mai natural aliment și medicament: apa. De la nașterea planetei și pînă acum apa globului a rămas constantă: nu s-a adăugat și nu s-a pierdut nimic. Pentru că ciclul mișcării apei în natură este perpetuu.

DANSUL APEI

Un miliard patru sute șazeci de milioane de kilometri cubi de apă acționează veșnic pe Terra, în adîncul scoarței și în atmosfera globului. 97,2% din această cantitate se află

Un original aparat de scufundare marină. La adâncimea dorită, din compartimentul presurizat ies plonjorii, gata să-și îndeplinească misiunea.

în oceane, 2,15% în ghețuri polare și ghețari, iar 0,65% o reprezintă apa continentală liberă la suprafață și în crusta terestră superficială, vaporii din atmosferă etc. Norii din atmosferă conțin 13 000 kmc de apă. Din acești nori cad într-un an pe pământ, sub forma ploilor, 440 000 kmc deasupra oceanelor și 110 000 kmc pe continente. Apa este purtată de fluvii în mări sau este absorbită de sol, participând la ciclul vieții pe uscat, adică la procesele vitale pentru plante și animale. Câtă apă este consumată de acestea tot atâta va fi eliberată pentru a se evapora din nou și a urca în atmosferă. Nici un gram mai mult, nici un gram mai puțin.

TERRA — PLANETA APELOR

Mantia de apă a Pământului ocupă 635 982 450 kmp. Volumul apelor oceanice este de 14 ori mai mare decât volumul întregului uscat aflat deasupra nivelului mării. Mai este oare nevoie să căutăm răspunsul la întrebarea de ce Pământul a fost numit Planeta albastră? Cosmonauții ne-au descris Terra văzută din spațiu ca fiind inimaginabil de frumoasă, cu albastrele pete ale mărilor și oceanelor, cu contururile cafenii ale continentelor. În întregul sistem solar, doar Terra dispune de o atât de imensă cantitate de apă aflată în cele trei stări fundamentale: lichidă, solidă și gazoasă. Celelalte planete sînt ori prea apropiate, ori prea îndepărtate de Soare pentru ca apa să curgă ca pe Pământ, să înghețe sau să se evapore, spre a se ridica în atmosferă și a reveni mereu acolo de unde a plecat.

Nepotolita sete de cunoaștere a omului, dorința lui de a pătrunde cât mai adînc sub apă și chiar de a rămîne acolo un timp mai îndelungat s-au izbit de atât de dura lege a adîncu-

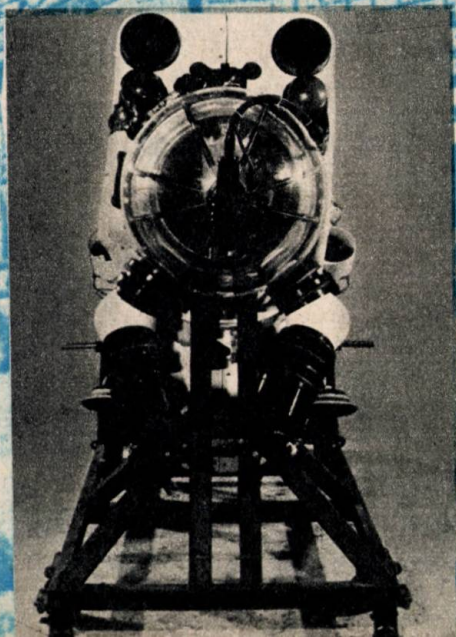

Marea — un rezervor de bogății ale planetei încă puțin cunoscut.

rilor, bazată pe creșterea presiunii o dată cu adîncimea. Dar, pentru a cerceta adîncurile, pentru a pătrunde în imperiul fără soare al supercontinentului albastru, omul a imaginat nave deosebit de ingenioase, capabile să reziste la presiuni gigantice, să se miște autonom pe «solul» marin, să-l foreze sau să culeagă probe de minerale. Se poate afirma cu toată certitudinea că strădania lui n-a fost zadarnică.

Ce l-a împins pe om în adîncurile mărilor și oceanelor în afara nepotolitei sale sete de cunoaștere? Oare numai peisajele mirifice ale unei lumi aparent inaccesibile lui? Oare doar pornirea spre aventură, nevoia de a investiga memoria timpului tezaurizată pe fundul oceanului planetar? În «20 000 de leghe sub mări», Jules Verne povestea despre o fantastică incursiune în necunoscutul supercontinentului albastru stimulată de nevoia regăsirii propriilor urme ale omului și răsplătită prin smulgerea din adîncuri a unor inestimabile tezaure. Da, înainte de toate omul

Instalîndu-se în «Spider», operatorul îl conduce acolo unde este necesar. În caz de urgență, partea inferioară a aparatului, conținînd bateriile, propulsoarele și leștul, poate fi detașată, eliberînd microcabina și pe ocupantul ei.

căuta să recupereze ceea ce pierduse, neștiind și nebănuind că acolo, pe fundul mărilor, va descoperi speranța veacului al XXI-lea, o comoară mai de neprețuit decât toate comoarele lumii.

MINA MARINĂ — O REALITATE

Cu ajutorul unor aparate și dispozitive special construite, oceanologii au luat din mări și oceane o serie de probe de apă colectate de la diferite adâncimi. Ei au descoperit în aceste probe peste 40 de elemente chimice.

Cele 1 460 de milioane de kilometri cubi de apă reprezintă un inepuizabil tezaur de ma-

terii prime și minerale absolut necesare civilizației umane. Într-un singur kilometru cub de apă marină există 35 de milioane de tone de sare, 66 000 de tone de brom, 50 de tone de iod, 3 tone de cositor, 1 tonă de titan și chiar 4 kg de aur. Înmulțind aceste cifre cu 1 460 de milioane vom ajunge la un rezultat care poate să pară de domeniul fantasticului. Și aceasta numai în ceea ce privește apa! Căci nu trebuie neglijat nici imensul rezervor de materii prime al fundului marin și oceanic.

După estimările actuale, uscatul mai dispune de 1 milion de tone de cobalt pe cînd în oceanul planetar există 5,2 miliarde de tone din acest metal extrem de rar. Cuprul din zăcămintele terestre cunoscute astăzi își cîntărește rezervele la 100 de milioane de tone, dar în apa sărată a mărilor există 7,5 miliarde de tone.

Dar supercontinentul albastru răspunde tuturor celor patru mari necesități ale omului: apă, materii prime, energie, hrană.

MAREA — IMENSĂ SURSĂ ENERGETICĂ ȘI ALIMENTARĂ

Specialiștii apreciază că energia termică pe care o risipesc mărilor și oceanele lumii reprezintă 26 250 de miliarde de kW. În ceea ce privește energia pe care omul ar putea să o obțină prin utilizarea forței mareelor, aceasta se ridică la peste 3 miliarde kW. Sînt motive care i-au determinat pe oameni să privească marea cu speranța găsirii unei soluții la actuala criză energetică. Electricitatea se va obține prin valorificarea energiei valurilor, prin

«Grifon» dispune de o instalație proprie de orientare cu sonar și oferă, pe lîngă aparatura indispensabilă, o «cameră de odihnă» strict necesară «muncitorilor mării».

